

INNEHÅLL

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	21
VINSTDISPOSITION	30
RESULTATRÄKNING	32
BALANSRÄKNING	36
KASSAFLÖDESANALYS	40
FÖRÄNDRING I EGET KAPITAL	42
NOTUPPLYSNINGAR	44
UNDERSKRIFTER	90
REVISIONSBERÄTTELSE	91
GRANSKNINGSRAPPORT	94

Styrelsen och verkställande direktören för AFA Sjukförsäkringsaktiebolag, organisationsnummer 502033-0642 (AFA Sjukförsäkring) avger härmed årsredovisning för räkenskapsåret 1 januari–31 december 2016.

ORGANISATION

AFA Sjukförsäkring är moderföretag i AFA Sjukförsäkringskoncernen. Företagets uppgift är att på uppdrag av arbetsmarknadens parter tillhandahålla kollektivavtalade försäkringar för den svenska arbetsmarknaden som ger ersättning vid sjukdom och föräldraledighet. AFA Sjukförsäkring hanterar avtalsgruppsjukförsäkringarna (AGS och AGS-KL), en försäkring vid sjuklivränta, en premiefrielseförsäkring, en avgiftsbefrielseförsäkring samt en föräldrapenningtilläggsförsäkring (FPT).

Dotterföretaget AFA Trygghetsförsäkringsaktiebolags, organisationsnummer 516401-8615 (AFA Trygghetsförsäkring), uppgift är att åt arbetsmarknadens parter förvalta försäkringsöverenskommelser avseende arbetsskador. AFA Trygghetsförsäkring hanterar trygghetsförsäkringar vid arbetsskada (TFA och TFA-KL) samt den förlängda livräntan.

Verksamheten bedrivs i lokaler i centrala Stockholm, där företaget har sitt säte. Adress till företagets huvudkontor är AFA Sjukförsäkring, 106 27 Stockholm.

Vinstutdelning till aktieägare får enligt bolagsordningen inte ske.

ÄGARSTRUKTUR

AFA Sjukförsäkring är ett försäkringsföretag som ägs gemensamt av Svenskt Näringsliv och LO.

AFA Sjukförsäkring (moderföretaget) upprättar koncernredovisning för AFA Sjukförsäkringskoncernen (koncernen). Samtliga koncernföretag redovisas i not 12. AFA Sjukförsäkringskoncernen upprättar sin koncernredovisning enligt det internationella regelverket IFRS medan redovisning i juridiska personer görs enligt så kallad lagbegränsad IFRS.

AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkringsaktiebolag, organisationsnummer 502000-9659 (AFA Livförsäkring), är tre försäkringsföretag som har gemensam ledning. AFA Livförsäkring är ett livförsäkringsföretag som ägs gemensamt av Svenskt Näringsliv och LO. Med AFA Försäkring menas i denna årsredovisning den gemensamma organisationen för de tre försäkringsföretagen. Med AFA Försäkringsgruppen

menas AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring i enlighet med definitionen i 19 kap. 1 § FRL.

FINANSIERING AV FÖRSÄKRINGARNA

Kapitalavkastningen är en viktig del av finansieringen av försäkringarna och bidrar över tid högst väsentligt till att hålla försäkringspremierna på en låg nivå. Detta förhållande betyder att branschförekommande nyckeltal baserade på premieintäkter inte är relevanta vid bedömning av koncernens och moderföretagets ekonomiska ställning. Under de senaste tio åren har 100 procent av koncernens och moderföretagets finansiering genererats via kapitalavkastning eftersom premieintäkterna totalt varit negativa på grund av premieåterbetalningar.

VERKSAMHET

Försäkringstagare och försäkrade

Antalet försäkringsavtal i AFA Sjukförsäkring inom avtalsgruppsjukförsäkringen (AGS och AGS-KL) har minskat under året och uppgick vid utgången av år 2016 till 229 400 tecknade avtal (231 000). Antalet försäkrade inom Svenskt Näringsliv/LO-området är cirka 1,6 miljoner samt inom kommun- och landstingsområdet cirka 1,2 miljoner.

Antalet försäkringsavtal inom föräldrapenningtillägg (FPT) uppgick 2016 till 209 900 avtal (209 600) och antalet försäkrade är cirka 1,5 miljoner.

Antalet arbetsgivare som tecknat trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA och TFA-KL) i AFA Trygghetsförsäkring ökade under året marginellt. Vid årets utgång uppgick antalet tecknade avtal till 219 900 (218 400). Försäkringarna TFA och TFA-KL omfattar cirka 4,2 miljoner anställda på den svenska arbetsmarknaden och cirka 0,2 miljoner egenföretagare.

Skadeutveckling

Antalet nyanmälda skador i avtalsgruppsjukförsäkringen ökade till cirka 132 100 (124 600) under år 2016.

Antalet nyanmälda skador i trygghetsförsäkringen uppgick under år 2016 till cirka 80 400, en ökning med cirka 800 jämfört med året innan.

Antalet anmälningar om föräldraledighet till försäkringen om föräldrapenningtillägg (FPT) uppgick under 2016 till cirka 22 500 (18 700).

Förebyggande arbete inom arbetslivet

Arbetsmarknadens parter har valt att lägga flertalet av de kollektivavtalade riskförsäkringarna inom AFA Sjukförsäkringskoncernen. Förutom att administrera dessa försäkringar arbetar koncernen aktivt med insatser som syftar till att minska och förebygga arbetsskador och sjukfrånvaro i samhället. Genom att bidra till att göra arbetsplatser så säkra och trygga som möjligt med målet att ingen ska behöva skadas eller bli sjuk av sitt arbete kan arbetsskador och ohälsa minska långsiktigt, och därmed också kostnaderna för försäkringarna. På detta sätt är det förebyggande arbetet ett tydligt mervärde i de kollektivavtalade försäkringarna.

Koncernen arbetar förebyggande på både kort och lång sikt. Bland annat tillhandahåller koncernen systemlösningar som stöder företag och organisationer i deras systematiska arbetsmiljöarbete. Koncernen bidrar också till forskning och utveckling inom arbetsmiljö- och hälsoområdet, både genom direkta anslag till projekt och program och genom den unika skadedatabasen som med information om 13 miljoner försäkringsärenden sedan 1970-talet utgör en solid grund för forskning och informationsinsatser. Dessutom arbetar koncernen aktivt med att sprida kunskap och resultat av den förebyggande verksamheten.

Under året har koncernen kostnadsfört 144 miljoner kronor (179) för forskning och utveckling. Moderföretaget har kostnadsfört 84 miljoner kronor (74) för forskning och utveckling. Totalt har 15 nya FoU-projekt beviljats (11). Totalt i koncernen beviljades 37 nya FoU-projekt (35).

Utveckling på de finansiella marknaderna

2016 präglades av en tilltagande global osäkerhet, både ekonomiskt och politiskt, och året bjöd på ett par överraskningar med finansiell turbulens som följd. Då året summeras står det dock klart att många indikatorer pekar åt rätt håll och att 2016 blev ytterligare ett år då risktagande belönades.

Året inleddes med fortsatta farhågor kring Kinas ekonomi vilket gjorde att prisfallet på råvaror och energi, som började redan under mitten av 2014, accelererade. Under årets tre första veckor föll råoljepriset med nästan 25 procent. Detta skapade oro på de finansiella marknaderna; sex veckor in på 2016 hade världsindex för aktier fallit med 13 procent. De följande tre månaderna präglades dock av återhämtning.

Britternas ja den 23 juni till utträde ur den europeiska unionen överraskade marknaderna med kraftiga börsfall

som följd; den svenska börsen backade med nära åtta procent den första handelsdagen efter folkomröstningen. Nästan omedelbart vände dock marknaderna uppåt igen och detta blev inledningen till en fyramånadersperiod av stark börsutveckling. Ett kraftigt försvagat brittiskt pund blev den enda noterbara finansiella effekten under året av resultatet i folkomröstningen.

Mönstret upprepades i samband med det amerikanska presidentvalet, där ett oväntat och för marknaderna förmodat negativt utfall istället strax vändes till optimism. Förhoppningar om bland annat lägre företagsbeskattning och ökade finanspolitiska satsningar med åtföljande högre inflationsförväntningar resulterade i stigande räntor och högre börskurser.

Internationella valutafondens (IMF) senaste prognos visade på en i stort sett oförändrad global tillväxt för 2016. Inflationstalen steg något för industriländerna, dock oftast från mycket låga nivåer. De mest positiva signalerna återfanns i arbetsmarknadsstatistiken med generellt fallande arbetslöshetstal och där de flesta länder och regioner, med undantag för euroområdet, uppvisade siffror i nivå med före finanskrisen. Sverige hade per tredje kvartalet en årlig BNP-tillväxttakt på 2,8 procent samtidigt som inflationen under 2016 steg till 1,7 procent. Arbetslösheten sjönk till 6,9 procent.

Efter ett års väntan genomförde USA:s centralbank i december ett andra steg i höjningen av den amerikanska styrräntan. Räntan höjdes med en kvarts procentenhet till 0,75 procent. Den europeiska centralbanken ECB sänkte under 2016 sin styrränta med 0,05 procent till 0,00 procent. Den svenska riksbanken sänkte under året styrräntan från -0,35 procent till -0,50 procent.

Kapitalmarknadernas utveckling under 2016 kan sammanfattas i följande siffror:

Räntan på 10-åriga svenska statsobligationer slutade året på 0,5 procent, vilket var en halv procentenhet lägre än årets ingångsnivå. Som lägst stod dock den långa statsräntan i mitten av augusti då den tangerade nollstrecket. Den svenska aktiemarknaden steg med tio procent. Även världsindex för aktier steg med tio procent i lokala valutor och cirka 18 procent mätt i svenska kronor. Den svenska kronan försvagades under året med nio procent mot dollarn och fem procent mot euron.

AFA Sjukförsäkringskoncernen har, med hänsyn tagen till företagets goda konsolidering, en försiktig finansiell strategi

som uttrycks i dess normalportföljer. Vid utgången av året hade koncernen en betydande finansiell styrka med en fonderingskvot på 203 procent (195). Per samma datum hade moderföretaget en fonderingskvot på 201 procent (195).

Risker

Under året har koncernens och moderföretagets försäkringsrisk varit oförändrad. Det samlade strategiska finansiella risktagandet i koncernens normalportföljer ökade något under 2016. I AFA Sjukförsäkring ökade andelen fastigheter och i AFA Trygghetsförsäkring ökade både andelen aktier och fastigheter. I bägge företagen möttes dessa förändringar med en minskad andel nominella räntebärande värdepapper. I not 2 beskrivs koncernens och moderföretagets risker och riskhantering.

Förändringar i solvens- och redovisningsregelverken

Den 1 januari 2016 trädde det nya europeiska solvensregelverket, Solvens II, i kraft. Regelverket innebär en harmoniserad, övergripande och riskrelaterad solvensordning som avser att främja konkurrensen inom EU och samtidigt stödja en effektiv kapitalplanering och företagens egen riskhantering. Härigenom ska skyddet av de försäkrades intressen stärkas. Europeiska kommissionen har beslutat om en förordning med solvensregler som är direkt tillämpliga för medlemsstaterna. Kommissionen och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (EIOPA) har beslutat om bindande tekniska standarder och tillämpningsråd. I Sverige har direktivet genomförts genom ändringar i försäkringsrörelselagen.

AFA Försäkring har i flera års tid arbetat med att anpassa verksamheten till regelverkets krav. Bland de viktigaste resultaten av detta arbete kan nämnas framtagande av en Solvens II-anpassad styrningsmodell för risker, genomförande av egna risk- och solvensbedömningar (FLAOR/ORSA), kartläggning och implementering av nya krav för tillsynsrapportering och publik rapportering, framtagande av rapporteringslösning för interim- och Solvens II-rapportering samt utbildning av AFA Försäkrings styrelseledamöter gällande det nya regelverket.

Solvens II ställer krav på försäkringsföretagen att upprätta en särskild Solvens II-balansräkning som beaktar riskerna i företagets tillgångar och skulder. Kapitalbasen i

denna balansräkning ska minst täcka ett stipulerat solvenskapitalkrav (SCR). Företagen kan välja att beräkna sitt SCR med en förutbestämd modell, standardformeln, eller ansöka om att få använda en intern modell. AFA Försäkring har valt att använda standardformeln.

AFA Försäkring har under 2016 levererat de kvantitativa tillsynsrapporterna rörande bland annat Solvens II-balansräkningsvärderade tillgångar, skulder, kapitalbas och kapitalkrav som regelverket kräver. Under året har AFA Försäkring även arbetat med kvalitativa tillsynsrapporter och offentliga rapporter som ska levereras för första gången i maj 2017. Dessa beskriver aspekter av företagets och försäkringsgruppens verksamhet, resultat, företagsstyrningssystem, riskprofil, solvens och finansiering.

Även på redovisningsområdet sker en utveckling av gällande regelverk. Utvecklingen av den internationella redovisningsstandarden IFRS 17 avseende redovisning av försäkringskontrakt har pågått under flera år under ledning av International Accounting Standards Board (IASB). Fas II av standarden syftar till att formulera principer för enhetlig värdering av försäkringskontrakt samt att öka jämförbarhet mellan företag genom krav på presentation och upplysningar. Den slutliga standarden beräknas presenteras i början av 2017. Något obligatoriskt tillämpningsdatum har ännu inte fastställts.

Verksamhetsutveckling

Digitalisering av AFA Försäkrings verksamhet

Under 2016 har arbetet fortsatt med att förverkliga målen i AFA Försäkrings kanalstrategi som uppdaterades under slutet av 2015. Målet med kanalstrategin är en utökad digitaliserad och automatiserad hantering, med en enklare och smidigare process för kunderna, kortare ledtider, minskade hanteringskostnader och lägre miljöpåverkan som följd. En automatiserad hantering erbjuder bättre förutsättningar för effektiva samarbeten med externa parter och säkerställer en tillförlitlig process. Detta gör det också enklare för AFA Försäkring att arbeta för att alla som är berättigade till ersättning också får det.

Fokus under 2016 har legat på att digitalisera och automatisera moment i anmälningsprocessen samt ökade möjligheter för kunderna att kontakta AFA Försäkring digitalt. Som ett resultat av detta arbete kan den försäkrade idag välja att lämna kompletterande uppgifter digitalt istället för

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

per brev eller telefon. AFA Försäkring har också förbättrat flera delar av den digitala anmälan.

Under 2016 har arbete även pågått med att skapa digitala tjänster för de arbetsgivare som vill anmäla avtalsgruppsjukförsäkringen samt premiefrielseförsäkringen vid sjukdom och föräldradighet åt sina privatanställda och kooperativt anställda arbetare, detta efter att LO och Svenskt Näringsliv respektive LO och KFO år 2015 gav arbetsgivare möjlighet att anmäla. Idag finns två digitala tjänster för anmälan tillgängliga för arbetsgivare: en tjänst där en anmälan i taget görs och en tjänst där man med hjälp av en fil kan ladda upp flera anmälningar samtidigt.

Personal

Koncernen

Medelantalet anställda under år 2016 uppgick till 571 (559) varav 64 procent (65) var kvinnor. Se vidare not 25.

För en redogörelse av principer och processer för ersättningar och förmåner till ledningen, se not 25.

Moderföretaget

Medelantalet anställda under år 2016 uppgick till 269 (277) varav 61 procent (64) var kvinnor. Se vidare not 25.

För en redogörelse av principer och processer för ersättningar och förmåner till ledningen, se not 25.

FEMÅRSÖVERSIKT, KONCERNEN

RESULTAT, mnkr	2016	2015	2014	2013	2012
Premieintäkter	-2 318	-5 192	-6 551	-10 942	-17 111
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	-638	-292	416	767	1 174
Försäkringsersättningar	-11 758	-6 360	-11 180	-919	6 678
Driftkostnader	-769	-632	-585	-432	-502
Övriga tekniska kostnader	-144	-179	-114	-201	-120
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	-15 627	-12 655	-18 014	-11 727	-9 881
Kapitalavkastning	17 431	10 864	23 886	15 026	15 996
Resultat från andelar i joint venture-företag	296	176	53	-24	-76
Resultat före skatt	2 100	-1 615	5 925	3 275	6 039
ÅRETS RESULTAT	1 782	-1 038	4 618	2 424	6 707
PREMIENIVÅER, %					
Svenskt Näringsliv/LO-området	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Svenskt Näringsliv/PTK-området	0,03	0,01	0,01	0,01	0,01
Kooperativa området TFA arbetare	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Kooperativa området TFA tjänstemän	0,03	0,01	0,01	0,01	0,01
Kommunala området	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
EKONOMISK STÄLLNING, mnkr	2016-12-31	2015-12-31	2014-12-31	2013-12-31	2012-12-31
Placeringsstillgångar	197 650	182 789	188 557	179 844	194 171
Kassa och bank	1 979	4 361	4 018	4 074	4 791
Försäkringstekniska avsättningar	99 097	96 706	99 885	98 015	106 039
Balansomslutning	200 728	188 514	195 568	185 618	200 716
Konsolideringskapital					
<i>Beskattat eget kapital</i>	77 217	75 426	76 410	72 084	69 404
<i>Uppskjuten skatteskuld</i>	13 680	13 406	13 940	12 634	11 763
Totalt konsolideringskapital	90 897	88 832	90 350	84 718	81 167
NYCKELTAL, %	2016	2015	2014	2013	2012
Skadeprocent	-507,2	-122,5	-171,0	-8,4	39,0
Driftkostnadsprocent	-33,2	-12,2	-9,1	-3,9	-2,9
Totalkostnadsprocent	-540,4	-134,7	-180,1	-12,3	36,1
Direktavkastningsprocent ¹⁾	4,6	5,1	5,0	4,6	4,4
Totalavkastningsprocent ²⁾	9,9	5,8	13,9	8,8	9,0
Konsolideringskapital i % av FTA	92	92	91	86	77
Konsolideringsgrad	-3 921,4	-1 710,9	-1 379,2	-774,2	-474,1
<i>Driftkostnader för skadereglering i procent av utbetalda försäkringsersättningar</i>	4,9	5,2	5,6	4,4	4,1
<i>Driftkostnader för finansförvaltning i procent av förvaltad kapital</i>	0,07	0,06	0,06	0,06	0,06
Solvensrelaterade nyckeltal³⁾ (avser AFA Försäkringsgruppen)					
Kapitalbas	91 502				
<i>varav primärkapital</i>	91 502				
Minimikapitalkrav	10 346				
Solvenskapitalkrav	39 163				

¹⁾ Direktavkastning beräknas utifrån andelen direktavkastning i förhållande till totalavkastning enligt samma princip som i totalavkastningstabell.

²⁾ Totalavkastning redovisas enligt metod i totalavkastningstabell vilket också är det mått som används internt.

³⁾ Från och med den 1 januari 2016 ska solvensrelaterade uppgifter lämnas i årsredovisningen. I enlighet med FFFS 2015:12 har ingen omräkning skett för tidigare perioder.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

FEMÅRSÖVERSIKT, MODERFÖRETAGET

RESULTAT, mnkr	2016	2015	2014	2013	2012
Premieintäkter	-2 609	-5 369	-6 721	-11 107	-17 276
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	-509	-234	334	767	1 174
Försäkringersättningar	-8 817	-4 623	-8 571	-219	8 838
Driftkostnader	-415	-408	-270	-196	-259
Övriga tekniska kostnader	-84	-74	-50	-108	-47
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	-12 434	-10 708	-15 278	-10 863	-7 570
Kapitalavkastning	12 769	7 569	19 366	12 185	13 261
Resultat före skatt	335	-3 139	4 088	1 322	5 691
ÅRETS RESULTAT	1 047	-3 859	7 203	-223	12 914
PREMIENIVÅER, %					
Svenskt Näringsliv/LO-området	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kommunala området	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
EKONOMISK STÄLLNING, mnkr	2016-12-31	2015-12-31	2014-12-31	2013-12-31	2012-12-31
Placeringsstillgångar	150 016	139 864	150 647	144 532	160 056
Kassa och bank	1 309	3 314	3 155	3 079	3 573
Försäkringstekniska avsättningar	78 881	77 287	80 155	78 967	85 903
Balansomslutning	158 160	150 422	160 941	153 711	169 566
Konsolideringskapital					
<i>Beskattat eget kapital</i>	<i>40 671</i>	<i>39 624</i>	<i>43 483</i>	<i>36 334</i>	<i>36 557</i>
<i>Obeskattade reserver</i>	<i>26 510</i>	<i>27 165</i>	<i>25 034</i>	<i>32 950</i>	<i>31 265</i>
<i>Uppskjuten skatteskuld</i>	<i>3 528</i>	<i>3 324</i>	<i>4 516</i>	<i>2 485</i>	<i>2 445</i>
Totalt konsolideringskapital	70 709	70 113	73 033	71 769	70 267
NYCKELTAL, %	2016	2015	2014	2013	2012
Skadeprocent	-338,0	-86,1	-127,5	-2,0	51,2
Driftkostnadsprocent	-15,9	-7,6	-4,0	-1,8	-1,5
Totalkostnadsprocent	-353,9	-93,7	-131,5	-3,7	49,7
Direktavkastningsprocent ¹⁾	4,7	5,1	5,0	4,5	4,3
Totalavkastningsprocent ²⁾	10,3	6,0	14,1	9,0	9,0
Konsolideringskapital i % av FTA	90	91	91	91	82
Konsolideringsgrad	-2710,2	-1 305,9	-1 086,6	-646,2	-406,7
<i>Driftkostnader för skadereglering i procent av utbetalda försäkringersättningar</i>	<i>1,8</i>	<i>2,6</i>	<i>2,8</i>	<i>1,8</i>	<i>1,8</i>
<i>Driftkostnader för finansförvaltning i procent av förvaltad kapital</i>	<i>0,06</i>	<i>0,06</i>	<i>0,06</i>	<i>0,06</i>	<i>0,07</i>
Solvensrelaterade nyckeltal³⁾					
Kapitalbas	80 053				
<i>varav primärkapital</i>	<i>80 053</i>				
Minimikapitalkrav	7 921				
Solvenskapitalkrav	31 684				

¹⁾ Direktavkastning beräknas utifrån andelen direktavkastning i förhållande till totalavkastning enligt samma princip som i totalavkastningstabell.

²⁾ Totalavkastning redovisas enligt metod i totalavkastningstabell vilket också är det mått som används internt.

³⁾ Från och med den 1 januari 2016 ska solvensrelaterade upplysningar lämnas i årsredovisningen. I enlighet med FFFS 2015:12 har ingen omräkning skett för tidigare perioder.

VERKSAMHETENS RESULTAT**Premieintäkter**

Tack vare en god konsolidering beslutade styrelsen att för åttonde året i rad sätta premiesatserna för försäkringarna inom AFA Sjukförsäkring till noll procent av lönesumman.

I mars 2016 beslutade styrelsen för AFA Sjukförsäkring att retroaktivt sänka premierna till noll procent av lönesumman för arbetsgivare inom privat sektor för sjukförsäkringen AGS och avgiftsbefrielseförsäkringen avseende premieåret 2004. I november 2016 verkställde företaget den retroaktiva premiesänkningen och återbetalade 2573 miljoner kronor till de privata arbetsgivarna.

För AFA Trygghetsförsäkring behölls premienivån på 0,01 procent av lönesumman för arbetsgivare inom Svenskt Näringsliv/LO-kollektivet och 0,01 procent för arbetsgivare inom kommuner och landsting. Premienivån för arbetsgivare inom Svenskt Näringsliv/PTK-området höjdes till 0,03 procent under 2016. För arbetsgivare inom det kooperativa området höjdes premien till 0,03 procent för kollektivet tjänstemän medan nivån för kollektivet arbetare behölls på 0,01 procent.

Koncernen

För räkenskapsåret 2016 uppgick premieintäkterna i koncernen till –2 318 miljoner kronor (–5 192).

Moderföretaget

För räkenskapsåret 2016 uppgick premieintäkterna i moderföretaget till –2 609 miljoner kronor (–5 369).

Premienivån för försäkringarna för arbetare inom enskild sektor och för anställda inom kommuner och landsting uppgick liksom föregående år till 0,0 procent av lönesummorna hos de anslutna företagen. Ökningen i premieintäkter beror på en lägre kreditering av premier för tidigare premieår under 2016 jämfört med 2015.

Försäkringsersättningar**Koncernen**

Kostnaderna för försäkringsersättningar i koncernen uppgick till 11 758 miljoner kronor (6 360). Årets skadeutbetalningar inklusive driftkostnader för skadereglering uppgick till 9 367 miljoner kronor (9 539) och avsättningar för oreglerade skador ökade med 2 391 miljoner kronor (minskade med 3 179).

Den underliggande skadekostnaden för år 2016 bedöms vara högre än för år 2015, främst beroende på högre löner. Se vidare not 4.

Moderföretaget

Kostnaderna för försäkringsersättningar i moderföretaget uppgick till 8 817 miljoner kronor (4 623). Årets skadeutbetalningar, inklusive driftkostnader för skadereglering, uppgick till 7 223 miljoner kronor (7 491) och avsättningar för oreglerade skador ökade med 1 594 miljoner kronor (minskade med 2 868).

Driftkostnader**Koncernen**

Koncernens totala driftkostnader uppgick till 1 426 miljoner kronor (1 260). Ökningen beror främst på åtagandet för Stöd för arbetsmiljöutbildning samt att byte av pensionsadministratör givit en koncerneffekt med ökade kostnader i koncernen för året. Se vidare not 5.

Moderföretaget

Moderföretagets totala driftkostnader uppgick till 668 miljoner kronor (720). Minskningen är främst hänförlig till en ändrad diskonteringsränta på pensionsskulden. Se vidare not 5.

Kapitalavkastning**Koncernen**

Koncernens totala kapitalavkastning uppgick till 16 793 miljoner kronor (10 572). Totalavkastningen för koncernens placeringstillgångar uppgick under år 2016 till 9,9 procent (5,8). Den aktiva avkastningen för noterade tillgångar uppgick till 1,0 procentenheter (–0,2).

Under tioårsperioden 2007–2016 har koncernens avkastning överträffat dess normalportföljsavkastning med sammantaget 2,5 procentenheter.

AFA Sjukförsäkring har under året begärt omprövning av tidigare taxeringar avseende avräkning av utländsk skatt hos Skatteverket. Skatteverket meddelande ett positivt beslut och återbetalade sammanlagt 404 miljoner kronor som återfinns i posten Övriga finansiella kostnader. Se vidare not 7.

I not 7 specificeras och utvärderas årets avkastning fördelad på olika tillgångsslag i en totalavkastningstabell och en bidragsanalys.

Moderföretaget

Moderföretagets totala kapitalavkastning uppgick till 12 260 miljoner kronor (7 335). Totalavkastningen för företags placeringstillgångar uppgick under år 2016 till 10,3 procent (6,0). Den aktiva avkastningen för noterade tillgångar uppgick till 1,3 procentenheter (-0,2).

Under tioårsperioden 2007–2016 har företags avkastning överträffat dess normalportföljsavkastning med sammanlagt 3,8 procentenheter.

AFA Sjukförsäkring har under året begärt omprövning av tidigare taxeringar avseende avräkning av utländsk skatt hos Skatteverket. Skatteverket meddelade ett positivt beslut och återbetalade sammanlagt 404 miljoner kronor som återfinns i posten Övriga finansiella kostnader. Se vidare not 7.

I not 7 specificeras och utvärderas årets avkastning fördelad på olika tillgångsslag i en totalavkastningstabell och en bidragsanalys.

Övriga tekniska kostnader

Övriga tekniska kostnader utgörs av anslag för forskning.

Koncernen

Koncernens kostnader för anslag för forskning uppgick till 144 miljoner kronor (179).

Moderföretaget

Moderföretagets kostnader för anslag för forskning uppgick till 84 miljoner kronor (74).

Obeskattade reserver

I september 2015 medgav Finansinspektionen AFA Sjukförsäkring dispens från reglerna om maximal avsättning i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om normalplan för skadeförsäkringsbolags redovisning av säkerhetsreserv (FFFS 2013:8). Dispensen omfattar redovisningsåren 2016–2018 och innebär att avsättningen till säkerhetsreserv får uppgå till maximalt 50 procent av avsättningen till oreglerade skador, såväl kända som okända. Årets avsättning till säkerhetsreserven uppgick till 7 555 miljoner kronor (2 131). Se vidare not 8.

Per den 31 december 2016 gjordes en upplösning av periodiseringsfond med 8 210 miljoner kronor (för 2015 gjordes ingen avsättning eller upplösning). Se vidare not 8.

Rörelseresultat

Koncernen

Rörelseresultatet i koncernen uppgick till 2 100 miljoner kronor (-1 615). Resultatförbättringen beror främst på en högre kapitalavkastning 2016 jämfört med 2015 som delvis motverkades av högre kostnader för försäkringsersättningar.

Moderföretaget

Rörelseresultatet i moderföretaget uppgick till 335 miljoner kronor (-3 139). En retroaktiv sänkning av premierna för år 2004 motverkades av en god kapitalavkastning under året.

VERKSAMHETENS STÄLLNING

Balansräkning

Koncernen

Balansomslutningen i koncernen ökade till 200 728 miljoner kronor (188 514).

Moderföretaget

Balansomslutningen i moderföretaget ökade till 158 160 miljoner kronor (150 422).

Placeringstillgångar

Koncernen

Placeringstillgångarna i koncernen uppgick till 197 650 miljoner kronor (182 789). Se vidare not 11–14 och 29–31.

Exponeringsmässigt bestod portföljen vid utgången av år 2016 till 45 procent (48) av räntebärande värdepapper, till 30 procent (30) av noterade aktier, till 16 procent (14) av fastigheter samt till 9 procent (8) av alternativa investeringar.

Moderföretaget

Placeringstillgångarna i moderföretaget uppgick till 150 016 miljoner kronor (139 864). Se vidare not 11–14 och 29–31.

Exponeringsmässigt bestod portföljen vid utgången av år 2016 till 43 procent (45) av räntebärande värdepapper, till 31 procent (31) av noterade aktier, till 17 procent (15) av fastigheter samt till 9 procent (9) av alternativa investeringar.

Försäkringstekniska avsättningar**Koncernen**

I koncernen består de försäkringstekniska avsättningarna av avsättning för oreglerade skador. Denna uppgick till 99 097 miljoner kronor (96 706).

Avsättning för oreglerade skador delas upp i avsättning för inträffade och rapporterade skador, inträffade men ej rapporterade skador samt skaderegleringskostnader. Avsättningen för inträffade men ej rapporterade skador och skaderegleringskostnader utgör cirka 39 procent av den totala avsättningen. Se vidare not 1 och 18.

Moderföretaget

I moderföretaget består de försäkringstekniska avsättningarna av avsättning för oreglerade skador. Denna uppgick till 78 881 miljoner kronor (77 287).

Avsättning för oreglerade skador delas upp i avsättning för inträffade och rapporterade skador, inträffade men ej rapporterade skador samt skaderegleringskostnader. Avsättningen för inträffade men ej rapporterade skador och skaderegleringskostnader utgör cirka 35 procent av den totala avsättningen. Se vidare not 1 och 18.

Eget kapital och konsolideringskapital**Koncernen**

Eget kapital i koncernen ökade till 77 217 miljoner kronor jämfört med 75 426 miljoner kronor föregående år. Konsolideringskapitalet ökade under året till 90 897 miljoner kronor (88 832) vilket motsvarar 92 procent (92) av de försäkringstekniska avsättningarna.

Moderföretaget

Eget kapital i moderföretaget ökade till 40 671 miljoner kronor jämfört med 39 624 miljoner kronor föregående år. Konsolideringskapitalet ökade under året till 70 709 miljoner kronor (70 113) vilket motsvarar 90 procent (91) av de försäkringstekniska avsättningarna.

Kassaflöde**Koncernen**

Kassa och bank i koncernen minskade med 2 382 miljoner kronor (ökade med 343).

Moderföretaget

Kassa och bank i moderföretaget minskade med 2 005 miljoner kronor (ökade med 159).

FRAMTIDSUTSIKTER

Vid förväntad utveckling av moderföretagets premieintäkter, försäkringsersättningar och driftkostnader krävs en totalavkastning på cirka 5,7 procent (6,1) på moderföretagets placeringstillgångar för att uppnå nollresultat i moderföretaget år 2017.

Varje procentenhets avkastning innebär cirka 1 500 miljoner kronor (1 500) i resultat för moderföretaget. Detta motsvarar i sin tur cirka 0,21 procentenheter (0,21) i premienivå för moderföretagets försäkringar.

Vid förväntad utveckling av dotterföretaget AFA Trygghetsförsäkrings premieintäkter, försäkringsersättningar och driftkostnader krävs en totalavkastning på cirka 6,6 procent (6,2) på dotterföretagets placeringstillgångar för att uppnå nollresultat i dotterföretaget år 2017.

Varje procentenhets avkastning innebär cirka 350 miljoner kronor (350) i resultat för dotterföretaget AFA Trygghetsförsäkring. Detta motsvarar i sin tur cirka 0,03 procentenheter (0,03) i premienivå för dotterföretagets försäkringar.

VINSTDISPOSITION

Koncernen

Koncernens fria egna kapital uppgick enligt koncernbalansräkningen till 41 300 miljoner kronor (38 413).

Moderföretaget

Enligt bolagsordningen får utdelning inte lämnas. Styrelsen föreslår att till bolagsstämman förfogande stående överskott i kronor enligt nedan, balanseras i ny räkning.

Ingående fritt eget kapital	39 616 853 346
Årets resultat	1 047 323 482
Summa	40 664 176 828

RESULTATRÄKNING

mnkr

Koncernen

TEKNISK REDOVISNING AV SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSE	NOT	2016	2015
Premieintäkter		-2318	-5192
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen		-638	-292
Försäkringsersättningar	4		
<i>Utbetalda försäkringsersättningar</i>		-9367	-9539
<i>Förändring i avsättning för oreglerade skador</i>		-2391	3179
Summa försäkringsersättningar		-11758	-6360
Driftkostnader	5	-769	-632
Övriga tekniska kostnader	6	-144	-179
SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT		-15627	-12655
ICKE-TEKNISK REDOVISNING			
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		-15627	-12655
Kapitalavkastning	7		
<i>Kapitalavkastning, intäkter</i>		17573	16568
<i>Orealiserade vinster på placeringstillgångar</i>		3285	4937
<i>Kapitalavkastning, kostnader</i>		-732	-1183
<i>Orealiserade förluster på placeringstillgångar</i>		-3333	-9750
<i>Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen</i>		638	292
Summa kapitalavkastning		17431	10864
Resultat från andelar i joint venture-företag	12	296	176
RESULTAT FÖRE SKATT		2100	-1615
Skatt på årets resultat	9	-318	577
ÅRETS RESULTAT		1782	-1038
Årets resultat hänförligt till:			
Ägare av moderföretaget		1808	-1014
Innehav utan bestämmande inflytande		-26	-24
RAPPORT ÖVER TOTALRESULTAT		2016	2015
Årets resultat		1782	-1038
Övrigt totalresultat för året			
Poster som inte kommer att omklassificeras till årets resultat			
<i>Aktuariella vinster och förluster</i>		9	55
Summa övrigt totalresultat för året		9	55
TOTALRESULTAT FÖR ÅRET		1791	-983
Årets totalresultat hänförligt till:			
Ägare av moderföretaget		1817	-959
Innehav utan bestämmande inflytande		-26	-24

Moderföretaget

TEKNISK REDOVISNING AV SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSE	NOT	2016	2015
Premieintäkter		-2 609	-5 369
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	3	-509	-234
Försäkringsersättningar	4		
<i>Utbetalda försäkringsersättningar</i>		-7 223	-7 491
<i>Förändring i avsättning för oreglerade skador</i>		-1 594	2 868
Summa försäkringsersättningar		-8 817	-4 623
Driftkostnader	5	-415	-408
Övriga tekniska kostnader	6	-84	-74
SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT		-12 434	-10 708
ICKE-TEKNISK REDOVISNING			
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		-12 434	-10 708
Kapitalavkastning	7		
<i>Kapitalavkastning, intäkter</i>		14 042	13 568
<i>Orealiserade vinster på placeringstillgångar</i>		1 349	2 725
<i>Kapitalavkastning, kostnader</i>		-248	-804
<i>Orealiserade förluster på placeringstillgångar</i>		-2 883	-8 154
<i>Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen</i>		509	234
Summa kapitalavkastning		12 769	7 569
RESULTAT FÖRE BOKSLUTSDISPOSITIONER OCH SKATT		335	-3 139
Bokslutsdispositioner			
<i>Erhållna koncernbidrag</i>		261	220
<i>Avsättning till säkerhetsreserv</i>	8	-7 555	-2 130
<i>Upplösning av periodiseringsfond</i>	8	8 210	-
Summa bokslutsdispositioner		916	-1 910
Resultat före skatt		1 251	-5 049
Skatt på årets resultat	9	-204	1 190
ÅRETS RESULTAT		1 047	-3 859
RAPPORT ÖVER TOTALRESULTAT		2016	2015
Årets resultat		1 047	-3 859
Övrigt totalresultat för året		-	-
TOTALRESULTAT FÖR ÅRET		1 047	-3 859

RESULTATANALYS

mnkr

Koncernen

RESULTAT 2016	Sjuk-/olycksfall	Trygghetsförsäkring vid arbetsskada	Inkomstförsäkring och avgångsbidragsförsäkring	Totalt
Premieintäkter	-2 609	291	-	-2 318
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	-509	-129	-	-638
Försäkringsersättningar	-8 359	-2 856	-543	-11 758
Driftkostnader	-467	-295	-7	-769
Övriga tekniska kostnader	-84	-60	-	-144
FÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT	-12 028	-3 049	-550	-15 627

Moderföretaget

RESULTAT 2016	Sjuk-/olycksfall	Inkomstförsäkring och avgångsbidragsförsäkring	Totalt
Premieintäkter	-2 609	-	-2 609
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	-509	-	-509
Försäkringsersättningar	-8 274	-543	-8 817
Driftkostnader	-408	-7	-415
Övriga tekniska kostnader	-84	-	-84
FÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT	-11 884	-550	-12 434

BALANSRÄKNING PER DEN 31 DECEMBER
mnkr

Koncernen

TILLGÅNGAR	NOT	2016	2015
Immateriella tillgångar	10	3	15
Placeringstillgångar			
Rörelsefastigheter	11	734	743
Förvaltningsfastigheter	11,14	28565	25307
Andelar i joint venture	12	959	573
Andra finansiella placeringstillgångar	13,14,29,30		
<i>Aktier och andelar</i>		75012	72219
<i>Obligationer och andra räntebärande värdepapper</i>		82429	81357
<i>Utlåning till kreditinstitut</i>		7275	2124
<i>Derivat</i>		251	466
<i>Övriga finansiella placeringstillgångar</i>		2425	-
Summa andra finansiella placeringstillgångar		167392	156166
Summa placeringstillgångar		197650	182789
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring		7	10
Övriga fordringar	15	243	235
Summa fordringar		250	245
Andra tillgångar			
Materiella tillgångar	16	20	30
Kassa och bank		1979	4361
Summa andra tillgångar		1999	4391
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	17	826	1074
SUMMA TILLGÅNGAR		200728	188514

BALANSRÄKNING PER DEN 31 DECEMBER
mnkr

Koncernen

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	NOT	2016	2015
Eget kapital	22		
Eget kapital hänförligt till ägare av moderföretaget			
<i>Aktiekapital</i>		7	7
<i>Övriga bundna reserver</i>		34 842	35 912
<i>Balanserat resultat</i>		39 483	39 372
<i>Årets resultat</i>		1 817	-959
Summa eget kapital hänförligt till ägare av moderföretaget		76 149	74 332
Innehav utan bestämmande inflytande		1 068	1 094
Summa eget kapital		77 217	75 426
Försäkringstekniska avsättningar			
Avsättning för oreglerade skador	18	99 097	96 706
Andra avsättningar			
Avsättning för pensioner	25	911	906
Avsättning för skatter	19	13 680	13 406
Summa andra avsättningar		14 591	14 312
Skulder			
Skulder avseende direkt försäkring	20	265	253
Derivat	14,21,30	1 261	161
Övriga skulder	23	7 658	842
Summa skulder		9 184	1 256
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	24	639	814
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		200 728	188 514

BALANSRÄKNING PER DEN 31 DECEMBER
mnkr

Moderföretaget

TILLGÅNGAR	NOT	2016	2015
Placeringstillgångar			
Byggnader och mark	11,14	10 475	8 975
Placeringar i koncernföretag och intresseföretag	12		
<i>Aktier i koncernföretag</i>		4 726	4 698
<i>Aktier i joint venture-företag</i>		468	378
Summa placeringar i koncernföretag och intresseföretag		5 194	5 076
Andra finansiella placeringstillgångar	13,14,29,30		
<i>Aktier och andelar</i>		61 781	59 791
<i>Obligationer och andra räntebärande värdepapper</i>		64 831	64 029
<i>Utfåning till kreditinstitut</i>		5 690	1 627
<i>Derivat</i>		200	366
<i>Övriga finansiella placeringstillgångar</i>		1 845	-
Summa andra finansiella placeringstillgångar		134 347	125 813
Summa placeringstillgångar		150 016	139 864
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring		0	4
Övriga fordringar	15	6 200	6 404
Summa fordringar		6 200	6 408
Andra tillgångar			
Materiella tillgångar	16	20	30
Kassa och bank		1 309	3 314
Summa andra tillgångar		1 329	3 344
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	17	615	806
SUMMA TILLGÅNGAR		158 160	150 422

BALANSRÄKNING PER DEN 31 DECEMBER
mnkr

Moderföretaget

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	NOT	2016	2015
Eget kapital	22		
Aktiekapital		7	7
Balanserat resultat		39617	43476
Årets resultat		1047	-3859
Summa eget kapital		40671	39624
Obeskattade reserver	8		
Säkerhetsreserv		26510	18955
Periodiseringsfond		-	8210
Summa obeskattade reserver		26510	27165
Försäkringstekniska avsättningar			
Avsättning för oreglerade skador	18	78881	77287
Andra avsättningar			
Avsättning för pensioner	25	531	706
Avsättning för skatter	19	3528	3324
Summa andra avsättningar		4059	4030
Skulder			
Skulder avseende direkt försäkring	20	227	228
Derivat	14,21,30	1008	129
Övriga skulder	23	6456	1375
Summa skulder		7691	1732
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	24	348	584
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		158160	150422

KASSAFLÖDESANALYS
mnkr

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Kassaflöde från den löpande verksamheten				
Premieinbetalningar	249	176	0	0
Premieåterbetalningar	-2827	-4880	-2827	-4878
Skadeutbetalningar	-9362	-9537	-7234	-7485
Utbetalningar för driftkostnader	-977	-264	-728	-213
Utbetalningar från anslagsverksamhet m.m.	-121	-155	-72	-74
Inbetalningar fastighetsförvaltning	1298	1250	397	415
Utbetalningar fastighetsförvaltning	-382	-318	-121	-74
Investeringar/försäljningar i:				
Byggnader och mark	-64	-2321	127	-857
Aktier och andelar	1729	3160	1720	3073
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1598	5804	1333	6817
Derivat	-1250	-3276	-975	-2654
Övriga finansiella placeringstillgångar	4464	-	3539	-
Utlåning till kreditinstitut	-4661	805	-3670	755
Erhållna utdelningar	6058	7692	5006	6354
Erhållna räntor	2255	2461	1814	2115
Betalda räntor	-327	-203	-279	-123
Lämnade koncernbidrag	-	-	-	-3000
Betald inkomstskatt	-110	-49	-69	-5
Summa kassaflöde från den löpande verksamheten	-2430	345	-2039	166
Kassaflöde från investeringsverksamheten				
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-7	-10	-7	-10
ÅRETS KASSAFLÖDE	-2437	335	-2046	156
Kassa och bank vid årets början	4361	4018	3314	3155
Valutakursdifferens i kassa och bank	55	8	41	3
KASSA OCH BANK VID ÅRETS SLUT	1979	4361	1309	3314

FÖRÄNDRING I EGET KAPITAL mnkr

Koncernen

	Hänförligt till moderföretagets aktieägare					Summa eget kapital
	Aktiekapital	Övriga bundna reserver	Balanserat resultat (inkl. årets resultat)	Summa	Innehav utan bestämmande inflytande	
Ingående balans per 1 januari 2015	7	34 144	41 141	75 292	1 118	76 410
Totalresultat						
Årets resultat			-1014	-1014	-24	-1 038
Aktuariella vinster och förluster			55	55	-	55
Summa totalresultat			-959	-959	-24	-983
Omföring mellan bundet och fritt eget kapital						
Eget kapitals andel av årets förändring av säkerhetsreserv		1 768	-1 768	-	-	-
Summa omföring mellan bundet och fritt eget kapital		1 768	-1 768	-	-	-
Utgående balans per 31 december 2015	7	35 912	38 414	74 332	1 094	75 426
Ingående balans per 1 januari 2016	7	35 912	38 414	74 332	1 094	75 426
Totalresultat						
Årets resultat			1 808	1 808	-26	1 782
Aktuariella vinster och förluster			9	9	-	9
Summa totalresultat			1 817	1 817	-26	1 791
Omföring mellan bundet och fritt eget kapital						
Eget kapitals andel av årets förändring i obeskattade reserver		-1 070	1 070			
Summa omföring mellan bundet och fritt eget kapital		-1 070	1 070			
Utgående balans per 31 december 2016	7	34 842	41 301	76 149	1 068	77 217
Övriga bundna reserver						
		Fond orealiserade vinster	Obeskattade reserver		Innehav utan bestämmande inflytande	Summa
Ingående balans per 1 januari 2015		5 628	28 516		1 463	35 607
Årets förändring		-	1 768		10	1 778
Utgående balans per 31 december 2015		5 628	30 284		1 473	37 385
Ingående balans per 1 januari 2016		5 628	30 284		1 473	37 385
Årets förändring		-	-1 070		-56	-1 126
Utgående balans per 31 december 2016		5 628	29 214		1 417	36 259

FÖRÄNDRING I EGET KAPITAL
mnkr

Moderföretaget

	Aktiekapital	Balanserat resultat	Totalresultat för perioden	Totalt eget kapital
Ingående balans per 1 januari 2015	7	36273	7203	43483
Föregående års vinstdisposition		7203	-7203	-
Totalresultat för perioden			-3859	-3859
Utgående balans per 31 december 2015	7	43476	-3859	39624
Ingående balans per 1 januari 2016	7	43476	-3859	39624
Föregående års vinstdisposition		-3859	3859	-
Totalresultat för perioden			1047	1047
Utgående balans per 31 december 2016	7	39617	1047	40671

Ägare och antal aktier:

Landsorganisationen i Sverige (LO)
Svenskt Näringsliv

350 (350) aktier à nom. 10000 kronor
350 (350) aktier à nom. 10000 kronor

NOTUPPLYSNINGAR

De finansiella rapporterna och noterna till de finansiella rapporterna presenteras i miljoner svenska kronor om inte annat anges. På grund av avrundning i noterna kan summeringar avvika från totalen.

Not 1. Redovisningsprinciper

Allmän information

Denna årsredovisning och koncernredovisning har upprättats och godkänts av styrelsen och verkställande direktören den 5 april 2017 och kommer att föreläggas bolagsstämman den 14 juni 2017 för fastställande. Företaget är ett svenskt försäkringsaktiebolag med säte i Stockholm och kontor i centrala Stockholm. AFA Sjukförsäkringsaktiebolag är moderföretag i AFA Sjukförsäkringskoncernen.

Uttalande om överensstämmelse med tillämpade regelverk

Denna årsredovisning upprättas i enlighet med de av EU godkända standarderna International Financial Reporting Standards (IFRS) samt tolkningsuttalanden från IFRS Interpretations Committee.

Vid upprättandet tillämpas också lagen om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL), Rådet för finansiell rapporterings (RFR)uttalanden samt rekommendation RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner. Vidare tillämpas Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrifter.

Moderföretaget i AFA Sjukförsäkringskoncernen tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS. Den finansiella rapporteringen följer lagen om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrifter. Vidare tillämpas Rådet för finansiell rapporterings (RFR) rekommendation RFR 2 Redovisning för juridiska personer vid upprättandet av årsredovisningen. Moderföretaget tillämpar samma principer som koncernen med de undantag som beskrivs i avsnittet Tillkommande redovisningsprinciper i moderföretaget.

Enligt 5 kap. 5 § ÅRFL angående resultat per försäkringsklass lämnas ingen upplysning utan hänvisning sker till resultatanalysen i förvaltningsberättelsen.

Nya och ändrade standarder och tolkningar som gäller för räkenskapsåret 2016

Den 1 januari 2016 trädde Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2015:12 i kraft och ersatte därmed FFFS 2008:26. Detta har endast haft begränsade effekter på företagets årsredovisning avseende uppställningsformer för resultat- och balansräkningar, benämningar och definitioner samt upplysningskrav.

Nya och ändrade standarder och tolkningar som ännu ej trätt i kraft

International Accounting Standards Board (IASB) har givit ut nya och ändrade standarder och tolkningar som ännu ej trätt i kraft. Vissa av dessa standarder är godkända inom EU medan andra ännu inte har godkänts för tillämpning. Nedan återfinns de nya och ändrade standarder och tolkningar som getts ut av IASB men som ännu ej har trätt i kraft. Dessa har ännu inte tillämpats av AFA Sjukförsäkring.

IFRS 9 – Finansiella instrument kommer att ersätta befintliga regler om redovisning, värdering, nedskrivning och säkringsredovisning. Standarden förväntas godkännas av EU för tillämpning i räkenskapsår som börjar 1 januari 2018. Den preliminära bedömningen är att standarden inte kommer att innebära några väsentliga förändringar för AFA Sjukförsäkring, eftersom företaget redan idag värderar de flesta finansiella instrument till verkligt värde med förändringar över resultaträkningen och eftersom det inte tillämpar säkringsredovisning.

Standarden IFRS 15 – Intäkter kommer att ersätta befintliga regler för intäktsredovisning med en enda standard som förväntas godkännas av EU under fjärde kvartalet 2017 för tillämpning. AFA Sjukförsäkrings bedömning är att redovisningen av intäkterna ifrån huvudverksamheten – premier i försäkringsrörelsen – inte kommer att påverkas, men ingen slutlig bedömning har gjorts av hur redovisningen av övriga intäkter kommer att påverkas. Dock förväntas standarden inte få någon väsentlig påverkan på AFA Sjukförsäkrings finansiella rapporter.

En ny standard om redovisning av leasingavtal (IFRS 16) har publicerats under 2016 och förväntas godkännas av EU för förstagångstillämpning från och med 1 januari 2019. Standarden bedöms dock inte få någon väsentlig effekt på AFA Sjukförsäkrings finansiella rapporter när den träder i kraft, eftersom företaget inte har tecknat några väsentliga leasingavtal i egenskap av leasetagare.

I övrigt håller IASB på att färdigställa en standard om redovisning och värdering av försäkringsavtal som förväntas publiceras i början på 2017. AFA Sjukförsäkring följer noga hur arbetet med detta fortskrider för att bedöma hur det kommer att påverka företaget, särskilt hur standarden ska tillämpas i juridisk person och hur förstagångstillämpningen ska koordineras med den för IFRS 9.

Slutligen har en rad mindre, specifika ändringar beslutats i enskilda IFRS-standarder, men inga av dessa har bedömts beröra AFA Sjukförsäkring.

Redovisningsprinciper i moderföretaget

Moderföretaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen. Därutöver följer moderföretaget Rådet för finansiell rapporterings (RFR) rekommendation RFR 2 Redovisning för juridiska personer.

Samma redovisningsprinciper och beräkningsmetodik har tillämpats som i AFA Sjukförsäkrings årsredovisning 2015 och inga väsentliga ändringar har påverkat redovisningen i de finansiella rapporterna. Nedan anges de redovisningsprinciper som tillämpas

pas av moderföretaget och som tillkommer enligt RFR 2 Redovisning för juridiska personer.

Placeringar i koncernföretag och joint venture

Aktier i koncernföretag och joint venture redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella nedskrivningar. Förvärvsrelaterade utgifter för koncernföretag och joint venture som kostnadsförs i koncernredovisningen ingår som en del i anskaffningsvärdet för andelar i dotterföretag.

Koncernbidrag

Erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas i posten Bokslutsdispositioner i resultaträkningen som en ökning eller minskning av årets resultat.

Pensioner

I koncernen finns både avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser. De förmånsbestämda pensionsplanerna är tryggade genom pensionsavsättningar i balansräkningen, Konsumentkooperationens pensionsstiftelse eller genom försäkring. Moderföretaget har tecknat kreditförsäkring motsvarande pensionsavsättningen hos Försäkringsbolaget PRI Pensionsgaranti (PRI). De individuella pensionsutfästelserna är tryggade genom försäkring och i form av direktpension som säkerställs via kapitalförsäkring med pantförskrivning.

Som avgiftsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där företagets förpliktelse är begränsad till de avgifter som företaget åtagit sig att betala, vilket medför att den anställde bär den aktuariella risken och investeringsrisken. Avgifterna till avgiftsbestämda pensionsplaner redovisas som en kostnad i årets resultat under den period som intjänandet sker.

Som förmånsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där den anställde garanteras en viss pension i förhållande till lönen samt att företaget i allt väsentligt bär den aktuariella risken och investeringsrisken. Enligt IFRS ska förmånsbestämda planer redovisas i enlighet med IAS 19. Kostnaden för pensionsförpliktelsen fastställs med den så kallade PUC-metoden (Projected Unit Credit). Metoden inkluderar framtida intjänande med syfte att fördela pensionskostnaden jämnt över intjäningstiden. Kostnaden avseende periodens tjänstgöring redovisas som en kostnad i resultaträkningen och effekter av omvärderingar i form av aktuariella vinster eller förluster redovisas i Övrigt totalresultat.

I moderföretaget finns både avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser.

Avgiftsbestämda pensionsplaner redovisas på samma sätt som i koncernen.

Förmånsbestämda pensionsplaner redovisas i enlighet med förenklingsregeln i RFR 2 och beräknas enligt tryggandelagen samt PRI:s och Konsumentkooperationens grunder, vilket avviker från IAS 19 men är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. Kostnaderna för de förmånsbestämda planerna redovisas som en kostnad i resultaträkningen i den takt pensionsrätterna intjänas.

Principer för upprättande av koncernredovisning

Koncernredovisningen omfattar moderföretaget och dess dotterföretag samt innehav i joint venture. Dotterföretag är företag över vilka moderföretaget utövar ett bestämmande inflytande. Joint venture är samarbetsarrangemang genom vilka parterna som har ett gemensamt bestämmande inflytande över arrangemanget har rätt till nettotillgångarna från arrangemanget. Bestämmande inflytande föreligger när en investerare är exponerad för eller har rätt till rörlig avkastning från sitt engagemang i investeringsobjektet och kan påverka avkastningen med hjälp av sitt bestämmande inflytande över investeringsobjektet.

De finansiella rapporterna för moderföretaget, dotterföretagen samt joint venture som konsolideras avser samma period och är upprättade enligt de redovisningsprinciper som gäller för koncernen. Ett dotterföretag eller ett joint venture tas in i koncernredovisningen vid förvärvstidpunkten, vilket är den dag då moderföretaget får ett bestämmande inflytande, och ingår i koncernredovisningen till den dag då det bestämmande inflytandet upphör.

Koncernredovisningen upprättas enligt förvärvsmetoden för dotterföretag. Anskaffningsvärdet för ett förvärv utgörs av verkligt värde på tillgångarna som lämnats som ersättning och uppkomna eller övertagna skulder per överlåtelsedagen. Väsentliga transaktionskostnader för förvärv av dotterföretag redovisas i koncernredovisningen när de uppkommer och inkluderas inte i anskaffningsvärdet för de förvärvade företagen. Exempel på sådana kostnader är kostnader för juridiska konsultationer i samband med förvärven.

Joint venture redovisas i koncernredovisningen enligt kapitalandelsmetoden vilket betyder att andelar i ett företag redovisas till anskaffningsvärde vid anskaffningstillfället och därefter justeras med ägarföretagets andel av förändringen i investeringsobjektets nettotillgångar.

Identifierade förvärvade tillgångar och övertagna skulder och eventuella förpliktelse i ett rörelseförvärv värderas inledningsvis till verkligt värde på förvärvsdagen. Om anskaffningsvärdet understiger verkligt värde för det förvärvade dotterföretagets tillgångar, skulder och eventuella förpliktelse redovisas mellan-skillnaden direkt i resultaträkningen.

Koncerninterna transaktioner och balansposter samt orealiserade vinster och förluster på transaktioner mellan koncernföretag elimineras.

Värderingsgrunder för upprättande av redovisningen

Tillgångar och skulder värderas till anskaffningsvärden, undantaget placeringstillgångar som redovisas till verkligt värde och försäkringstekniska avsättningar som värderas utifrån vedertagna aktuariella metoder och betryggande aktuariella antaganden. Värdeförändringarna för placeringstillgångar och försäkringstekniska avsättningar redovisas i resultaträkningen.

IFRS 4 föreskriver att endast avtal som innebär betydande överföring av försäkringsrisk, till skillnad från avtal som till övervägande del innebär sparande, ska redovisas som försäkringsavtal. Samtliga av koncernens försäkringsprodukter innebär

NOTUPPLYSNINGAR

att koncernen övertar en betydande risk för försäkringstagarna genom att gå med på att kompensera dem eller andra förmåns-tagare om en förutbestämd försäkrad händelse skulle inträffa.

Redovisning av utländsk valuta

Moderföretagets funktionella valuta och koncernens rapporteringsvaluta är svenska kronor. Transaktioner i utländsk valuta omräknas till svenska kronor enligt de valutakurser som gäller på transaktionsdagen. På balansdagen omräknas monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta till svenska kronor enligt gällande balansdagskurs. Valutakursvinster och -förluster som uppkommer till följd av detta redovisas i resultaträkningen i posterna Kapitalavkastning, intäkter och Kapitalavkastning, kostnader.

Tillämpade principer för poster i resultaträkningen

Posterna som ingår i det tekniska resultatet avser till helt övervägande del företagets verksamhet som försäkringsgivare. Det icke-tekniska resultatet utgörs av de poster som i huvudsak är hänförliga till kapitalförvaltningen.

Premieintäkter

Premier från försäkringsavtal redovisas som intäkter i takt med intjänandet med avdrag för befarade och konstaterade kundförluster.

Kapitalavkastning överförd till försäkringsrörelsen

Den totala kapitalavkastningen redovisas i det icke-tekniska resultatet. En del av denna avkastning kan betraktas som hänförlig från inbetalda premier som förvaltats av placeringsverksamheten för försäkringsrörelsens räkning. Av denna anledning allokteras en del av avkastningen till det tekniska resultatet.

Vid beräkningen av den kapitalavkastning som är hänförlig till det tekniska resultatet används försäkringsrörelsens genomsnittliga försäkringstekniska avsättningar som förvaltas av placeringsverksamheten. Den överförda kapitalavkastningen beräknas utifrån en räntesats som motsvarar medelavkastningen per år på 3-månaders statsskuldväxlar.

Försäkringsersättningar

De totala försäkringsersättningarna för redovisningsperioden omfattar dels under perioden utbetalda försäkringsersättningar, dels förändringar i avsättning för oreglerade skador. Utbetalda försäkringsersättningar inkluderar förutom skadeersättningar även kostnader för skadereglering.

Driftkostnader

Driftkostnaderna för perioden delas upp på driftkostnader för skadereglering och kostnader för övrig försäkringsteknisk verksamhet. I moderföretagets icke-tekniska redovisning av kapitalavkastning ingår driftkostnader för finansförvaltningen och fastighetsförvaltningen.

Driftkostnaderna avser både direkta och indirekta kostnader. De fördelas och redovisas utifrån den funktion de härrör ifrån:

- Skadereglering
- Administration
- Kapitalförvaltning
- Fastighetsförvaltning

AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring bedrivs i en gemensam organisation. Driftkostnader fördelas med hänsyn till respektive företags andel av resursförbrukningen i organisationen.

Ersättningar till anställda

Företagets anställda är tillikaanställda i AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring. Ersättningar till anställda fördelas med hänsyn till respektive företags andel av resursförbrukningen i organisationen.

Pensionskostnader

I koncernen finns både förmånsbestämda och avgiftsbestämda pensionsplaner. Pensionskostnader redovisas enligt IAS 19 i koncernredovisningen.

I koncernredovisningen redovisas aktuariella vinster och förluster i pensionskulden samt finansiella vinster och förluster i stiftelsens kapital helt och hållet under den period de inträffar. Dessa effekter redovisas i övrigt totalresultat som poster som inte kommer att omföras till resultaträkningen. I moderföretaget redovisas dessa effekter i resultaträkningen. Moderföretagets utgifter för avgiftsbestämda pensionsplaner kostnadsförs i takt med de anställdas intjänande.

Leasing

Leasingkontrakt kan kategoriseras som antingen finansiella eller operationella avtal. Leasingavtal som innebär att en väsentlig del av riskerna och fördelarna förknippade med ägandet kvarstår hos leasegivaren klassificeras som operationella. Koncernen och moderföretaget har endast tecknat operationella leasingavtal. Leasingavgifter för tecknade operationella avtal kostnadsförs i resultaträkningen linjärt över leasingperioden.

Övriga tekniska kostnader

Som Övriga tekniska kostnader redovisas sådana kostnader i försäkringsrörelsen som inte omfattar överföring av försäkringsrisk. Kostnaderna avser främst stöd till forskning.

Kapitalförvaltningens resultat

Kapitalförvaltningens resultat består av Kapitalavkastning, intäkter, Kapitalavkastning, kostnader, Orealiserade vinster på placeringstillgångar och Orealiserade förluster på placeringstillgångar.

Kapitalavkastning, intäkter
Kapitalförvaltningens intäkter består av hyresintäkter, utdelningar, ränteintäkter, valutakursvinster samt realisationsvinster avseende placeringstillgångar.

Hyresintäkter

Samtliga förvaltningsfastigheter hyrs ut med kommersiella hyresavtal som är tecknade på viss tid, vilket innebär att en förändring av marknadshyrorna inte ger ett direkt utslag i hyresintäkterna. Förändring av hyresintäkterna sker i samband med att avtal förfaller till omförhandling. Flertalet kommersiella avtal har en indexklausul som innebär att hyran förändras med en viss andel av inflationen. Bostadshyrorna omförhandlas årligen med Hyresgästföreningen.

Hyresintäkterna periodiseras och redovisas linjärt under hyresavtalets löptid. Eventuella hyresrabatter och kostnader för hyresavtalets ingående periodiseras också över hyresavtalets löptid.

Utdelningar

Utdelningar avser aktieutdelningar vilka redovisas i resultaträkningen i den period då rätten till betalning fastställs.

Ränteintäkter, valutakursvinster och realisationsvinster

Ränteintäkter utgörs av ränta på obligationer och andra räntebärande värdepapper samt av övriga ränteintäkter (utlåning till kreditinstitut, bankmedel, övriga finansiella placeringstillgångar och värdepapperslån).

Ränteintäkter från obligationer och andra räntebärande värdepapper beräknas enligt effektivräntemetoden. Denna metod används för beräkning av det upplupna anskaffningsvärdet för en finansiell tillgång eller finansiell skuld och för periodisering av ränteintäkter eller räntekostnaden över relevant period.

Valutakursvinster samt realisationsvinster redovisas löpande i resultaträkningen i takt med att de uppstår.

Kapitalavkastning, kostnader

Kapitalförvaltningens kostnader består av driftkostnader för byggnader och mark samt kapitalförvaltning, räntekostnader och finansiella kostnader, valutakursförluster samt realisationsförluster avseende placeringstillgångar.

Orealiserade vinster på placeringstillgångar och Orealiserade förluster på placeringstillgångar

Orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar beskrivs i avsnittet Placeringstillgångar under rubriken Tillämpade principer för poster i balansräkningen.

Inkomstskatt

Koncernens och moderföretagets skattekostnad för perioden utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Aktuell skatt är skatt som hänför sig till periodens skattepliktiga resultat. Uppskjuten skatt uppstår på grund av temporära skillnader mellan en tillgångs eller skulds skattemässiga värde och dess bokförda värde. Aktuell skatt och uppskjuten skatt redovisas i resultaträkningen.

Tillämpade principer för poster i balansräkningen**Immateriella tillgångar**

Immateriella tillgångar är identifierbara, icke-monetära tillgångar utan fysisk form. Dessa tillgångar redovisas i balansräkningen endast om det är troligt att de förväntade framtida ekonomiska

fördelar som kan hänföras till tillgången kommer att tillfalla koncernen samt om tillgångens anskaffningsvärde kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Vid första redovisningstillfället värderas en immateriell tillgång till anskaffningsvärde, därefter till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella ackumulerade avskrivningar och ackumulerade nedskrivningar.

De immateriella tillgångar som finns aktiverade i koncernredovisningen avser förvärvade programvarulicenser samt direkt hänförliga utvecklingskostnader. Dessa utgifter innefattar utgifter för anställda och en skälig andel av hänförliga indirekta kostnader. De immateriella tillgångarna har en begränsad nyttjandeperiod (mellan tre och fem år) och skrivs av linjärt över den fastställda nyttjandeperioden. De immateriella tillgångarna prövas för nedskrivning när förändringar i förhållanden indikerar att det redovisade värdet inte är återvinningsbart.

Utgifter för underhåll av programvara kostnadsförs när de uppstår.

Placeringstillgångar**Byggnader och mark**

Koncernens rörelsefastigheter redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar. Med rörelsefastigheter avses fastigheter som innehas för produktion och tillhandahållande av koncernens tjänster samt administrativa ändamål. Avskrivning görs med 2 procent per år av anskaffningsvärdet.

Koncernens förvaltningsfastigheter värderas till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i resultaträkningen. Förvaltningsfastigheter är placeringstillgångar som innehas för att ge hyresintäkter och värdestegring. Förvaltningsfastigheter redovisas initialt till anskaffningsvärde, vilket inkluderar direkt hänförliga utgifter till förvärvet. Efter den initiala redovisningen redovisas förvaltningsfastigheter till verkligt värde. Med verkligt värde menas uppskattat försäljningsvärde på balansdagen.

I moderföretaget redovisas samtliga fastigheter, inklusive fastigheten som används i den egna verksamheten, som förvaltningsfastigheter. Fastigheterna värderas till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i resultaträkningen.

Andra finansiella placeringstillgångar

Med andra finansiella placeringstillgångar avses finansiella instrument, vilka definieras som varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld eller ett eget kapitalinstrument i ett annat företag. Andra finansiella placeringstillgångar utgörs av aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper, utlåning till kreditinstitut, derivat, övriga finansiella placeringstillgångar och värdepapperslån. Med övriga finansiella placeringstillgångar avses återköpstransaktioner. Samtliga andra finansiella placeringstillgångar (förutom Övriga finansiella placeringstillgångar) samt finansiella skulder som är derivat har klassificerats till kategorin finansiella tillgångar och finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen. Aktier och andelar samt obligationer och andra värdepapper klassificeras till kategorin genom identifiering vid

NOTUPPLYSNINGAR

första redovisningstillfället. Derivat tillhör kategorin genom att de per definition anses tillhöra kategorin finansiella instrument som innehas för handel.

Klassificeringen baseras på att koncernen och moderföretaget förvaltar och att resultatet utvärderas baserat på verkligt värde i enlighet med den riskhanterings- och investeringsstrategi som styrelsen beslutat, samt att uppföljning internt till styrelse och ledning utgår från verkligt värde. Tillgångar och skulder omvärderas löpande samt på balansdagen till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen.

Med verkligt värde på finansiella tillgångar som handlas på en aktiv marknad avses den senaste kursen på balansdagen. Verkligt värde för finansiella tillgångar som inte handlas på en aktiv marknad fastställs med hjälp av olika värderingstekniker. Se vidare not 14.

För samtliga finansiella tillgångar och finansiella skulder tillämpas affärsdagsredovisning, vilket innebär att fordringar och skulder avseende ej reglerade affärer uppkommer. Dessa redovisas som övriga fordringar eller övriga skulder.

En finansiell tillgång eller finansiell skuld redovisas i balansräkningen när företagen blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor. Vid försäljning av en finansiell tillgång eller finansiell skuld upphör den att redovisas i balansräkningen på affärsdagen och den vinst eller förlust som uppstår redovisas i resultaträkningen. Anskaffningsvärdet för andra finansiella placeringstillgångar fastställs exklusive eventuella transaktionskostnader. Transaktionskostnader redovisas i stället i resultaträkningen i posten Kapitalavkastning, kostnader.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till verkligt värde. Värderingsteknik för aktier och andelar beskrivs i not 14. Aktier och andelar redovisas i balansräkningen under Andra finansiella placeringstillgångar.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Obligationer och andra räntebärande värdepapper värderas till verkligt värde. Värderingsteknik för obligationer och andra räntebärande värdepapper beskrivs i not 14. Obligationer och andra räntebärande värdepapper redovisas i balansräkningen under Andra finansiella placeringstillgångar.

Utlåning till kreditinstitut

Utlåning till kreditinstitut avser utlåning till banker där insatta medel är disponibla först efter en viss uppsägningstid. Utlåningen värderas till upplupet anskaffningsvärde och redovisas i balansräkningen under rubriken Andra finansiella placeringstillgångar.

Derivat

Samtliga derivat värderas individuellt och till verkligt värde.

Derivatkontrakt med positivt verkligt värde på balansdagen redovisas i balansräkningen i posten Derivat under Andra finansiella placeringstillgångar. Derivatkontrakt med negativt verkligt värde redovisas på balansräkningens skuldsida i posten Derivat. Se vidare not 14.

Återköpstransaktioner

Återköpstransaktioner delas upp i två typer av transaktioner: återköpsavtal och omvända återköpsavtal. Vid ett återköpsavtal säljer företaget en obligation samtidigt som motparten förbinder sig att sälja tillbaka obligationen vid en förutbestämd tidpunkt till ett förutbestämt pris. Såld obligation redovisas i balansräkningen till verkligt värde eftersom risk och avkastning inte övergår till köparen under återköpsavtalet. Den likvid som erhålls redovisas som skuld i posten Övriga skulder. Den sålda obligationen anges i not 29.

Vid ett omvänt återköpsavtal köper företaget en obligation och motparten förbinder sig att köpa tillbaka obligationen på en förutbestämd dag till ett förutbestämt pris. Köpt obligation redovisas inte i balansräkningen och erlagd likvid redovisas som en fordran under posten Övriga finansiella placeringstillgångar.

Värdepapperslån

Värdepapperslån innebär att värdepapper lånas ut mot ersättning och erhållande av säkerhet. För koncernen och moderföretaget inskränker sig värdepapperslån till utländska aktier som företaget lånar ut till motparter med hög kreditvärdighet och som ställer säkerhet i form av likvida medel eller värdepapper.

Eftersom utlåningen inte är en transaktion där all risk och avkastning överläts till motparten redovisas utlånade värdepapper i balansräkningen till verkligt värde. Ersättningen för utlånade aktier redovisas i resultaträkningen under Kapitalavkastning, intäkter som Övriga ränteutgifter.

Samtliga säkerheter som erhållits vid utlåningen av värdepapper anges i not 29. I de fall erhållna säkerheter utgörs av likvida medel placeras dessa i räntebärande värdepapper. Koncernens och moderföretagets värdepapperslån hanteras av företagets depåbank.

Övriga finansiella tillgångar och skulder

Övriga finansiella tillgångar utgörs av Fordringar avseende direkt försäkring, Övriga fordringar samt Upplupna ränte- och hyresintäkter. Dessa poster kategoriseras som lånefordringar och kundfordringar, vilket innebär värdering till upplupet anskaffningsvärde. Övriga fordringars förväntade löptid är dock kort och dessa fordringar redovisas därför till nominellt belopp utan diskontering. Avdrag görs för fordringar som bedömts som osäkra. Nedskrivningar av fordringar avseende direkt försäkring redovisas som minskade premieintäkter och nedskrivningar av andra typer av fordringar redovisas som driftkostnader.

Övriga finansiella skulder består av balansräkningens poster Skulder avseende direkt försäkring och Övriga skulder samt av upplupna räntekostnader som återfinns i balansräkningsposten Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter. Övriga finansiella skulder värderas normalt till upplupet anskaffningsvärde. Övriga finansiella skulders förväntade löptid är dock kort och dessa skulder redovisas därför till nominellt belopp utan diskontering.

Materiella tillgångar

Inventarier redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar. Avskrivningarna

redovisas i resultaträkningen linjärt över den förväntade nyttjandeperioden. Förväntad nyttjandeperiod för inventarier är mellan tre och fem år.

Kontorsutrustning	5 år
Motorfordon	5 år
Datorutrustning	3–4 år

Vinst eller förlust vid avyttring eller utrangering av en tillgång fastställs som skillnaden mellan försäljningsintäkterna och tillgångens redovisade nettovärde och redovisas i resultaträkningen i posten Driftkostnader.

AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring bedrivs i en gemensam organisation. Samtliga materiella anläggningstillgångar ägs av AFA Sjukförsäkring, men nyttjas av alla tre företagen. Årets avskrivningar fördelas med hänsyn till respektive företags andel av resursförbrukningen i organisationen.

Kassa och bank

Kassa och bank består av banktillgodohavanden i försäkringsrörelsen och likvida medel överförda till kapitalförvaltningen. Kassa och bank redovisas på separat rad i koncernens och moderföretagets balansräkningar. Kassa och bank ingår i kategorin Lånefordringar och kundfordringar.

Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter värderas till anskaffningsvärde.

Eget kapital

I koncernredovisningen delas obeskattade reserver upp i eget kapital och uppskjuten skatt. Säkerhetsreserven får upplösas endast under särskilda villkor. Därför klassificeras egna kapitaldelen i säkerhetsreserven som bunden reserv i koncernredovisningen.

Enligt ÅRFL ska försäkringsföretag dela upp det egna kapitalet i bundet och fritt eget kapital. Bundet eget kapital utgörs i moderföretaget av aktiekapital medan allt annat eget kapital klassificeras som fritt eget kapital.

Obeskattade reserver

Moderföretaget har redovisat avsättningar till säkerhetsreserv i enlighet med FFFS 2013:8 Normalplan för skadeförsäkringsbolags redovisning av säkerhetsreserv.

Moderföretaget har i enlighet med gällande regler överlåtit del av utrymme i avsättning till säkerhetsreserven till dotterföretaget AFA Trygghetsförsäkring.

Försäkringstekniska avsättningar

De försäkringstekniska avsättningarna består av avsättning för oreglerade skador.

Avsättning för oreglerade skador

Avsättning för oreglerade skador motsvarar det beräknade värdet av företagets ansvarighet på grund av inträffade försäkringsfall. Avsättning för oreglerade skador delas upp i avsättning för inträffade

och rapporterade skador, inträffade men ej rapporterade skador samt skaderegleringskostnader.

Inträffade och rapporterade skador avser skador med kända och fastställda ersättningar. Med inträffade men ej rapporterade skador avses för företaget okända försäkringsfall (IBNR) eller för företaget kända skador där försäkringsersättningar inte är slutligt fastställda (IBNER).

Beräkningarna utgår från statistiska metoder som baseras på antaganden om antalet sjukfall, avveckling, räntenivå, värdesäkring och andra riskmått samt driftkostnader.

Värderingen av de försäkringstekniska avsättningarna baseras på försiktiga antaganden och inkluderar vissa schablonmässiga säkerhetspåslag. Det innebär att det är troligt att dessa säkerhetspåslag kommer att resultera i framtida avvecklingsvinster.

Metodbeskrivning

Avsättningarna för månadsersättningsfall i avtalsgruppsjukförsäkringen, premiebefrielseförsäkringen och avgiftsbefrielseförsäkringen är beräknade med hänsyn till sjukavvecklingen och bedömningar av antal okända sjukfall. Avsättningarna för dagsersättningsfall för ovanstående försäkringar beräknas med triangelschemametodik. För föräldrapenningtilläggsförsäkringen baseras avsättningarna på en bedömning av antalet föräldrapenningfall samt en medelskadekostnad.

För trygghetsförsäkring vid arbetsskada används främst triangelschemametodik kombinerad med olika bedömningar för skadeår som inte är så långt utvecklade. Avsättningen för skadelivräntor i trygghetsförsäkring vid arbetsskada är beräknad med hänsyn till inflation och dödlighet. För sjuklivränta och förlängd livränta beräknas avsättningen med hänsyn till dödlighet.

Antaganden

Avsättningarnas storlek påverkas av en rad faktorer. De viktigaste antagandena i AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring är:

- Inflation och diskonteringsränta
- Bedömning av antal okända sjukfall
- Sjukavveckling
- Dödlighet
- Effekt av lag- och villkorsändringar

Inflation och diskonteringsränta

Vid beräkningen tas hänsyn till historisk inflation och löneutveckling. Generellt gäller att försäkringarna diskonteras med en nominell räntekurva enligt Finansinspektionen upprättade riktlinjer justerat med ett antagande om indexering beroende på värdesäkringens karaktär i de olika försäkringarna. Detta gäller inte för avsättningar där durationen är kort eftersom diskonteringseffekten där är försumbar.

Bedömning av antal okända sjukfall

Avsättningarna i AFA Sjukförsäkring består till betydande del av inträffade men ej rapporterade sjukfall. För att skatta antalet okända sjukfall räcker det inte med att använda enbart statistiska metoder, eftersom det framför allt för det senaste skadeåret inte

NOTUPPLYSNINGAR

finns tillräckligt med underlag. Uppskattningen av antal okända skador görs därför genom en sammanvägd bedömning av olika statistiska metoder samt extern information om till exempel antal sjukskrivningar. Det senaste skadeåret är det mest svårbedömda året; ju tidigare skadeår, desto säkrare blir skattningarna av antalet okända skador.

Sjukavveckling

Beräkningen av avsättningar för månadsersättningsfall i AFA Sjukförsäkring innehåller antagande om sjukavvecklingen, det vill säga hur många sjukfall som upphör innan 65 års ålder då försäkringen slutar gälla. Ett sjukfall kan upphöra på grund av att den försäkrade blir frisk, får arbetsskadan beviljad eller avlider. Antagandet är baserat på historisk sjukavveckling. I dagsläget beaktas enbart när en försäkrad avlider i avvecklingen, detta eftersom antalet individer som tillfrisknar eller övergår till arbets-skada bedöms vara litet. Detta ger ett försiktigt antagande av sjukavvecklingen.

Dödlighet

Vid beräkning av avsättningarna för skadelivräntor i trygghetsförsäkring vid arbetsskada, sjuklivränta och förlängd livränta görs antagande om dödligheten. Det antagande som används för skadelivräntor och sjuklivränta och förlängd livränta är ett branschgemensamt dödlighetsantagande som grundar sig på Sveriges befolkningsdödlighet. Dödlighetsantagandet för sjuklivränta och förlängd livränta har anpassats till arbetarkollektivet.

Effekt av lag- och villkorsändringar

Ändringar i lagar och villkor i socialförsäkringssystemet kan få mycket långtgående konsekvenser för AFA Sjukförsäkrings och AFA Trygghetsförsäkrings ekonomi och kan påverka både retroaktivt och prospektivt. Sådana ändringar är mycket svåra att förutse och därför svåra att ta höjd för i avsättningsberäkningarna. Även när det gäller lagändringar som redan trätt i kraft kan kostnaderna vara svårbedömda eftersom det då blir svårare att grunda beräkningarna på skadehistoriken. Detta resulterar i aktuariella bedömningar som grundar sig på den information som finns tillgänglig.

Avsättningar för skatter

Uppskjutna skattefordringar avseende underskottsavdrag redovisas i balansräkningen i den omfattning det är troligt att framtida skattemässiga överskott kommer att finnas tillgängliga, mot vilka underskotten kan utnyttjas.

Den uppskjutna skatteskulden hänför sig i moderföretaget främst till orealiserade vinster i placeringstillgångar.

Uppskjuten skatt beräknas på temporära skillnader som hänförs till innehav i placeringstillgångar.

Uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder har värderats med den skattesats som har beslutats per rapportperiodens slut och förväntas gälla vid realiserandet av tillgången eller regleringen av skulden. Beräkningen av uppskjutna skattefordringar och skatteskulder har baserats på en skattesats om 22 procent.

Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Kassaflödesanalys

IAS 7 Kassaflödesanalys tillämpas med de anpassningar som är nödvändiga med hänsyn till koncernens verksamhet. Koncernen och moderföretaget tillämpar direkt metod för verksamheternas kassaflöden. Detta betyder att inbetalningar respektive utbetalningar anges brutto och specificeras under delrubriker i kassaflödesanalysen.

Analysen har sin grund i de poster i resultaträkningen som har direkt koppling till externa betalningsflöden. Dessa poster justeras sedan i analysen med periodens förändringar i balansräkningen för de poster som har direkt anknytning till resultatposten i fråga. Koncernen och moderföretaget har inga transaktioner för upptagna eller givna lån och därför redovisas ingen finansieringsverksamhet i kassaflödesanalysen.

Redovisande poster

Under rubriken Kassaflöde från den löpande verksamheten redovisas kassaflöden från premiebetalningar, skadeutbetalningar, utbetalningar för omkostnader i försäkringsverksamheten samt kassaflöde från anslagsverksamhet. Här redovisas även kassaflöden från investeringar och försäljningar av placeringstillgångar, nettobetalningar avseende fastighetsverksamheten, erhållna utdelningar, betalda och erhållna räntor samt betald inkomstskatt. Posterna resulterar i det nettokassaflöde som genererats i den löpande verksamheten.

Som likvida medel redovisas Kassa och bank, vilket består av banktillgodohavanden efter eliminering av valutaomvärderingens effekt. Korta placeringar (med en löptid på mindre än 3 månader) redovisas som placeringstillgångar.

Viktiga uppskattningar och bedömningar som påverkar redovisningen

I redovisningen görs uppskattningar och antaganden om framtiden. Det är främst beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna som baseras på uppskattningar och bedömningar som innebär en betydande risk för väsentliga justeringar i redovisade värden för tillgångar och skulder under nästkommande räkenskapsår.

Uppskattningar och bedömningar av de försäkringstekniska avsättningarna utvärderas löpande och baseras på historisk information och andra faktorer, inklusive antaganden om vid bokslutstillfället inträffade men då okända skador samt förväntningar om framtida händelser, som anses rimliga under rådande förhållanden. För ytterligare information om viktiga uppskattningar och bedömningar, se not 2.

Uppskattningar och bedömningar har även gjorts vid värdering av byggnader och mark, onoterade aktier, derivat samt illikvida räntebärande värdepapper. Se vidare i avsnittet Placeringstillgångar.

Not 2. Risker och riskhantering för koncernen

Riskhanteringsens mål

Styrelsen har beslutat om en riskpolicy som anger riskhanteringsens mål, strategier för hur dessa mål ska uppnås samt tillåtna avvikelser från dessa mål.

Syftet med riskhanteringen är att säkerställa att riskexponering och riskacceptans i verksamheterna är väl avvägda mot varandra och mot koncernens uppdrag åt arbetsmarknadens parter så att koncernens mål uppnås. Riskexponeringen berättar vilken risk företaget är utsatt för och hur den påverkas av vad som görs i den löpande riskhanteringen. Riskacceptansen är den risknivå som styrelsen har accepterat och den ligger till grund för styrelsebeslut om riskstrategi. Koncernens risker delas in i finansiella risker, försäkringsrisker, operativa risker, strategiska risker och anseenderisker.

Riskhantering

Riskhanteringen består av tre steg: Styrning, löpande hantering samt rapportering av risker. I nedanstående figur visas hur koncernen utformat den del av bolagsstyrningen som består av hur koncernen identifierar, värderar och beslutar om hantering av risker.

I AFA Sjukförsäkring och i AFA Trygghetsförsäkring är det bolagsstämman som utser styrelsen. Svenskt Näringsliv och Landsorganisationen i Sverige (LO) utser vardera en styrelseledamot att särskilt bevaka försäkringstagarnas och de försäkrades intressen. Bolagsstämman utser också externrevisor och lekmannarevisorer som har till uppgift att granska försäkringsföretagens räkenskaper och årsredovisning samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av försäkringsföretagen. Styrelsen fattar beslut om det samlade risktagandet i försäkringsföretagen. Styrelsemöten i de två försäkringsföretagen hålls samtidigt i de ärenden som har gemensamma beröringspunkter. Styrelsen har inrättat fyra utskott – Finansutskottet, Försäkrings-

utskottet, Revisionsutskottet och Ersättningsutskottet – för att bereda frågor inför styrelsebeslut. Finansutskottet bereder frågor som rör finansiella risker. Försäkringsutskottet bereder frågor som rör försäkringsrisker. Vid vissa specifika frågeställningar såsom premiesättning och egen risk- och solvensbedömning (ORSA) samordnas mötena mellan Finansutskottet och Försäkringsutskottet. Revisionsutskottet bereder ärenden till styrelsen i frågor gällande bland annat operativa risker, finansiell rapportering, intern styrning och kontroll, regelefterlevnad, intern och extern revision, redovisning, skatt samt revisorer. Ersättningsutskottet bereder ersättningsfrågor och fungerar som rådgivare till verkställande direktören i verksamhetsfrågor.

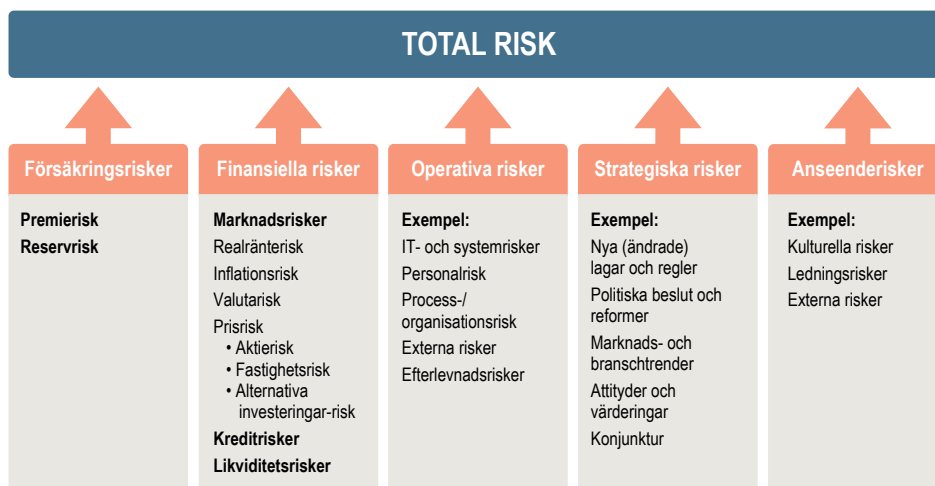
Det löpande riskhanteringsarbetet leds av företagets verkställande direktör (VD). För att bistå med styrningen av verksamhetens finansiella risker och försäkringsrisker utser VD ett ALM-råd (Asset Liability Management) med representanter från Enhet Kapitalförvaltning, Enhet Aktuarie, Enhet Ekonomi och Funktionen för riskhantering. VD utser även en särskild krisledning.

Ansvar för hanteringen av de operativa riskerna i verksamheten har delegerats från VD till verksamhetens chefer och ledare (riskägarna) enligt principer i riktlinjer för delegering och attest. Vidare har alla anställda ett eget ansvar att bidra till en god riskkultur. Detta gäller även för utlagd verksamhet till externa leverantörer.

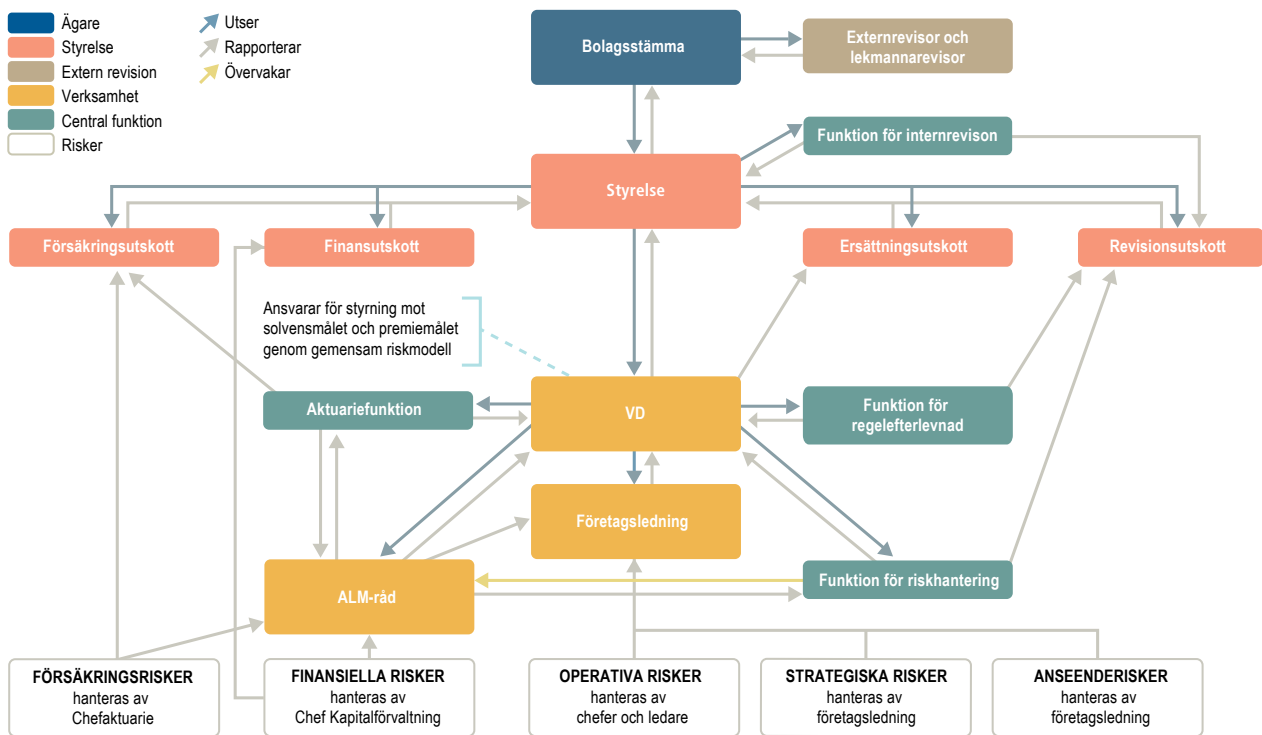
Enhet Kapitalförvaltning har ansvar för hantering och kontroll av AFA Sjukförsäkrings och AFA Trygghetsförsäkrings finansiella risker i enlighet med fastställda placeringsriktlinjer samt rapporterar till Finansutskottet respektive ALM-rådet.

Enhet Aktuarie har ansvar för hantering av AFA Sjukförsäkrings och AFA Trygghetsförsäkrings försäkringsrisker i enlighet med fastställda aktuariella reglementen. Riskerna kontrolleras av chefen för Enhet Aktuarie tillika aktuariefunktionen som rapporterar till Försäkringsutskottet och till ALM-rådet.

Verksamhetens chefer och ledare ansvarar för hantering och kontroll av operativa risker i enlighet med av styrelsen fastställda

NOTUPPLYSNINGAR

riktlinjer för operativ riskhantering. Den företagsövergripande risk-samordnaren utses av verkställande direktören och ska analysera företagets riskexponering för operativa risker, strategiska risker och anseenderisker, baserat på risker, oönskade händelser och åtgärdsplaner från riskägare.

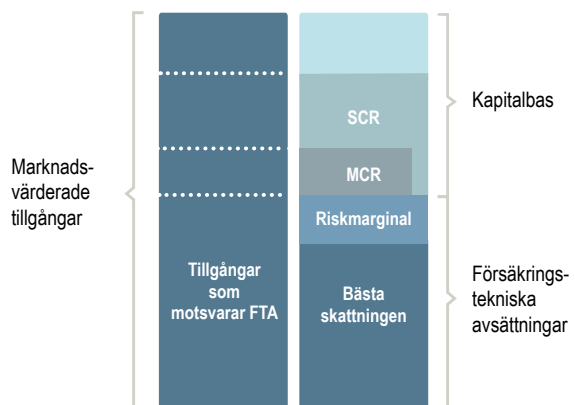
Den företagsövergripande risksamordnaren rapporterar till den verkställande direktören och till chef för riskfunktionen.

VD ansvarar för hantering och kontroll av AFA Sjukförsäkrings och AFA Trygghetsförsäkrings strategiska risker och anseenderisker.

Kapitalkrav och kapitalbas

Solvens II-regelverket ställer krav på försäkringsföretagen att beakta riskerna i företagets tillgångar och skulder. De försäkringstekniska avsättningarna värderas utifrån "bästa skattning" av värdet av företagets försäkringsåtaganden plus en riskmarginal. Den del av företagets tillgångar, värderade utifrån en Solvens II-balansräkning, som överskrider FTA utgör dess kapitalbas. Solvens II-regelverket innefattar bestämmelser gällande storleken på kapitalbasen. Utifrån de risker som företaget tar räknas ett minimikapitalkrav (Minimum Capital Requirements, MCR) och solvenskapitalkrav (Solvency Capital Requirements, SCR) fram. Kapitalbasen ska till var tid täcka dessa krav. Om kapitalbasen underskrider SCR måste riskreducerande och/eller kapitalstärkande åtgärder vidtas. Om kapitalbasen underskrider MCR måste omedelbara åtgärder vidtas under övervakning av tillsynsmyndigheten.

Företag kan välja att beräkna sitt solvenskapitalkrav (SCR) med en förutbestämd standardformel, eller ansöka om att få använda en intern modell. AFA Sjukförsäkring använder standardformeln. Vidare kräver Solvens II att företagen ska ha en kvalitetsindeldad kapitalbas som minst ska uppgå till SCR. Koncernen och moderföretaget uppfyller kapitalkraven under 2016.

Koncern

Kapitalkrav och kapitalbas 2016

SCR	39 163
Kapitalbas	91 502

Moderföretag

Kapitalkrav och kapitalbas 2016

SCR	31 684
Kapitalbas	80 053

Känslighetsanalys – effekt på tillgängligt kapital

För att sätta kapitalkravet i perspektiv till riskhanteringen redovisas nedan en känslighetsanalys som visar vilken effekt som förändringar i de mest relevanta parametrarna får på det tillgängliga kapitalet i koncernen respektive moderföretaget. De olika utfallen är exempel och ska inte ses som en bedömning av sannolika utfall. Redovisade effekter har samma påverkan på resultatet som på tillgängligt kapital.

Koncernen

Effekt på eget kapital, mnkr

Parametrar	Förändring	Vid ökning	Vid minskning
<i>Reservrisker:</i>			
Antagande om antalet okända sjukfall	10 procent	-2 500	2 500
Antagande om antal okända arbetsskador	10 procent	-500	500
Antagande om livslängd (sannolikhet att avlida)	10 procent	700	-800
<i>Marknadsrisker:</i>			
Real marknads- och diskonteringsränta	1 procentenhet	3 200	-4 000
Nominell marknads- och diskonteringsränta	1 procentenhet	-1 600	1 600
Valutaförändring i SEK-kurs	10 procent	-3 300	3 300
Aktiers marknadsvärde	10 procent	7 600	-7 600
Fastigheters marknadsvärde	10 procent	3 000	-3 000

Moderföretaget

Effekt på eget kapital, mnkr

Parametrar	Förändring	Vid ökning	Vid minskning
<i>Reservrisker:</i>			
Antagande om antalet okända sjukfall	10 procent	-2 500	2 500
Antagande om livslängd (sannolikhet att avlida)	10 procent	300	-400

Marknadsrisker:

Real marknads- och diskonteringsränta	1 procentenhet	2 700	-3 300
Nominell marknads- och diskonteringsränta	1 procentenhet	-1 200	1 200
Valutaförändring i SEK-kurs	10 procent	-2 700	2 700
Aktiers marknadsvärde	10 procent	6 200	-6 200
Fastigheters marknadsvärde	10 procent	2 700	-2 700

Verksamhetens risker

Nedan följer en redovisning av verksamhetens risker fördelade på kategorierna försäkringsrisker, finansiella risker, operativa risker, strategiska risker och anseenderisker. Redovisningen omfattar en definition av risken, en beskrivning av hur den hanteras samt en angivelse av riskexponeringen.

Riskexponeringen skattas även sannolikhetsmässigt med hjälp av Value at Risk för marknadsriskerna på tillgångarna och för realränterisk och inflationsrisk på balansräkningen. För en beskrivning av Value at Risk, se nedan i avsnittet Finansiella risker.

Försäkringsrisker

Premierisk

Definition

Med premierisk avses den förväntade förändringen av de försäkringstekniska avsättningarnas värde för period som ej intjänade premier ska täcka.

Hantering av premierisk

Koncernen har ingen premierisk. Förklaringen är primärt att det inte görs någon avsättning för ej intjänad premie eller kvarvarande risker i redovisningen. Det bakomliggande skälet är att avtalen är ettåriga kalenderårsvis med en löpande premieinbetalning under året. Vid bokslutstillfället finns därmed inga förpliktelser för nästkommande år och företagen har därför ingen premierisk.

Riskexponering

Koncernen exponeras inte för premierisk.

Reservrisk

Definition

Med reservrisk avses den förväntade förändringen av de försäkringstekniska avsättningarnas värde på grund av slumpmässiga svängningar i skadeutfallet runt en antagen skadefrekvens men också att själva skadefrekvensen är prognostiserad på fel nivå.

Hantering av reservrisk

Avtalsgruppsjukförsäkring (AGS och AGS-KL), premiebefrielseförsäkring och avgiftsbefrielseförsäkring

För AGS och AGS-KL, premiebefrielseförsäkring och avgiftsbefrielseförsäkring är tre reservrisker av betydelse.

- Bedömningen av antalet inträffade men för företaget okända skadefall (IBNR)
- Förändringar i Försäkringskassans hantering av godkännande av sjukersättningsfall
- Sjukavvecklingen

Antalet okända skadefall i AGS och AGS-KL, premiebefrielseförsäkring och avgiftsbefrielseförsäkring är svårprognostiserat när det gäller antalet sjukersättningsfall på de nyare skadeårgångarna. Detta beror på den ibland avsevärda tid det tar mellan ett insjuknande och att en sjukersättning beviljas av Försäkringskassan anmäls till AFA Sjukförsäkring. För att reducera risken analyseras sjukpenningfall för att få en tidig indikation på hur många som senare kommer att erhålla en sjukersättning.

Förändringar i Försäkringskassans beviljande av sjukersättningar hanteras genom omvärldsbevakning av försäkringsteknisk expertis som syftar till att identifiera trender i sjukersättningsmönstret.

Förändringar i avvecklingen av sjukfall kan uppkomma genom att Försäkringskassan ändrar rutinerna när det gäller på vilka grunder man inte förlänger ersättningen för en person som tidigare erhållit en sjukersättning. Förändringarna kan också uppkomma genom ändrade rutiner från Försäkringskassan när det gäller beviljandet av arbetsskador. Beviljas personer som tidigare uppburit sjukersättning i större utsträckning istället en arbetskada avslutas ärendet i AFA Sjukförsäkring.

Föräldrapenningtillägg (FPT)

För FPT är två reservrisker av betydelse.

- Bedömningen av antalet uttag av föräldrapenning inom aktuellt kollektiv
- Bedömningen av antalet ersättningsbara föräldrapenningdagar.

Bedömningen av ovanstående parametrar kan tidigt baseras på observerat inflöde då dessa relativt fort är kända.

Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA och TFA-KL)

För TFA och TFA-KL är två reservrisker av betydelse.

- Bedömningen av antalet inträffade men för företaget okända arbetsolycksfall och arbetssjukdomar (IBNR)
- Försäkringskassans tolkning och bedömning huruvida ett skadefall är att betrakta som en arbetsskada eller ej.

Antalet okända arbetsolycksfall och arbetssjukdomar i TFA och TFA-KL är svårprognostiserat, särskilt när det gäller arbets-sjukdomar. Detta beror på den ofta avsevärda tid det tar mellan ett insjuknande och att en arbetssjukdom godkänns av Försäkringskassan. För att reducera risken bedrivs omvärldsbevakning av försäkringsteknisk expertis. Deras bedömning av förändrad

hantering ligger till grund för hur stort påslag som de försäkringstekniska avsättningarna ska belastas med och hur det påverkar skadekostnaden och därmed framtida premiesättning.

Försäkringskassans tolkning och bedömning av huruvida ett skadefall är att betrakta som en arbetsskada eller ej innebär en väsentlig reservrisk som har stor påverkan på beräkningen av skadekostnaden och därmed premiesättningen. Förändringarna i Försäkringskassans hantering beror ofta på förändringar i lagar som reglerar socialförsäkringssystemet och som historiskt har påverkat reservrisken.

Sjuklivränta och förlängd livränta

Sjuklivränta och förlängd livränta är avvecklingsaffärer inom AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring. I princip samtliga skadeärenden är i dagsläget kända vilket gör att det inte finns någon kvarstående risk i uppskattningen av beståndet. De skadedrabbade ska ha ersättning från sjuklivräntan eller förlängda livräntan för den tid de har uppburit sjukersättning. Den försäkrade ska ha ersättning livsvarigt från och med 65 års ålder.

Den reservrisk som har betydelse är därför livslängdsrisken. Dess påverkan på reservriskernas storlek inom sjuklivräntan eller förlängda livräntan är dock begränsad; eftersom beståndet är åldrande och inga yngre tillkommer finns en god kännedom om livslängden i beståndet. Den livslängdsökning som sker i samhället är inkluderad i de antaganden om dödlighet som ligger till grund för beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna.

Risikexponering

Avtalsgruppsjukförsäkring (AGS och AGS-KL), premiebefrielseförsäkring och avgiftsbefrielseförsäkring

Variationer i skadefrekvensen av godkända sjukersättningsfall har ett stort inslag av riskdiversifiering eftersom underliggande kollektiv är stora. En risikexponering uppstår främst i de fall det historiska underlaget inte är representativt för de framtida kassaflödena.

Exponering för reservrisk uppkommer av att lagändringar påverkar Försäkringskassans tolkningar och bedömningar vad gäller godkännande av sjukersättningar. Detta minimeras genom analyser av frekvensen sjukpenningfall samt god omvärldsanalys.

Föräldrapenningtillägg (FPT)

Variationerna i förändringar i hur föräldrapenningdagar tas ut har ett stort inslag av riskdiversifiering eftersom underliggande kollektiv är stora. En risikexponering uppstår främst i de fall det historiska underlaget inte är representativt för de framtida kassaflödena som till exempel att fler män tar ut föräldradagar eller att längre perioder tas ut.

Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA och TFA-KL)

Variationer i frekvensen av godkända arbetsskador har ett stort inslag av riskdiversifiering inom TFA och TFA-KL eftersom underliggande kollektiv är stora. En risikexponering uppstår främst i de fall det historiska underlaget inte är representativt för de framtida kassaflödena.

Exponering för reservrisk som uppkommer av att lagändringar påverkar Försäkringskassans tolkningar och bedömningar vad gäller godkännande av arbetsskador minimeras genom god omvärldsanalys. Förändrad lagstiftning kan dock komma att påverka kostnaderna i TFA och TFA-KL retroaktivt, vilket då ger upphov till avvecklingsresultat i de försäkringstekniska avsättningarna.

Sjuklivränta och förlängd livränta

Exponeringen av reservrisk för sjuklivränta och förlängd livränta är idag liten och begränsar sig till livslängdsrisk i ett åldrande avvecklingsbestånd med goda kunskaper om livslängd. Riskens anses därför väl omhändertagen i den befintliga dödlighetsfunktionen.

Finansiella risker

Företagens strategiska finansiella risktagande uttrycks i deras normalportföljer.

Normalportföljen består dels av tillgångsslag som har skuldmatchande egenskaper (obligationer och fastigheter), dels av tillgångsslag med högre förväntad avkastning än skuld tillväxten som kan möjliggöra en låg och stabil premie (aktier och alternativa investeringar). Vanligtvis är fördelningen mellan dem stabil mellan åren.

Vid låg fondering ger Solvens II litet utrymme för risktagande och andelen skuldmatchande tillgångar i portföljen, statsobligationer, måste då ökas. Det samlade strategiska finansiella risktagandet i koncernens normalportföljer ökade något under 2016. Detta beror på ökning av fastighetsandelarna i AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring samt av aktieandelen i AFA Trygghetsförsäkring som möttes med minskningar av andelarna nominella räntor.

Marknadsrisker

Definition

Med marknadsrisker avses risken för att marknadsvärdet ändras dels till följd av förändringar av en särskild faktor såsom realränta, nominell ränta och valuta, dels till följd av risker som inte kan härledas till någon särskild faktor. De senare benämns prisrisker.

Hantering av marknadsrisker

Value at Risk (VaR) är ett sätt att kvantifiera marknadsrisker. VaR definieras som den med en viss sannolikhet förväntade förlusten från ogynnsamma marknadsrörelser över ett år. Den förväntade förlusten har justerats med den förväntade avkastningen från tillgångsslaget. I VaR-beräkningarna antas att värdeförändringar är normalfördelade. VaR beräknas med en konfidensnivå på 97,5 procent (cirka 2 standardavvikelser) med avseende på eget kapital.

Koncernen beräknar VaR både brutto (perfekta korrelationer) och netto (historiskt observerade korrelationer). Brutto risken syftar till att mäta vilken förlustrisk företagen skulle vara exponerade för om samtliga tillgångsslag skulle falla i värde samtidigt. Netto risken syftar till att mäta vilken förlustrisk företagen är exponerade för när hänsyn tas till diversifieringsvinster vid beräkning av den totala risken.

Det bör observeras att om korrelationen mellan aktier och räntebärande värdepapper, vilket inkluderar skulden, byter tecken kommer VaR att påverkas kraftigt. Det bör också observeras att VaR är beroende av tillgångarnas värde. Vid en jämförelse av finansiellt risktagande mellan olika år bör därför VaR relateras till storleken på eget kapital.

VaR beräknas för samtliga tillgångsslag och instrumenttyper som företagen har innehav i med beaktande av försäkringsåtagandenas ränterisker.

Som ett komplement till VaR-beräkningarna, och för att möjliggöra riskbedömningar som inte förlitar sig på en viss sannolikhetsfördelning, görs känslighetsanalyser som visar effekten på eget kapital. Dessa analyser redovisas tidigare i denna not.

Siffrorna för respektive tillgångsslag i tabellen nedan avser risken för tillgångsslaget enskilt med hänsyn tagen till diversifieringseffekter inom tillgångsslaget. Vid beräkning av netto risken tas hänsyn även till diversifieringseffekten mellan tillgångsslagen.

Risiksexponering balansräkning

VaR, mnkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Ränterisk	1900	3997	1496	3115
Aktierisk	7537	9031	6162	7443
Fastighetsrisk	5222	5060	4588	4352
Alternativa investeringar-risk	4270	2511	3606	2117
Valutarisk	4787	5812	3978	4844
Diversifieringseffekt mellan tillgångsslagen	-14693	-16141	-12016	-13177
Summa risk, netto	9024	10270	7814	8694

Realränterisk

Definition

Med realränterisk avses den förväntade variationen i netto marknadsvärdet av räntebärande placeringstillgångarna och de försäkringstekniska avsättningarna beroende på att realräntan på obligationsmarknaden förändras. För övriga tillgångsslag beräknas ej realränterisken eftersom den enbart går att skatta empiriskt, är volatil samt endast utgör en mindre andel av dessa tillgångsslags totala risker.

Hantering av realränterisk

Vid hantering av realränterisken anläggs ett balansräkningsperspektiv. Realränteexponeringen för de försäkringstekniska avsättningarna hanteras genom innehav av realränteobligationer på tillgångssidan. Realränteriskexponeringen netto sett till både tillgångssidan och skuldsidan beräknas uttryckt som VaR.

Risiksexponering

Realränteriskexponeringen netto för koncernen var 3989 miljoner kronor (3254). För moderföretaget var motsvarande siffra 3141 miljoner kronor (2523).

NOTUPPLYSNINGAR

Inflationsrisk

Definition

Med inflationsrisk avses den förväntade variationen i nettomarknadsvärdet mellan de svenska räntebärande placeringstillgångarna och de försäkringstekniska avsättningarna som beror på att den förväntade inflationen i Sverige förändras. Den förväntade inflationen skattas utifrån räntedifferensen mellan nominella och reala obligationer med jämförbara löptider. Övriga tillgångsslag, inklusive utländska räntebärande värdepapper, är inte direkt kopplade till svensk inflation och utelämnas därför.

Hantering av inflationsrisk

Vid hantering av inflationsrisken anläggs ett balansräkningsperspektiv. Inflationsriskexponeringen på skuldsidan hanteras genom innehav av reala räntebärande placeringar på tillgångssidan. Inflationsriskexponeringen netto sett till både tillgångssidan och skuldsidan beräknas uttryckt som VaR.

Riskexponering

Inflationsriskexponeringen netto för koncernen var 2 561 miljoner kronor (2 478). För moderföretaget var motsvarande siffra 2 002 miljoner kronor (1 918).

Valutarisk

Definition

Valutarisk uppstår vid investeringar i värdepapper noterade i utländsk valuta. Valutarisk avser den förväntade variationen i valutapositionens marknadsvärde under ett år.

Valutarisken uppskattas genom beräkning av VaR. Total VaR avser total risk för samtliga valutor exklusive diversifieringseffekter mellan valutor.

Hantering av valutarisk

Valutarisken hanteras genom begränsning av den totala valutaexponeringen samt begränsning av varje enskild valutas exponering. Valutariskexponeringen hanteras aktivt med hjälp av valutaderivat. Utländska räntebärande placeringar valutasäkras enligt nuvarande policy i sin helhet avseende både värde och kassaflöden medan aktieportföljen valutasäkras till viss del.

Riskexponering, mnkr

Koncernen	2016		2015		
	Valuta	Nettoexponering	VaR	Nettoexponering	VaR
USD		24 482	4 370	25 927	5 183
EUR		3 868	338	7 188	669
GBP		2 019	325	2 522	361
CHF		910	149	1 096	198
DKK		180	16	206	19
NOK		74	10	93	12
JPY		0	0	0	0
Totalt		31 533	5 209	37 032	6 442

Moderföretaget	2016		2015		
	Valuta	Nettoexponering	VaR	Nettoexponering	VaR
USD		20 371	3 637	21 647	4 328
EUR		3 207	280	5 943	553
GBP		1 642	264	2 063	296
CHF		743	121	904	164
DKK		147	13	170	16
NOK		60	8	77	10
JPY		0	0	0	0
Totalt		26 170	4 324	30 804	5 367

Prisrisk – Aktierisk

Definition

Med aktierisk avses den förväntade variationen i marknadsvärdet under ett år. Aktierisken uppskattas genom beräkning av VaR. Total VaR avser total risk för samtliga aktiemarknader exklusive diversifieringseffekter mellan de olika marknaderna.

Hantering av aktierisk

Aktierisken hanteras genom diversifiering på olika länder och branscher och genom limiter på maximala avvikelser från index. Huvuddelen av placeringarna är noterad.

Riskexponering, mnkr

	2016		2015	
	Exponering	VaR	Exponering	VaR
Koncernen	58 285	7 537	56 640	9 031
Moderföretaget	47 656	6 162	46 684	7 443

Geografisk fördelning, direkta aktieinnehav inklusive fonder

Koncernen	2016		2015	
	Exponering	VaR	Exponering	VaR
Sverige	26 868	4 129	26 356	4 792
Nordamerika	17 931	2 187	16 766	2 577
Europa exkl. Sverige	6 297	948	7 025	1 240
Japan	2 509	713	2 369	647
Övrigt	4 679	1 101	4 124	1 123
Summa	58 285	9 078	56 640	10 379

Moderföretaget	2016		2015	
	Exponering	VaR	Exponering	VaR
Sverige	21 969	3 376	21 724	3 950
Nordamerika	14 662	1 788	13 819	2 124
Europa exkl. Sverige	5 148	775	5 792	1 022
Japan	2 052	583	1 952	533
Övrigt	3 826	901	3 397	925
Summa	47 656	7 423	46 684	8 554

*Prisrisk – Fastighetsrisk***Definition**

Med fastighetsrisk avses den förväntade variationen i marknadsvärdet under ett år. Fastighetsrisken beräknas uttryckt som VaR.

Hantering av fastighetsrisk

Fastighetsrisken hanteras genom en långsiktig förvaltningsstrategi och diversifiering på olika typer av hyresgäster.

Risiksexponering, mnkr

	2016		2015	
	Exponering	VaR	Exponering	VaR
Koncernen	27 690	5 222	26 773	5 060
Moderföretaget	24 328	4 588	23 029	4 352

*Prisrisk – Alternativa investeringar-risk***Definition**

Med prisrisk i alternativa investeringar avses den förväntade variationen i marknadsvärdet under ett år. Prisrisken beräknas uttryckt som VaR.

Hantering av alternativa investeringar-risk

Prisrisken i alternativa investeringar hanteras genom en mycket stor diversifiering i underliggande innehav, eftersom portföljen i huvudsak består av andelar i private equity-fonder. Prisrisken hanteras även genom ett noggrant urval av fondförvaltare och fonder.

Risiksexponering, mnkr

	2016		2015	
	Exponering	VaR	Exponering	VaR
Koncernen	16 362	4 270	15 590	2 511
Moderföretaget	13 814	3 606	13 133	2 117

Kreditrisk**Definition**

Med kreditrisk avses risken att motparten helt eller delvis inte fullgör sina betalningsförpliktelser mot företagen. Kreditrisk för derivat avser risken för att motparten ej kan uppfylla sina åtaganden i enlighet med avtal. Kreditrisken för derivat bedöms vara försumbar med hänsyn tagen till att handel huvudsakligen sker i standardiserade produkter som handlas och clearas på organiserade marknadsplatser med regelsystem och säkerhetskrav. Kreditrisken för icke-standardiserade derivat består av de verkliga värdena för derivaten per balansdagen.

Hantering av kreditrisk

Kreditrisken begränsas genom att placeringar huvudsakligen sker i värdepapper och mot emittenter med låg kreditrisk. Kreditrisken följs löpande upp gentemot emittenters eller värdepappers rating. I handel med OTC-derivat och återköpsttransaktioner regleras kreditrisken med standardavtal för handel med respektive mot-

part. För de värdepapper som lånas ut reduceras kreditrisken genom att fullgoda säkerheter erhålls.

Risiksexponering, mnkr**Kreditkvalitet avseende obligationer och andra räntebärande värdepapper**

Rating	Koncernen				Moderföretaget			
	2016		2015		2016		2015	
	Exponering	%	Exponering	%	Exponering	%	Exponering	%
AAA	49 784	61	60 436	76	38 982	61	47 497	76
AA	6 894	9	4 473	5	5 412	9	3 526	5
A	3 653	5	2 308	3	2 804	5	1 791	3
BBB	3 614	4	4 036	5	2 772	4	3 122	5
BB	322	0	-	-	262	0	-	-
Värdepapper utan rating ¹⁾	16 767	21	8 632	11	13 545	21	6 893	11
Summa	81 034 100		79 885 100		63 777 100		62 829 100	

¹⁾ Av detta belopp utgörs 79 procent (55) i koncernen och 79 procent (55) i moderföretaget av obligationer och räntebärande värdepapper utgivna av emittenter med en lägsta rating av BBB.

Väsentliga koncentrationer avseende samtliga innehav

Emittent	Koncernen				Moderföretaget			
	2016		2015 ¹⁾		2016		2015 ¹⁾	
	Exponering	%	Exponering	%	Exponering	%	Exponering	%
Svenska staten	26 010	13	24 773	15	21 164	13	20 071	15
Amerikanska staten	11 670	6	7 673	5	8 944	6	5 944	4
Nordea	9 217	5	11 397	7	7 148	4	8 885	7
Swedbank	6 422	3	11 886	7	5 036	3	9 372	7
Blackrock	6 072	3	5 221	3	5 025	3	4 313	3
Svenska Handelsbanken	5 276	3	7 503	4	3 946	3	5 659	4
SEB	4 882	2	5 777	3	3 777	2	4 536	3
European Investment Bank	4 553	2	4 476	3	3 623	2	3 566	3
Carlyle Group	3 808	2	4 084	2	3 317	2	3 520	3
Dexia	2 794	1	2 266	1	2 173	1	1 780	1
Summa	80 704 40		85 056 50		64 153 39		67 646 50	

¹⁾ År 2015 uppgick väsentliga koncentrationer i koncernen till 86 198 miljoner kronor vilket motsvarar 51 procent av totalt innehav. I moderföretaget uppgick väsentliga koncentrationer till 68 675 miljoner kronor, vilket motsvarar 51 procent av totalt innehav. För mer information, se årsredovisning 2015.

NOTUPPLYSNINGAR

Derivat

Koncernen	Verkligt värde	Erhållen pant ISDA/CSA	Kvarstående risk	
Icke-standardiserade valutaderivat	-	-	-	-

Moderföretaget	Verkligt värde	Erhållen pant ISDA/CSA	Kvarstående risk	
Icke-standardiserade valutaderivat	-	-	-	-

Utlånade värdepapper för vilka säkerheter erhållits

Marknadsvärde	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Utlånade värdepapper ¹⁾	371	2 129	283	1 615
Erhållna säkerheter	389	2 231	297	1 696

¹⁾ Redovisas som Överförda finansiella tillgångar i not 29.

Riskexponering i övriga tillgångar, mnkr

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Premiefordringar				
Premiefordringar förfallna sedan mer än 30 dagar	6,4	5,9	3,4	3,1
Därav reserverade i bokslutet	-4	-3,1	-2	-2,0
Summa	2,4	2,8	1,4	1,1
Hysesfordringar				
Hysesfordringar förfallna sedan mer än 30 dagar	1,0	0,5	0,7	0,2
Därav reserverade i bokslutet	-0,1	-0,1	-0,0	-0,0
Summa	0,9	0,4	0,7	0,2

Likviditetsrisk

Definition

Likviditetsrisk delas upp i marknadslikviditetsrisk och finansieringslikviditetsrisk. Med marknadslikviditetsrisk avses risken att ett finansiellt instrument inte alls kan avyttras eller kan avyttras endast till ett väsentligt reducerat pris eller att transaktionen medför stora kostnader. Med finansieringslikviditetsrisk avses risken för att inte kunna klara av finansiella betalningsåtaganden utan att råka ut för oacceptabla förluster.

Hantering av likviditetsrisk

Marknadslikviditetsrisk hanteras genom löpande uppföljning av att placeringar görs i enlighet med av styrelsen fastställda placeringssiktlinjer.

Hanteringen av finansieringslikviditetsrisk görs på olika nivåer. Den första nivån avser den kortsiktiga likviditetshanteringen och har en väldigt kort tidshorisont. Företagen följer kontinuerligt upp förväntade framtida kassaflöden och håller en likviditetsreserv

bestående av korta placeringar och mycket likvida värdepapper för att säkerställa att företagen alltid har tillräckligt med likvida medel för att hantera dels interna flöden inom tillgångsförvaltningen, dels flöden från den löpande försäkringsrörelsen. Den andra nivån ser till likviditetshanteringen på lång sikt och karaktäriseras av ett mer utpräglat balansräkningsriskorienterat (ALM-orienterat) angreppssätt. Nedan angivna förfallostruktur beskriver den långsiktiga hanteringen av likviditetsrisk som påverkar kapitalförvaltningen ur ett strategiskt perspektiv. Detta säkerställer att företagen innehar tillräckligt med likvida medel och placeringar på en likvid marknad.

I förfallostrukturen ses enbart till räntebärande tillgångar och räntekänsliga derivat som betraktas som fullt likvida. Det finns dock ytterligare tillgångar, till exempel aktier och fastigheter, som kan användas för att täcka koncernens åtaganden. Fastigheter är dock mindre likvida.

Riskexponering, mdkr

Koncernen

Kassaflöde försäkrings- tekniska avsättningar	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Odiskonterad avsättning	-10,9	-31,2	-27,0	-14,6	-10,8
Duration 7,4 år					

Förväntat kassaflöde räntebärande placeringar	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Nominella/reala förfall	14,1	40,8	13,2	4,6	2,5
Duration 4,1 år					

Förväntat kassaflöde derivat	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Räntekänsliga derivat, inflöde	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntekänsliga derivat, utflöde	-1,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Totalt	-1,2	0,0	0,0	0,0	0,0

Förväntat kassaflöde netto	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Totalt	2,0	-9,6	-13,8	-10,0	-8,3

Moderföretaget

Kassaflöde försäkrings- tekniska avsättningar	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Odiskonterad avsättning	-8,5	-25,2	-22,2	-11,7	-7,2
Duration 7,1 år					
Förväntat kassaflöde räntebärande placeringar	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Nominella/reala förfall	10,8	32,0	10,6	3,8	2,0
Duration 4,2 år					
Förväntat kassaflöde derivat	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Räntekänsliga derivat, inflöde	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntekänsliga derivat, utflöde	-0,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Totalt	-0,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Förväntat kassaflöde netto	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Totalt	1,4	6,8	-11,6	-7,9	-5,2

Operativa risker

Definition

Med operativa risker avses de framtida osäkra händelser som kan påverka uppnåendet av uppsatta mål. Begreppet operativ risk används för de interna och externa risker som framför allt är hänförliga till arbetssätt och stöd i det dagliga arbetet.

Hantering av operativa risker

Operativa risker hanteras och kontrolleras av verksamhetens chefer och ledare i enlighet med det interna regelverk som VD har fastställt. Det interna regelverket beaktar de externa krav som ställs på hanteringen av operativa risker.

Som stöd i hanteringen av operativa risker tillämpar koncernen gemensamma arbetssätt och verktyg. Det strukturerade arbetet med att hantera operativa risker hjälper till att synliggöra och prioritera förbättringsområden och skapar ett bättre underlag för beslut i det dagliga arbetet.

Hanteringen av operativa risker delas in i tre faser: riskanalys där risker identifieras och värderas och kategoriseras, åtgärdsplanering där respons bestäms och åtgärder planeras samt analys och uppföljning där risker samordnas och övervakas, åtgärder genomförs och arbetet följs upp och rapporteras.

Som ett led i riskhanteringen har koncernen utformat system och rutiner för hantering av oönskade händelser. Rapportering av oönskade händelser leder till en bättre förståelse för samband mellan händelse, orsak och konsekvenser. Dessutom kan fler riskmoment åtgärdas och effektiva förebyggande åtgärder genomföras i syfte att minska risken för att liknande händelser inträffar i framtiden.

Riskexponering

Koncernens exponering mot operativa risker är framför allt hänförlig till externa faktorer, såsom påverkan av lagar och regler. Av interna faktorer är det verksamhetens beroende av IT-system som främst utgör exponeringen mot operativ risk. Process- och personalrelaterade risker innebär också en exponering mot operativa risker.

Strategiska risker

Definition

Med strategiska risker avses risker förenade med negativ påverkan på kapital eller intjäning på grund av bristande mottaglighet för förändringar i branschen och felaktiga strategiska affärsbeslut.

Hantering av strategiska risker

Verkställande direktören och företagsledningen ansvarar för hanteringen av strategiska risker.

Strategin för att begränsa exponeringen mot strategiska risker är bland annat att utföra omvärldsbevakning med fokus på regeländringar i Sverige och Europa och ändringar i marknadsläget samt säkerställa tydliga, väl kommunicerade beslutsvägar.

Hanteringen och uppföljningen underlättas av att riskexponeringen analyseras och sammanställs utifrån koncernens riskbedömningsmodell som innefattar definitioner, värderingsskalor och hanteringsplaner för strategiska risker. Analys och sammanställning baseras på identifierade risker och inrapporterade oönskade händelser inom alla risktyper.

Riskexponering

Faktorer som konjunkturutvecklingen, osäkerheten på den finansiella marknaden, utformningen av nya regler som Solvens II och IFRS samt översyn av det svenska socialförsäkringssystemet medför ökad exponering mot strategiska risker.

Anseenderisker

Definition

Med anseenderisker avses risker som är förenade med förtroendeskadliga händelser och dålig publicitet. Anseenderisker uppkommer oftast som en sekundär effekt av att företagen haft en oönskad händelse eller förhöjd risk inom någon av företagets övriga risktyper (försäkringsrisker, finansiella risker, operativa risker och strategiska risker).

Hantering av anseenderisker

Verkställande direktören och företagsledningen ansvarar för hantering och värdering av risker ur ett anseendeperspektiv.

Riskstrategin för att begränsa verkan av anseenderisker är att ha en väl fungerande kommunikation mot såväl företagets anställda som omvärlden och kunder samt att värdera koncernens risker ur ett anseendeperspektiv. Koncernen har en tydlig ambition att vara transparent och lättförståelig.

NOTUPPLYSNINGAR

Rissexponering

Anseenderisker är en av koncernens mest väsentliga risker eftersom de kan medföra att förtroendet skadas. Koncernen betraktar anseenderisker som en sekundär risk som orsakas av strategiska risker, operativa risker, försäkringsrisker och finansiella risker sammantaget. Detta innebär att exponering mot anseenderisker beror på hur väl koncernen hanterar inträffade oönskade händelser inom ovan nämnda riskkategorier.

Not 3. Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen

	Moderföretaget	
	2016	2015
Medelavkastning per år på 3-månaders statsskuldväxlar	-0,65 %	-0,29 %
Försäkringstekniska avsättningar i genomsnitt under året	78 084	78 721
Överförd kapitalavkastning	-509	-234

Not 4. Försäkringsersättningar

	Koncernen		Moderföretaget		
	2016	2015	2016	2015	
Utbetalda skadeersättningar	8 927	9 066	7 093	7 302	
Driftkostnader för skadereglering, enligt not 5	440	473	130	188	
Summa utbetalda försäkringsersättningar	9 367	9 539	7 223	7 491	
Förändring i avsättning för oreglerade skador	2 391	-3 179	1 594	-2 868	
Summa	11 758	6 360	8 817	4 623	
Koncernen					
mdkr	2016	2015	2014	2013	2012
Skadekostnad	11,8	11,0	10,7	9,6	9,4
Tillförd förräntning	5,1	0,6	5,2	-4,5	2,3
Avvecklingsresultat	-5,1	-5,2	-4,7	-4,2	-18,4
Summa	11,8	6,4	11,2	0,9	-6,7
Moderföretaget					
mdkr	2016	2015	2014	2013	2012
Skadekostnad	9,9	9,3	9,0	8,0	8,0
Tillförd förräntning	4,1	0,5	4,0	-3,6	1,8
Avvecklingsresultat	-5,1	-5,2	-4,4	-4,2	-18,6
Summa	8,9	4,6	8,6	0,2	-8,8

Koncernens diskonterade skadekostnad för skadeår 2016 uppgår till 11,8 miljarder kronor (11,0). Att skadekostnaden är högre än

2015 beror främst på löneökningar och en lägre diskonteringsränta.

Försäkringsersättningarna i koncernen om 11,8 miljarder kronor är samstämmigt med skadekostnaden om 11,8 miljarder kronor för år 2016 och beror på en tillförd förräntning om 5,1 miljarder kronor samt en avvecklingsvinst netto om 5,1 miljarder kronor.

Den tillförda förräntningen i koncernen om 5,1 miljarder kronor består dels av en värdesäkring om 1,3 miljarder kronor, dels en årlig förräntningskostnad om 3,8 miljarder kronor. Årets förräntningskostnad om 3,8 miljarder kronor uppstår till följd av ändrad diskonteringsränta om 4,7 miljarder kronor och förräntningskrav om -0,9 miljarder kronor.

Avvecklingsvinsten i koncernen netto om 5,2 miljarder kronor beror på upplösning av schablonmässiga säkerhetspåslag i beräkningsmodellen.

För mer information om de viktigaste antagandena, se not 1.

Not 5. Driftkostnader

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Administration	769	632	415	408
Skadereglering, enligt not 4	440	473	130	188
Kapitalförvaltning, enligt not 7	146	103	83	81
Fastighetsförvaltning	71	52	40	43
Summa	1 426	1 260	668	720
Specifikation av driftkostnader:				
Personalkostnader	575	512	199	277
Avtalstecknings-, fakturerings- och inkassotjänster	240	211	202	172
Lokalkostnader	69	56	39	38
Kostnader för informationsmedel	77	75	60	59
Avskrivningar	26	29	7	6
Externt fakturerade administrationstjänster	-32	-34	-11	-10
Övrigt	471	411	172	178
Summa	1 426	1 260	668	720

I driftkostnaderna för koncernen ingår avskrivningar avseende aktiverade immateriella tillgångar med 12 miljoner kronor (7).

Se vidare not 10.

Byte av pensionsadministratör under 2016 har medfört en ändrad diskonteringsränta på pensionsskulden, vilket har resulterat i en minskad pensionskostnad för koncernen om 168 miljoner kronor och för moderbolaget om 83 miljoner kronor för 2016.

I Administration ingår kostnader för projektet Solvens II i koncernen med 9 miljoner kronor (51) och för moderföretaget med 7 miljoner kronor (41). I Administration (Avtalstecknings-, fakturerings- och inkassotjänster) ingår en engångskostnad för Foras

administration av 2004 års retroaktiva premiesänkning för koncernen och moderföretaget med 33 miljoner kronor (10 miljoner för 2005–2006 års retroaktiva premiesänkning).

Externt fakturerade administrationstjänster utgörs av intäkter från externa administrations- och kapitalförvaltningsuppdrag.

Koncernen eller moderföretaget äger huvudsakligen inte rätt till avdrag för ingående mervärdesskatt, vilket medför att ovanstående driftkostnader redovisas inklusive ingående mervärdesskatt.

Not 6. Övriga tekniska kostnader

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Anslag för forskning	144	179	84	74

Not 7. Kapitalavkastning

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Kapitalavkastning, intäkter				
Hysesintäkter från byggnader och mark	1 298	1 252	408	416
Erhållna utdelningar	6 058	7 702	4 993	6 348
Ränteintäkter				
<i>Obligationer och andra räntebärande värdepapper</i>	1 152	1 324	905	1 098
<i>Övriga ränteintäkter</i>	14	26	160	133
Summa ränteintäkter	1 166	1 350	1 065	1 231
Valutakursvinster, netto	3 664	-	2 955	49
Realisationsvinster, netto				
<i>Aktier och andelar</i>	2 991	5 153	2 549	4 592
<i>Obligationer och andra räntebärande värdepapper</i>	2 351	928	2 036	784
<i>Derivat</i>	45	183	36	148
Summa realisationsvinster, netto	5 387	6 264	4 621	5 524
Summa kapitalavkastning, intäkter	17 573	16 568	14 042	13 568
Orealiserade vinster på placeringstillgångar				
Byggnader och mark	3 186	2 635	1 349	862
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	99	-	-	1 863
Derivat	-	2 302	-	-
Summa orealiserade vinster på placeringstillgångar	3 285	4 937	1 349	2 725
Kapitalavkastning, kostnader				
Driftkostnader för byggnader och mark	-382	-383	-131	-139
Kapitalförvaltningskostnader, enligt not 5	-146	-103	-83	-81
Räntekostnader	-493	-203	-345	-123
Övriga finansiella kostnader	289	-127	311	-106
Valutakursförluster, netto	-	-12	-	-
Realisationsförluster, netto				
<i>Byggnader och mark</i>	-	-355	-	-355
Summa kapitalavkastning, kostnader	-732	-1 183	-248	-804
Orealiserade förluster på placeringstillgångar				
Aktier och andelar	-2 002	-8 126	-1 746	-6 795
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-	-93	-1 359
Derivat	-1 331	-1 624	-1 044	-
Summa orealiserade förluster på placeringstillgångar	-3 333	-9 750	-2 883	-8 154
Summa kapitalavkastning före överföring till försäkringsrörelsen	16 793	10 572	12 260	7 335
Kapitalavkastning överförd till försäkringsrörelsen	638	292	509	234
Summa	17 431	10 864	12 769	7 569

NOTUPPLYSNINGAR

Koncernen

Totalavkastnings- tabell för placeringar	Marknadsvärden				Totalavkastning, %	
	2016	%	2015	%	2016	2015
Räntebärande nominellt	57 029	30	59 857	33	1,7	0,5
Räntebärande realt	28 400	15	27 940	15	8,4	1,1
Aktier	58 365	30	56 695	30	12,9	4,2
Fastigheter	30 852	16	27 131	14	18,2	17,8
Alternativa investeringar	16 700	9	15 601	8	15,0	21,3
Valuta	-	0	-	-	0,0	0,1
Allokeringsportfölj	80	0	0	0	0,0	0,1
Summa	191 426	100	187 224	100	9,9	5,8

Moderföretaget

Totalavkastnings- tabell för placeringar	Marknadsvärden				Totalavkastning, %	
	2016	%	2015	%	2016	2015
Räntebärande nominellt	43 787	28	46 228	30	1,6	0,4
Räntebärande realt	23 301	15	22 922	15	8,4	1,1
Aktier	47 720	31	46 728	31	13,1	4,2
Fastigheter	27 109	17	23 327	15	19,3	17,6
Alternativa investeringar	14 105	9	13 133	9	15,0	21,5
Valuta	-	-	-	-	0,0	0,1
Allokeringsportfölj	67	0	0	0	0,0	0,1
Summa	156 089	100	152 338	100	10,3	6,0

Totalavkastningstabell för placeringar (totalavkastningstabellen) presenteras enligt Svensk Försäkrings rekommendation "Totalavkastningstabell – Rekommendation för årlig rapportering av totalavkastning".

I totalavkastningstabellen beräknas avkastning enligt TWR, tidsviktad avkastning.

Totalavkastningstabellen omfattar de tillgångar som förvaltas enligt företagets placeringsriktlinjer.

Den huvudsakliga skillnaden mot övrig redovisning i moderföretaget är att innehaven i dotterföretagen redovisas till marknadsvärde i totalavkastningstabellen. Marknadshyran som AFA Sjukförsäkring interdebiteras för och som avser fastigheten företaget äger och bedriver verksamhet i, inkluderas i totalavkastningstabellens avkastning. I övrig redovisning ersätts den interndebiterade hyran med fastighetens drift- och underhållskostnad.

Kapitalförvaltningens driftkostnader i koncernen, 146 miljoner kronor (103), inkluderas ej i totalavkastningstabellen. Kapitalförvaltningens driftkostnader i moderföretaget, 83 miljoner kronor (81), inkluderas ej i totalavkastningstabellen.

En sammanfattning av skillnaden mellan totalavkastningstabellen och de finansiella rapporterna redovisas i tabellerna nedan.

Avstämning av totalavkastnings- tabellen mot resultaträkning	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Totalavkastning enligt totalavkastningstabellen ¹⁾	17 522	11 083	14 926	9 465
Poster från resultaträkningen som inte är med i totalavkastningstabellen	-146	-230	42	23
Värderingsskillnader	-621	-203	-2 707	-2 124
Kapitalavkastning överförd till försäkringsrörelsen	638	292	509	234
Övrigt	38	-78	-1	-29
Summa kapitalavkastning enligt resultaträkning	17 431	10 864	12 769	7 569

¹⁾Totalavkastning enligt totalavkastningstabellen visas endast i procent.

Avstämning av totalavkastningstabellen mot balansräkning	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Marknadsvärde enligt totalavkastningstabellen	191 426	187 224	156 089	152 338
Tillgångar som inte klassificeras som placeringstillgångar	256	1 066	6 881	7 057
Poster från skuldsidan i balansräkningen som är avdragna i totalavkastningstabellen	8 793	210	6 637	278
Värderingsskillnader	131	253	-11 364	-9 236
Övrigt	122	-239	-83	-15
Summa tillgångar enligt balansräkning	200 728	188 514	158 160	150 422

Koncernen

Bidragsanalys år 2016, %	Normalportfölj	Avkastning normalportfölj	Avkastning portfölj	Förvaltningsbidrag
Räntebärande nominellt	32,6	1,5	1,7	0,1
Räntebärande realt	15,0	7,9	8,4	0,1
Aktier	30,8	11,2	12,9	0,5
Fastigheter	13,6	14,0	18,2	0,6
Alternativa investeringar	8,0	15,0	15,0	0,0
Valuta	-	0,0	0,0	0,0
Taktisk allokering	-	-	0,3	0,3
Totalt	100,0	8,3	9,9	1,6

Avkastning under år 2016

Avkastningen för koncernen uppgick under året till 9,9 procent, varav den aktiva avkastningen på noterade tillgångar samt fastigheter uppgick till 1,6 procentenheter.

Den nominella räntebärande portföljens index består till 60 procent av en nominell svensk obligationsportfölj, till 27 procent av en nominell nordamerikansk portfölj, till 10 procent av en nominell tysk portfölj och till 3 procent av en så kallad high yield-portfölj. Utlandsandelen i index är valutakurssäkrad. Indexet har en modifierad duration på 3,0. Innehavet gav en avkastning på 1,7 procent, vilket var cirka 0,2 procentenheter mer än index.

Den reala räntebärande portföljens index består till 100 procent av reala svenska statsobligationer. Indexet har under året haft en modifierad duration på cirka 7,1. Innehavet gav en avkastning på 8,4 procent, vilket var cirka 0,6 procent bättre än index.

Aktieportföljens index består till 45 procent av en svensk aktieportfölj samt till 55 procent av en global portfölj. Sverigeindex består av SIXRX (SIX Return Index). Utlandsindex är sammansatt av ett antal viktade regionala totalavkastningsindex. Utlandsandelen i index är delvis valutakurssäkrad. Portföljen gav en avkastning på 12,9 procent vilket var 1,7 procentenheter mer än indexavkastningen.

Avkastningen på koncernens fastighetsbestånd var under året 18,2 procent. Portföljen består till övervägande del av fastighetsinnehav i centrala Stockholm. Som jämförelseindex för fastighetsportföljen används IPD Svenskt Fastighetsindex. Snittavkastningen för jämförbara fastigheter blev enligt IPD 14,0 procent under 2016. Portföljens resultat under året var därmed 4,2 procentenheter bättre än index.

Avkastningen under 2016 i koncernens innehav i alternativa investeringar var 15,0 procent. Portföljen består nästan helt av tillgångar i utländsk valuta vilka ej kurssäkras. Alternativa investeringar utvärderas ej på så kort tidsperiod som ett år. Därför har normalportföljens avkastning satts till lika med den uppnådda avkastningen för detta tillgångsslag. I längre tidsserier, se tabell nedan, har alternativa investeringar ett absolutavkastningskrav på 10 procent årligen för fonder äldre än fem år som sitt index.

Avkastningen i tillgångsslaget valuta uppgick till 0,0 procent och avser den aktiva förvaltningen av portföljens valutaexponering.

Den taktiska allokeringen bidrog till totalavkastningen med 0,3 procentenheter.

Arsavkastning, rullande 36 mån,%	Avkastning normalportfölj	Avkastning portfölj	Aktiv avkastning	Mål aktiv avkastning
Räntebärande nominellt	2,7	2,9	0,1	0,2
Räntebärande realt	6,3	6,7	0,4	0,1
Aktier	12,9	12,2	-0,6	0,7
Fastigheter	12,1	14,8	2,4	0,4
Alternativa investeringar	10,0	25,1	13,8	0,0
Valuta	-	0,1	0,1	0,0
Taktisk allokering	9,4	9,5	0,1	0,2
Totalt	9,4	9,8	0,4	0,4

Moderföretaget

Bidragsanalys år 2016, %	Normalportfölj	Avkastning normalportfölj	Avkastning portfölj	Förvaltningsbidrag
Räntebärande nominellt	32,0	1,5	1,6	0,1
Räntebärande realt	15,0	7,9	8,4	0,1
Aktier	31,0	11,2	13,1	0,6
Fastigheter	14,0	14,0	19,3	0,8
Alternativa investeringar	8,0	15,0	15,0	0,0
Valuta	-	0,0	0,0	0,0
Taktisk allokering	-	-	0,4	0,5
Totalt	100,0	8,3	10,3	2,0

Avkastning under år 2016

Avkastningen för moderföretaget uppgick under året till 10,3 procent, varav den aktiva avkastningen på noterade tillgångar samt fastigheter uppgick till 2,0 procentenheter.

Den nominella räntebärande portföljens index består till 60 procent av en nominell svensk obligationsportfölj, till 27 procent av en nominell nordamerikansk portfölj, till 10 procent av en nominell tysk portfölj och till 3 procent av en så kallad high yield-portfölj. Utlandsandelen i index är valutakurssäkrad. Indexet har en modifierad duration på 3,0. Innehavet gav en avkastning på 1,6 procent, vilket var cirka 0,2 procentenheter mer än index.

Den reala räntebärande portföljens index består till 100 procent av reala svenska statsobligationer. Indexet har under året haft en modifierad duration på cirka 7,1. Innehavet gav en avkastning på 8,4 procent, vilket var cirka 0,6 procent bättre än index.

Aktieportföljens index består till 45 procent av en svensk aktieportfölj samt till 55 procent av en global portfölj. Sverigeindex består av SIXRX (SIX Return Index). Utlandsindex är sammansatt av ett antal viktade regionala totalavkastningsindex. Utlandsandelen i index är delvis valutakurssäkrad. Portföljen gav en avkastning på 13,1 procent vilket var 1,9 procentenheter mer än indexavkastningen.

Avkastningen på moderföretagets fastighetsbestånd var under året 19,3 procent. Portföljen består till övervägande del av fastighetsinnehav i centrala Stockholm. Som jämförelseindex för fastighetsportföljen används IPD Svenskt Fastighetsindex. Snittavkastningen för jämförbara fastigheter blev enligt IPD 14,0 procent under 2016. Portföljens resultat under året var därmed 5,3 procentenheter bättre än index.

Avkastningen under 2016 i moderföretagets innehav i alternativa investeringar var 15,0 procent. Portföljen består nästan helt av tillgångar i utländsk valuta vilka ej kurssäkras. Alternativa investeringar utvärderas ej på så kort tidsperiod som ett år. Därför har normalportföljens avkastning satts till lika med den uppnådda avkastningen för detta tillgångsslag. I längre tidsserier, se tabell nedan, har alternativa investeringar ett absolutavkastningskrav på 10 procent årligen för fonder äldre än fem år som sitt index.

NOTUPPLYSNINGAR

Avkastningen i tillgångsslaget valuta uppgick till 0,0 procent och avser den aktiva förvaltningen av portföljens valutaexponering.

Den taktiska allokeringen bidrog till totalavkastningen med 0,5 procentenheter.

Årsavkastning, rullande 36 mån, %	Avkastning normal-portfölj	Avkastning portfölj	Aktiv avkastning	Mål aktiv avkastning
Räntebärande nominellt	2,7	2,9	0,1	0,2
Räntebärande realt	6,3	6,7	0,4	0,1
Aktier	12,9	12,3	-0,5	0,7
Fastigheter	12,1	15,1	2,7	0,4
Alternativa investeringar	10,0	25,3	13,9	0,0
Valuta	-	0,1	0,1	0,0
Taktisk allokering	8,8	9,7	0,2	0,2
Totalt	9,5	10,1	0,6	0,4

Hyresintäkter från byggnader och mark

Hyresintäkterna i koncernen under perioden uppgår till 1 298 miljoner kronor (1 252).

Hyresintäkterna i moderföretaget under perioden uppgår till 408 miljoner kronor (416).

Avtalade framtida hyresintäkter avseende befintliga hyreskontrakt exkl. bostäder	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Förfall inom 1 år	76	104	22	43
Förfall mellan 1 och 5 år	1940	1582	697	389
Förfall senare än 5 år	4291	4673	1036	1229
Summa	6307	6359	1755	1661

Driftkostnader för byggnader och mark	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Driftkostnader	151	154	48	43
Fastighetsskatt	102	95	35	34
Reparation och underhåll	65	67	27	27
Fastighetsadministration	41	47	14	27
Kostnader för mervärdesskatt	12	13	7	8
Tomträttsavgäld	11	7	-	0
Summa	382	383	131	139

Not 8. Obeskattade reserver

Säkerhetsreserv	Moderföretaget	
	2016	2015
Ingående balans	18 995	16 824
Förändring av säkerhetsreserv	7 555	2 131
Utgående balans	26 510	18 955

Periodiseringsfond	Moderföretaget	
	2016	2015
Ingående balans	8 210	8 210
Förändring av periodiseringsfond	-8 210	-
Utgående balans	-	8 210

Not 9. Skatt på årets resultat

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Aktuell skattekostnad	-59	-54	-	-2
Uppskjuten skatt (förändring)	-259	631	-204	1 192
Summa	-318	577	-204	1 190

Skillnad mellan redovisad skatt och skatt baserad på gällande svensk skattesats	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Resultat före skatt enligt resultaträkningen	2 100	-1 615	1 251	-5 049
Skatt enligt gällande skattesats 22%	-462	355	-275	1 111
Skatt enligt gällande skattesats 22%	-462	355	-275	1 111
Återförd skatt från tidigare taxeringsår	-	-2	-	-2
Permanent skillnader	138	13	89	16
Temporära skillnader	6	211	-18	65
Redovisad skatt	-318	577	-204	1 190

Not 10. Immateriella tillgångar

	Koncernen	
	2016	2015
Ingående anskaffningsvärden	744	744
Inköp	-	-
Försäljning	-	-
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	744	744
Ingående avskrivningar	-729	-722
Årets avskrivningar	-12	-7
Utgående ackumulerade avskrivningar	-741	-729
Bokfört värde	3	15

Not 11. Byggnader och mark**Koncernen****Rörelsefastigheter**

Fördelning på fastighetskategori	Anskaffningsvärde	Bokfört värde	Verkligt värde	Bokfört värde, kr/kvm	Yt- vakans- grad, %	Direkt- avkast- ning, %
Kontors- och affärsfastigheter	387	734	1220	73 300	0,0	4,2

Andel av total bruksarea i fastigheterna som används i den egna verksamheten var 2,0 procent (2,0) och bokfört värde uppgår till 734 miljoner kronor (743).

Förvaltningsfastigheter

Fördelning på fastighetskategori	Anskaffningsvärde	Bokfört värde/verkligt värde	Bokfört värde, kr/kvm	Yt- vakans- grad, %	Direkt- avkast- ning, %
Flerbostadshus	2 449	4 413	55 300	9,3	2,3
Kontors- och affärsfastigheter	16 404	24 152	58 900	4,2	4,0
Totalt	18 853	28 565	58 400	5,0	3,8

Direktavkastningen är beräknad enligt Försäkringsbranschens Redovisningsnämnds rekommendation.

Beståndet består av kommersiella fastigheter och flerbostadshus i Stockholms-, Göteborgs- och Malmöområdet. Fastigheter som innehas för produktion och tillhandahållande av koncernens tjänster samt administrativa ändamål redovisas som rörelsefastigheter. Övriga fastigheter redovisas som förvaltningsfastigheter. Det förekommer inga begränsningar i rätten att sälja någon av förvaltningsfastigheterna eller att disponera hyresintäkterna och ersättning vid avyttring.

Förändringar i fastighetsinnehavet år 2016

Förvärv av fastighet (100 procents innehav)
Under året har bostadsfastigheten Fatbursholmen 23 och kontorsfastigheten Lybeck 3 i Stockholm förvärvats. Fastighetsförvärven har skett genom köp av dotterbolag.

Avyttringar

Fastigheten Grinden 21 avyttrades den 1 april 2016 genom försäljning av dotterbolag.

Väsentliga åtaganden

Under året har åtaganden om ombyggnationer uppgående till 82 miljoner kronor (300) gjorts i samband med tecknande av hyresavtal. Av dessa återstår investeringar om cirka 45 miljoner kronor (28).

Rörelsefastigheter

Specifikation av årets förändring:	Koncernen	
	2016	2015
Ingående balans	743	753
Investeringar i befintligt bestånd	-	0
Avskrivningar	-9	-10
Utgående balans	734	743

Förvaltningsfastigheter

Specifikation av årets förändring:	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Ingående balans	25 307	20 696	8 975	8 702
Investeringar i befintligt bestånd	304	389	151	208
Förvärv	296	2 378	-	-
Avyttringar	-525	-797	-	-797
Värdeförändring	3 183	2 641	1 349	862
Utgående balans	28 565	25 307	10 475	8 975

NOTUPPLYSNINGAR

Moderföretaget

Fördelning på fastighets-kategori	Anskaffningsvärde	Bokfört värde/verkligt värde	Bokfört värde, kr/kvm	Yt- vakans- grad, %	Direkt- avkast- ning, %
Flerbostadshus	431	1933	52700	6,2	2,0
Kontors- och affärsfastigheter	4939	8542	59000	7,4	3,5
Totalt	5370	10475	57800	7,2	3,2

Direktavkastningen är beräknad enligt Försäkringsbranschens Redovisningsnämnds rekommendation.

Beståndet består av kommersiella fastigheter och flerbostadshus i Stockholmsområdet, vilket också utgör moderföretagets enda segment. Samtliga fastigheter redovisas som förvaltningsfastigheter. Det förekommer inga begränsningar i rätten att sälja

någon av förvaltningsfastigheterna eller att disponera hyresintäkterna och ersättning vid avyttring.

Andel av total bruksarea i fastigheterna som används i den egna verksamheten var 5,5 procent (5,8) och bokfört värde uppgår till 1 220 miljoner kronor (1 000).

Förändringar i fastighetsinnehavet år 2016

Förvärv och avyttringar

Inga förvärv eller avyttringar har gjorts under året.

Väsentliga åtaganden

Under året har åtaganden om ombyggnationer uppgående till 30 miljoner kronor (201) gjorts i samband med tecknande av hyresavtal. Av dessa återstår investeringar om cirka 19 miljoner kronor (14).

Not 12. Placeringar i koncernföretag och joint venture

Dotterföretag	Org nr	Antal aktier	Andel, %	Nom. värde	Bokfört värde	
					2016	2015
AFA Trygghetsförsäkringsaktiebolag	516401-8615	400	91	4,00	4	4
AF-S Private Equity AB	556650-5946	1000	100	0,10	14	14
Fastighets AB Fleminghörnet	556651-8535	1000	100	0,10	452	452
Fastighets AB Mikrofonen	556577-4543	1000	100	0,10	447	447
Klarabergshuset Invest AB	556692-9476	1000	100	0,10	370	370
Fastighets AB Trafikanten	556700-1580	1000	100	0,10	328	328
Fastighets AB Yxkullen	556675-1698	1000	100	0,10	321	318
Fastighets AB Hotelltornet	556832-2597	1000	100	0,10	293	293
Fastighets AB Våghalsen 15	556825-1424	50000	100	0,05	284	284
Fastighets AB Rödluvan	556039-0477	1000	100	0,10	264	264
Fastighets AB Tretakten	556724-5690	1000	100	0,10	255	255
Fastighets AB Förtjusningen 1	556763-8498	1000	100	0,10	230	230
Fastighets AB Sockerbiten	556766-4023	1000	100	0,10	227	227
Fastighets AB Östra Kungsholmsporten	556763-8480	1000	100	0,10	201	201
Fastighets AB Hårdvallen	556988-4744	500	100	0,05	192	192
Fastighets AB Kellgrensgatan	556687-9002	1000	100	0,10	189	189
Fastighets AB Ludvigsberg 3	556627-7264	1000	100	0,10	160	160
Fastighets AB Klaratvårgränd	556746-8573	1000	100	0,10	142	142
Teirettab Fastighets AB	556520-0325	1000	100	0,10	142	142
Fastighets AB Knall	556649-7557	1000	100	0,10	99	99
Fastighets AB Laboranten	556703-3187	1000	100	0,10	87	87
Värtans Stationshus AB	556345-2597	1000	100	0,10	25	-
Summa					4726	4698

AFA Trygghetsförsäkrings dotterföretag	Org nr	Antal aktier	Andel, %	Nom. värde	Bokfört värde	
					2016	2015
AF-T Private Equity AB	556650-5938	1000	100	0,10	22	23
Fastighets AB Fatbursholmen	556962-8687	50000	100	0,05	127	-
Fastighets AB Långreven	556963-0352	50000	100	0,05	7	7
Fastighets AB Sångstämman	556642-0120	1000	100	0,10	-	51
Summa					156	81

Samtliga koncernföretag har säte i Stockholm.

Joint venture	Org nr	Antal aktier	Andel, %	Nom. värde	Bokfört värde	
					2016	2015
Grön Bostad AB	556820-9307	20 000	50	0,10	468	143
Grön Bostad 2 AB	556884-3469	500	50	0,10	-	59
Grön Bostad 3 AB	556945-7038	500	50	0,10	-	108
Grön Bostad 4 AB	556994-5768	500	50	0,10	-	44
Grön Bostad 5 AB	556995-9330	500	50	0,10	-	24
Summa					468	378

En omstrukturering har skett avseende Grön Bostad-beståndet. AFA Sjukförsäkring redovisar från och med 2016 innehav i Grön Bostad AB som i och med omstruktureringen är moderbolag till samtliga dotterbolag inom Grön Bostad-koncernen. Grön Bostad AB har säte i Linköping.

Summerad finansiell information för AFA Sjukförsäkringskoncernens andelar i joint venture

Följande information redovisas i koncernens resultaträkning	2016	2015
Koncernens andel av årets resultat i joint venture	296	176
Koncernens andel av övrigt totalresultat i joint venture	296	176

Följande information redovisas i koncernens balansräkning	2016	2015
Andelar i joint venture	959	573
Summa	959	573

AFA Sjukförsäkringskoncernens åtaganden kopplade till innehav i joint venture redovisas i not 32.

Per 2016-12-31 finns inga oredovisade åtaganden kopplade till joint venture som skulle kunna ge upphov till utflöde av likvida medel eller andra resurser enligt gällande aktieägaravtal.

I november 2016 förvärvade AFA Sjukförsäkring samtliga aktier i Värtans Stationshus AB som äger fastigheten Lybeck 3 i Stockholm.

NOTUPPLYSNINGAR

AFA Sjukförsäkring har under året mottagit koncernbidrag från

	2016	2015
AF-S Private Equity AB	-	6
Fastighets AB Ludvigsberg 3	44	38
Fastighets AB Yxkullen	41	33
Fastighets AB Fleminghörnet	26	26
Fastighets AB Trafikanten	25	19
Fastighets AB Rödluvan	18	18
Fastighets AB Sockerbiten	16	15
Fastighets AB Tretakten	16	13
Fastighets AB Kellgrensgatan	14	8
Fastighets AB Laboranten	13	12
Fastighets AB Våghalsen 15	11	11
Fastighets AB Klaratvårgränd	10	12
Fastighets AB Hotelltornet	8	-
Fastighets AB Hårdvallen	6	-
Fastighets AB Knall	5	7
Fastighets AB Förtjusningen 1	3	-
Teirettab Fastighets AB	3	1
Fastighets AB Mikrofonen	1	1
Fastighets AB Östra Kungsholmsporten	1	-
Summa	261	220

AFA Sjukförsäkring har under året lämnat aktieägartillskott till

	2016	2015
Fastighets AB Yxkullen	4	2
Fastighets AB Knall	-	2
Fastighets AB Våghalsen 15	-	2
Summa	4	6

AFA Trygghetsförsäkring har under året erhållit koncernbidrag från

	2016	2015
AF-T Private Equity AB	-	2
Fastighets AB Långreven	3	4
Fastighets AB Sångstämman	-	11
Summa	3	17

Not 13. Andra finansiella placeringstillgångar

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Aktier och andelar				
Ursprungligt anskaffningsvärde	68 333	66 451	55 286	53 909
Valutaeffekt	9 107	6 168	7 438	5 079
Övervärde (+)/undervärde (-)	-2 428	-400	-943	803
Summa aktier och andelar	75 012	72 219	61 781	59 791
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Upplupet anskaffningsvärde	78 855	77 882	61 825	60 943
Övervärde (+)/undervärde (-)	3 574	3 475	3 006	3 086
Summa obligationer och andra räntebärande värdepapper	82 429	81 357	64 831	64 029
Utlåning till kreditinstitut	7 275	2 124	5 690	1 627
Derivat	251	466	200	366
Övriga finansiella placeringstillgångar				
Återköpstransaktioner	2 425	-	1 845	-
Summa	167 392	156 166	134 347	125 813

Specifikationer

Aktier och andelar

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Noterade	51 197	50 156	41 837	41 339
Onoterade	23 815	22 063	19 944	18 452
Summa	75 012	72 219	61 781	59 791

10 största innehav av aktier exklusive fonder

Bolag	Koncernen		Moderföretaget	
	Andel av aktieportfölj, %	Andel av aktieportfölj, %	Andel av aktieportfölj, %	Andel av aktieportfölj, %
	2016	2015	2016	2015
H&M	4,7	7,1	4,7	7,0
Investor	3,9	3,5	3,8	3,5
Nordea	3,8	4,7	3,8	4,7
SEB	2,7	2,9	2,7	2,8
Volvo	2,6	3,5	2,6	3,5
Swedbank	2,4	1,9	2,4	1,9
Atlas Copco	2,1	2,0	2,1	2,0
Ericsson	1,7	2,7	1,7	2,6
Saab	1,6	3,0	1,6	3,0
Svenska Handelsbanken	1,6	-	1,6	-
Total andel	27,1	31,3¹⁾	27,0	31,0¹⁾

¹⁾ År 2015 uppgick total andel av 10 största innehav av aktier exklusive fonder i koncernen till 33,1 procent och moderföretaget till 32,8 procent. För mer information, se årsredovisning 2015.

Branschfördelning, direkta aktieinnehav

Koncernen	2016		2015	
	Exponering	%	Exponering	%
Finans	13 930	27	12 084	25
Industri	11 497	23	13 160	27
Konsumentvaror	8 927	18	9 215	19
Hälsovård	4 415	9	5 082	11
IT	4 140	8	3 667	7
Råvaror	3 605	7	2 716	6
Telekommunikation	2 828	6	2 270	5
Tjänster	604	1	43	0
Fastighet ¹⁾	450	1	-	-
Media och underhållning	83	0	65	0
Summa	50 479	100	48 302	100

¹⁾ Branschen Fastighet har lagts till av indexleverantören under 2016 och därför saknas jämförelsesiffror avseende 2015.

Moderföretaget	2016		2015	
	Exponering	%	Exponering	%
Finans	11 426	27	10 014	25
Industri	9 418	23	10 883	27
Konsumentvaror	7 318	18	7 641	19
Hälsovård	3 630	9	4 224	11
IT	3 428	8	3 082	7
Råvaror	2 960	7	2 265	6
Telekommunikation	2 322	6	1 881	5
Tjänster	496	1	36	0
Fastighet ¹⁾	365	1	-	-
Media och underhållning	68	0	54	0
Summa	41 431	100	40 080	100

¹⁾ Branschen Fastighet har lagts till av indexleverantören under 2016 och därför saknas jämförelsesiffror avseende 2015.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Koncernen	Upplupet anskaffningsvärde		Bokfört värde	
	2016	2015	2016	2015
Svenska staten	27 690	26 410	29 858	28 419
Svenska bostadsinstitut	13 506	18 981	13 704	19 241
Svenska kommuner	451	398	479	398
Övriga svenska emittenter	11 505	9 340	11 880	9 598
Utländska stater	3 326	2 916	3 458	3 073
Övriga utländska emittenter	22 377	19 836	23 050	20 628
Summa	78 855	77 881	82 429	81 357
Noterade	76 885	75 744	80 423	79 035
Varav eviga förlagsbevis	-	-	-	-
Onoterade	1 970	2 137	2 006	2 322

Skillnaden mellan bokfört värde och nominellt värde för innehav där det bokförda värdet översteg det nominella uppgick till 12 129 miljoner kronor (13 589).

Skillnaden mellan bokfört värde och nominellt värde för innehav där det bokförda värdet understeg det nominella uppgick till 43 miljoner kronor (68).

NOTUPPLYSNINGAR

Moderföretaget	Upplupet anskaffningsvärde		Bokfört värde	
	2016	2015	2016	2015
Svenska staten	22 267	21 076	24 119	22 937
Svenska bostadsinstitut	10 305	14 563	10 454	14 767
Svenska kommuner	370	326	393	327
Övriga svenska emittenter	8 923	7 337	9 249	7 570
Utländska stater	2 551	2 119	2 652	2 241
Övriga utländska emittenter	17 409	15 522	17 964	16 187
Summa	61 825	60 943	64 831	64 029
Noterade	60 320	59 239	63 299	62 169
<i>Varav eviga förlagsbevis</i>	-	-	-	-
Onoterade	1 505	1 704	1 532	1 861

Skillnaden mellan bokfört värde och nominellt värde för innehav där det bokförda värdet översteg det nominella uppgick till 9 706 miljoner kronor (10 961).

Skillnaden mellan bokfört värde och nominellt värde för innehav där det bokförda värdet understeg det nominella uppgick till 32 miljoner kronor (51).

10 största innehav av räntebärande värdepapper

Emittent	Koncernen Andel av ränteportfölj, %		Moderföretaget Andel av ränteportfölj, %	
	2016	2015	2016	2015
Svenska staten	37,0	35,8	38,0	36,7
Nordea	6,0	7,9	5,6	7,6
European Investment Bank	5,6	5,6	5,7	5,7
Swedbank	5,0	8,2	4,8	7,8
SEB	4,9	5,3	4,7	5,2
Svenska Handelsbanken	4,4	6,6	4,5	6,7
Dexia	3,4	2,8	3,4	2,8
Amerikanska staten	2,3	2,0	2,3	1,8
Länsförsäkringar Hypotek	1,7	2,3	1,6	2,3
Vasakronan	1,4	1,1	1,4	1,1
Total andel	71,7	77,6¹⁾	72,0	77,7¹⁾

¹⁾ År 2015 uppgick total andel av emittents andel av ränteportföljen i koncernen till 78,1 procent och i moderföretaget till 78,1 procent. För mer information, se årsredovisning 2015.

Derivat med positiva värden eller värde noll (tillgångar)

Derivatinstrument upptagna i balansräkningen

Koncernen	Nominellt värde		Bokfört värde	
	2016	2015	2016	2015
Standardiserade och clearade räntederivat, terminer ¹⁾	12 971	11 547	-	-
Icke-standardiserade valuta-derivat, terminer	14 819	23 380	251	466
Summa	27 790	34 927	251	466

¹⁾ Standardiserade derivat avräknas dagligen varpå det bokförda värdet är noll per balansdagen.

Moderföretaget	Nominellt värde		Bokfört värde	
	2016	2015	2016	2015
Standardiserade och clearade räntederivat, terminer ¹⁾	9 918	9 040	-	-
Icke-standardiserade valuta-derivat, terminer	11 655	18 494	200	366
Summa	21 573	27 534	200	366

¹⁾ Standardiserade derivat avräknas dagligen varpå det bokförda värdet är noll per balansdagen.

Klassificering av finansiella tillgångar och skulder	Koncernen				Moderföretaget			
	Anskaffningsvärde		Bokfört värde		Anskaffningsvärde		Bokfört värde	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen								
Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin								
<i>Andra finansiella placeringstillgångar</i>	159 897	150 165	159 866	153 576	127 524	119 931	128 457	123 820
Innehav för handel								
<i>Derivat</i>	-	-	251	466	-	-	200	366
Summa finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	159 897	150 165	160 117	154 042	127 524	119 931	128 657	124 186
Lånefordringar och kundfordringar								
Utlåning till kreditinstitut	7 275	2 124	7 275	2 124	5 690	1 627	5 690	1 627
Övriga fordringar	929	1 089	929	1 089	6 679	7 020	6 679	7 020
Kassa och bank	1 979	4 361	1 979	4 361	1 309	3 314	1 309	3 314
Summa lånefordringar och kundfordringar	10 183	7 574	10 183	7 574	13 678	11 961	13 678	11 961
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen								
Skulder som bestämts tillhöra kategorin								
<i>Återköpstransaktioner</i>	6 874	-	6 889	-	5 372	-	5 384	-
Innehav för handel								
<i>Derivat</i>	-	-	1 261	161	-	-	1 008	129
Summa finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen	6 874	-	8 150	161	5 372	-	6 392	129
Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde								
Övriga skulder	1 187	1 165	1 187	1 165	1 421	1 658	1 421	1 658
Summa finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde	1 187	1 165	1 187	1 165	1 421	1 658	1 421	1 658

Andra finansiella placeringstillgångar innehåller balansräkningens poster Aktier och andelar, Obligationer och andra räntebärande värdepapper samt Övriga finansiella placeringstillgångar (återköpstransaktioner).

Övriga fordringar innehåller balansräkningens poster Fordringar avseende direkt försäkring, Övriga fordringar samt Upplupna ränte- och hyresintäkter.

Övriga skulder innehåller balansräkningens poster Skulder avseende direkt försäkring, Övriga skulder (förutom återköpstransaktioner som särredovisas) samt Upplupna räntekostnader.

Finansiella tillgångar och skulder redovisas till upplupet anskaffningsvärde. En beräkning av verkligt värde baserat på diskonterade framtida kassaflöden, där en diskonteringsränta som speglar motpartens kreditrisk utgör den mest väsentliga indatan, bedöms inte ge någon väsentlig skillnad jämfört med redovisat värde för finansiella tillgångar och finansiella skulder som ingår i nivå 2. För samtliga finansiella tillgångar och skulder anses därför det redovisade värdet vara en god approximation av det verkliga värdet.

NOTUPPLYSNINGAR

Not 14. Upplysningar om värdering till verkligt värde

Bestämning av verkligt värde genom publicerade prisnoteringar eller värderingstekniker

Koncernen 31 december 2016	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Förvaltningsfastigheter	-	-	28 565	28 565
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Aktier och andelar	58 312	-	16 700	75 012
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	63 260	19 169	-	82 429
Derivat	-	251	-	251
Övriga finansiella placeringstillgångar Återköpstransaktioner	-	2 425	-	2 425
Summa finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	121 572	21 845	45 265	188 682
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Derivat	-	1 261	-	1 261
Återköpstransaktioner	-	6 889	-	6 889
Summa finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen	-	8 150	-	8 150
Moderföretaget 31 december 2016	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Förvaltningsfastigheter	-	-	10 475	10 475
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Aktier och andelar	47 680	-	14 101	61 781
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	49 735	15 096	-	64 831
Derivat	-	200	-	200
Övriga finansiella placeringstillgångar Återköpstransaktioner	-	1 845	-	1 845
Summa finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	97 415	17 141	24 576	139 132
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Derivat	-	1 008	-	1 008
Återköpstransaktioner	-	5 384	-	5 384
Summa finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen	-	6 392	-	6 392

En överföring från en nivå till en annan kan ske när det finns indikationer på att marknadsförutsättningarna har ändrats, exempelvis en ändring i likviditet. Det har inte skett några överföringar mellan nivåerna under perioden.

Koncernen 31 december 2015	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Förvaltningsfastigheter	-	-	25 307	25 307
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Aktier och andelar	56 618	-	15 601	72 219
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	65 316	16 041	-	81 357
Derivat	-	466	-	466
Summa finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	121 934	16 507	15 601	154 042
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Derivat	-	161	-	161
Moderföretaget 31 december 2015	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Förvaltningsfastigheter	-	-	8 975	8 975
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Aktier och andelar	46 665	-	13 126	59 791
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	51 308	12 721	-	64 029
Derivat	-	366	-	366
Summa finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	97 973	13 087	13 126	124 186
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Derivat	-	129	-	129

En överföring från en nivå till en annan kan ske när det finns indikationer på att marknadsförutsättningarna har ändrats, exempelvis en ändring i likviditet. Det har inte skett några överföringar mellan nivåerna under perioden.

Nivå 1: Instrument med publicerade prisnoteringar

För aktier och andelar som handlas på en aktiv marknad innebär detta den senaste betalkursen (exitpris) på balansdagen. För likvida räntebärande värdepapper innebär detta den aktuella köpkursen på balansdagen.

Nivå 2: Värderingstekniker baserade på observerbara marknadsdata. Mindre likvida räntebärande värdepapper värderas utifrån rådande avkastningskurvor på räntemarknaden med beaktande av kredit- och likviditetspåslag. Påslaget är i sin tur baserat på ett genomsnitt av ett antal finansiella instituts uppskattning av verkligt värde. Derivat värderas individuellt och till verkligt värde. Med verkligt värde avses teoretiska priser som beräknas med hjälp av aktuella marknadsnoteringar och gällande balansdagskurs avseende valuta.

Nivå 3: Värderingstekniker baserade på icke observerbara marknadsdata. Värderingen av onoterade aktier och andelar som ej handlas på en aktiv marknad baseras på senaste värderingsuppgift från externa förvaltarens uppskattningar av verkligt värde i enlighet med branschorganisationen International Private Equity and Venture Capital (IPEV) Valuation Guidelines och amerikanska Financial Accounting Standards Boards (FASB) Accounting Standards Codifications (ASC) 820, som är en kodifiering av deras Statement of Financial Accounting Standards (SFAS) no. 157.

Värderingarna av byggnader och mark har utförts av externa, oberoende värderingsföretag och auktoriserade fastighetsvärderare. Värderingarna

utförs i enlighet med riktlinjerna i RICS beställarhandledning. För att fastställa värdet har både kassaflödesmetoden och ortsprismetoden använts. Metoderna har använts för samtliga fastighetskategorier och fastigheternas värde har fastställts genom individuell värdering av respektive fastighet beaktande exempelvis geografiskt läge samt teknisk och branschmässig standard. Faktiska transaktioner på marknaden har beaktats vid samtliga värderingar.

I kassaflödesmetoden har bedömda betalningsströmmar under en fem- eller tioårsperiod redovisats. Restvärdet är beräknat utifrån det bedömda driftnettot år sex eller år elva, dividerat med marknadens direktavkastningskrav och diskonterat till nuvärde. Antaganden och bedömningar görs avseende parametrar som hyres- och kostnadsutveckling, inflation, direktavkastningskrav vid restvärdeberäkningar och kalkylränta.

Vid användandet av ortsprismetoden har två delmetoder använts, dels normering av värdet för jämförbara fastigheter till värde i kronor per kvadratmeter uthyrbar yta (areametoden), dels normering till driftnettot (nettokapitaliseringsmetoden).

Fastighetsvärderarna lämnar sina slutliga värderingar i skriftliga värderingsutlåtande i vilka gjorda antaganden och fastigheternas värde redovisas. Utlåtandena omfattar såväl generella ekonomiska antaganden såsom ränteantaganden som fastighetsspecifika antaganden såsom förväntade framtida hyresintäkter, hyresnivåer, utvecklingen på fastighetsmarknaden eller andra omständigheter eller osäkerhetsfaktorer som har eller kan ha påverkan på fastigheternas kassaflöden och beräknade värden.

NOTUPPLYSNINGAR

Förändringar i nivå 3

Koncernen	Aktier och andelar		Fastigheter		Summa	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Ingående balans	15601	15620	25307	20696	40908	36316
Realiserade vinster (+) eller förluster (-) i resultaträkningen	-155	2	-3	132	-158	134
Orealiserade vinster (+) eller förluster (-) i resultaträkningen	-1896	-2977	3186	2641	1290	-336
Köp och försäljning	3150	2956	75	1837	3225	4793
Utgående balans	16700	15601	28565	25307	45265	40908
Nettoförändring i orealiserade vinster (+) eller förluster (-) relaterade till instrument som innehas på balansdagen ¹⁾	-12298	-10408	3186	2641	-9112	-7767

Moderföretaget	Aktier och andelar		Fastigheter		Summa	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Ingående balans	13126	12925	8975	8702	22101	21627
Realiserade vinster (+) eller förluster (-) i resultaträkningen	-123	2	-	132	-123	134
Orealiserade vinster (+) eller förluster (-) i resultaträkningen	-1527	-2365	1349	862	-178	-1503
Köp och försäljning	2625	2564	151	-721	2776	1842
Utgående balans	14101	13126	10475	8975	24576	22100
Nettoförändring i orealiserade vinster (+) eller förluster (-) relaterade till instrument som innehas på balansdagen ¹⁾	-9595	-8068	1349	862	-8246	-7206

¹⁾ Orealiserad kursförändring avseende aktier och andelar uppgår i koncernen till -17 819 miljoner kronor (-13 932) och i moderföretaget till -14 151 miljoner kronor (-10 987). Orealiserade värdeförändringar avseende fastigheter framgår av tabellen ovan. De mest väsentliga antagandena vid fastighetsvärderingarna är följande:

Viktat direktavkastningskrav vid restvärdesberäkning: 4 %; kalkylränta: 5,5-6,5 %; långsiktig förväntad vakansgrad: 3,0-4,0 %.

Koncernen och moderföretaget har kategoriserat alternativa investeringar som nivå 3-tillgångar. Enligt IFRS ska en känslighetsanalys presenteras med hjälp av en alternativ värdering av dessa tillgångar. Koncernens och moderföretagets investeringar inom området alternativa investeringar sker antingen i form av direkta fonder eller i så kallade fond-i-fondlösningar. Sammantaget innebär detta en portfölj diversifierad med mer än 8000 enskilda bolag. Ur ett värderingstekniskt perspektiv är

en alternativ värdering av dessa tillgångar förenad med stora svårigheter och kostnader. Koncernen och moderföretaget har därför valt att inte presentera någon alternativ värdering av dessa tillgångar. Beträffande fastigheter har en känslighetsanalys lämnats i form av en VaR-beräkning för riskexponeringen i balansräkningen. Denna återfinns i not 2.

Not 15. Övriga fordringar

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Skattefordringar	53	126	68	88
Ej likviderade affärer	32	23	26	19
AFA Livförsäkringsaktiebolag	16	1	16	1
Fordringar på koncernföretag	-	-	6 038	6 253
Övriga fordringar	142	85	52	43
Summa	243	235	6 200	6 404

Samtliga fordringar förfaller inom ett år från balansdagen utom fordringar på koncernföretag.

Not 16. Materiella tillgångar

	Koncernen och moderföretaget	
	2016	2015
Ingående anskaffningsvärden	124	114
Inköp	7	10
Försäljningar/utrangeringar	-11	-
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	120	124
Ingående avskrivningar	-94	-81
Försäljningar/utrangeringar	7	0
Årets avskrivningar ¹⁾	-13	-13
Utgående ackumulerade avskrivningar	-100	-94
Bokfört värde	20	30

¹⁾ Årets avskrivningar före fördelning.

AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring bedrivs i en gemensam organisation. Samtliga materiella anläggningstillgångar ägs av AFA Sjukförsäkring, men nyttjas av alla tre företagen. Årets avskrivningar fördelas med hänsyn till respektive företags andel av resursförbrukningen i organisationen.

Not 17. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Upplupna ränte- och hyresintäkter	679	911	495	668
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	147	163	120	138
Summa	826	1 074	615	806

Samtliga fordringar förfaller inom ett år från balansdagen utom fordringar på koncernföretag.

Not 18. Avsättning för oregrerade skador

Koncernen	Årets			
	2016	IB förändring	UB	
Inträffade och rapporterade skador	60 818	-451	60 367	
Inträffade men ej rapporterade skador	32 869	2 647	35 516	
Skaderegleringskostnader	3 019	195	3 214	
Summa	96 706	2 391	99 097	
2016 mdkr	Diskonterad avsättning	Odiskonterad avsättning	Duration, år ränta ¹⁾ , %	
Avtalsgruppsjukförsäkring	55,0	51,3	6,5	-1,62
Avgiftsbefrielseförsäkring och premiebefrielseförsäkring	14,9	14,9	6,5	-
Sjuklivränta	8,6	8,3	12,6	-0,89
Föräldrapenningtillägg	0,4	0,4	0,9	-
TFA exkl. skadelivräntor ²⁾	10,3	10,3	7,5	-0,10
TFA skadelivräntor	1,5	1,4	11,4	-1,01
Förlängd livränta	8,4	7,9	9,4	-1,25
Totalt	99,1	94,5	7,4	

¹⁾ Diskonteringsräntan är en durationsränta, en nettoränta baserad på nominell marknadsränta justerad för förväntad framtida inflation. Diskonteringen görs med räntekurva, vilket betyder att diskonterings-effekten inte kan härledas i tabellen.

²⁾ Diskonteringsräntan är en sammanvägd räntesats baserad på olika räntor beroende på ersättningslag.

För mer information om valda diskonteringsräntor, se not 1.

Skadekostnadsutveckling, bokföringsår

mdkr	2016	2015	2014	2013	2012
IB Försäkringstekniska avsättningar	96,7	99,9	98,0	106,0	121,6
Skadekostnad	11,8	11,1	10,7	9,6	9,4
Utbetalda försäkringsersättningar	-9,4	-9,5	-9,3	-8,9	-8,9
Tillförd förräntning	5,1	0,6	5,2	-4,5	2,3
Avvecklingsresultat	-5,1	-5,4	-4,7	-4,2	-18,4
UB Försäkringstekniska avsättningar	99,1	96,7	99,9	98,0	106,0

För mer information om posterna i ovanstående tabell, se not 4.

Koncernen har valt att redovisa skadekostnadsutvecklingen enligt tabellen ovan istället för att redovisa skadekostnaderna i triangelschema med fem års utveckling. Motiveringen är att en uppställning med triangelschema inte ger en rättvisande bild av avvecklingsresultatet beroende av den långsvansade karaktären på koncernens åtaganden samt att villkorsändringar med retrospektiv verkan ger en missvisande bild av skadekostnadsutvecklingen.

NOTUPPLYSNINGAR

Moderföretaget

2016	Årets		
	IB	förändring	UB
Inträffade och rapporterade skador	52 030	-733	51 297
Inträffade men ej rapporterade skador	24 522	2 259	26 781
Skaderegleringskostnader	735	68	803
Summa	77 287	1 594	78 881

2016 mdkr	Diskon- terad avsättning	Odiskon- terad avsättning	Duration, år	Diskon- terings- år ränta ¹⁾ , %
Avtalsgruppsjuk- försäkring	55,0	51,3	6,5	-1,62
Avgiftsbefrielse- försäkring och premie- befrielseförsäkring	14,9	14,9	6,5	-
Sjuklivränta	8,6	8,3	12,6	-0,89
Föräldrapenningtillägg	0,4	0,4	0,9	-
Totalt	78,9	74,9	7,1	

¹⁾ Nettoränta baserad på nominell marknadsränta justerad med framtida inflationsförväntningar. För mer information om valda diskontoreringsräntor, se not 1.

Skadekostnadsutveckling, bokföringsår

mdkr	2016	2015	2014	2013	2012
IB Försäkringstekniska avsättningar	77,3	80,2	79,0	85,9	101,9
Skadekostnad	9,9	9,3	9,0	8,0	8,0
Utbetalda försäkringsersättningar	-7,2	-7,5	-7,4	-7,1	-7,2
Tillförd förräntning	4,1	0,5	4,0	-3,6	1,8
Avvecklingsresultat	-5,2	-5,2	-4,4	-4,2	-18,6
UB Försäkringstekniska avsättningar	78,9	77,3	80,2	79,0	85,9

För mer information om posterna i ovanstående tabell, se not 4.

Moderföretaget har valt att redovisa skadekostnadsutvecklingen enligt tabellen ovan istället för att redovisa skadekostnaderna i triangelschema med fem års utveckling. Motiveringen är att en uppställning med triangelschema inte ger en rättvisande bild av avvecklingsresultatet beroende av den långsvansade karaktären på moderföretagets åtaganden samt att villkorsändringar med retrospektiv verkan ger en missvisande bild av skadekostnadsutvecklingen.

Not 19. Avsättning för skatter

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Uppskjuten skatt	13 680	13 406	3 528	3 324
Uppskjuten skatt, specifiering:				
Uppskjuten skatteskuld				
Placeringstillgångar	5 299	4 600	3 543	3 413
Obeskattade reserver	8 480	8 797	-	-
Övriga temporära skillnader	-97	10	-14	-88
Uppskjuten skattefordran				
Beräknat underskottsavdrag	-2	-1	-1	-1
Summa	13 680	13 406	3 528	3 324

Not 20. Skulder avseende direkt försäkring

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Preliminärskatt	121	116	97	101
Särskild löneskatt	59	62	57	61
Skuld fakturerade premier till arbetsgivare	45	38	45	39
Sociala avgifter	40	37	28	27
Summa	265	253	227	228

Samtliga skulder förfaller inom ett år från balansdagen.

Not 21. Derivat med negativa värden**Derivat upptagna i balansräkningen**

Koncernen	Nominellt värde		Bokfört värde	
	2016	2015	2016	2015
Standardiserade och clearade räntederivat, terminer ¹⁾	2 978	3 011	-	-
Icke-standardiserade valutaderivat, terminer	28 521	11 047	1 261	161
Summa	31 499	14 058	1 261	161

¹⁾ Standardiserade derivat avräknas dagligen varpå det bokförda värdet är noll per balansdagen.

Moderföretaget	Nominellt värde		Bokfört värde	
	2016	2015	2016	2015
Standardiserade och clearade räntederivat, terminer ¹⁾	2 286	2 367	-	-
Icke-standardiserade valutaderivat, terminer	22 801	8 889	1 008	129
Summa	25 087	11 256	1 008	129

¹⁾ Standardiserade derivat avräknas dagligen varpå det bokförda värdet är noll per balansdagen.

Not 22. Eget kapital

Uppllysningar kring eget kapital lämnas i rapporten över förändring i eget kapital i förvaltningsberättelsen.

Not 23. Övriga skulder

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Återköpsransaktioner	6 889	-	5 384	-
Leverantörsskulder	175	160	136	122
Fond för skadeförebyggande verksamhet (AGS-fonden)	154	141	154	141
KL-sektorn	147	121	56	50
Beviljade ännu inte utbetalda anslag	145	160	76	84
Skatteskulder	88	48	64	48
Ej likviderade affärer	3	49	2	40
Skulder till koncernföretag	-	-	565	771
Övriga skulder	57	163	19	119
Summa	7 658	842	6 456	1 375

Skulder motsvarande 7 639 miljoner kronor (537) förfaller för koncernen inom ett år från balansdagen. Skulder motsvarande 5 869 miljoner kronor (646) förfaller för moderföretaget inom ett år från balansdagen.

Not 24. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Förutbetalda hyror	233	205	76	53
Upplupna räntekostnader	153	70	122	55
Fastighetsskatt	106	97	35	34
Reserverad premieåterbetalning	65	400	65	400
Upplupna ersättningar till anställda	18	17	18	17
Övriga upplupna kostnader	65	25	32	25
Summa	639	814	348	584

Samtliga skulder förfaller inom ett år från balansdagen.

Not 25. Medelantal anställda, sjukfrånvaro samt löner och ersättningar

Medelantal anställda	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Kvinnor	365	366	164	178
Män	206	193	105	99
Summa	571	559	269	277

Antal	Koncernen				Moderföretaget			
	Styrelse		VD och företagsledning		Styrelse		VD och företagsledning	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Kvinnor	11	9	2	1	4	4	2	1
Män	12	13	9	8	10	10	9	8
Summa	23	22	11	9	14	14	11	9

Antal anställda i styrelsen för koncernen innefattar nuvarande styrelseledamöter i moderföretaget och i dotterföretaget AFA Trygghetsförsäkring.

Sjukfrånvaro, % 1 januari–31 december	Koncernen och moderföretaget	
	2016	2015
Av ordinarie arbetstid för samtliga anställda	5,2	5,2
Som avser långtidssjukfrånvaro	1,6	1,3
Kvinnor	6,3	6,4
Män	3,3	3,0
Personal, 29 år och yngre	8,2	8,6
Personal, 30–49 år	5,2	4,5
Personal, 50 år och äldre	4,7	5,3

NOTUPPLYSNINGAR

Koncernen

Löner och ersättningar	Styrelse, VD och vVD		Övriga anställda		Totalt	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Löner och ersättningar	8,0	7,6	325,1	305,3	333,1	312,9
Sociala kostnader	2,9	2,9	111,1	97,0	114,0	99,9
Pensionskostnader	1,9	2,0	-94,5	88,9	-92,6	90,9
Summa	12,8	12,5	341,7	491,2	354,5	503,7

Moderföretaget

Löner och ersättningar	Styrelse, VD och vVD		Övriga anställda		Totalt	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Löner och ersättningar	5,7	5,4	166,3	161,6	172,0	167,0
Sociala kostnader	2,1	2,1	57,6	51,1	59,7	53,2
Pensionskostnader	1,5	1,5	-40,2	50,6	-38,7	52,1
Summa	9,3	9,0	183,7	263,3	193,0	272,3

Företagens anställda är tillikaanställda i AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring. Ersättningar till anställda fördelas med hänsyn till respektive företags andel av resursförbrukningen i organisationen. I uppgifterna ovan för koncernen, där AFA Sjukförsäkring är moderföretag, ingår uppgifter för AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring. I uppgifterna ovan för moderföretaget ingår uppgifter för AFA Sjukförsäkring.

För uppgifter avseende löner och ersättningar i AFA Livförsäkring hänvisas till årsredovisningen för AFA Livförsäkring. För vidare upplysningar om pensioner, se not 1, not 5 samt nedan.

Ersättningar till styrelse, verkställande direktör, vice verkställande direktör och övriga i företagsledningen

Principer

Till styrelsens ordförande och ledamöter utgår arvode enligt bolagsstämans beslut. Arbetstagarrepresentanter erhåller ej styrelsearvode.

Ersättning till verkställande direktör, vice verkställande direktör och övriga i företagsledningen utgörs av grundlön, övriga förmåner och pension. Övriga förmåner utgår enligt gällande kollektivavtal. För verkställande direktör och vice verkställande direktör ingår även värdet av en förmånsbil.

Berednings- och beslutsprocess

Styrelsen beslutar om ersättning till verkställande direktör och vice verkställande direktör. Efter samråd med styrelsen beslutar verkställande direktören om ersättning till övriga i företagsledningen.

Ersättningar till centrala funktioner och övriga anställda

Principer

Ersättning till ansvariga för funktionerna för internrevision, riskhantering och regelefterlevnad samt till övriga anställda utgörs av grundlön, övriga förmåner och pension enligt gällande kollektivavtal.

Berednings- och beslutsprocess

Styrelsen beslutar om ersättning till ansvarig för funktionen för internrevision. Ersättning till anställda inom linjefunktioner som har till särskild uppgift att granska regelefterlevnaden ska godkännas av verkställande direktören. Ersättning till ansvarig för riskfunktionen och övriga anställda bestäms i den ordinarie lönerevisionen.

Rörlig ersättning

Principer

Rörlig ersättning utgår inte till verkställande direktör, vice verkställande direktör, övriga i företagsledningen, ansvarig för funktionen för internrevision, ansvarig för riskfunktionen eller ansvarig för funktionen för regelefterlevnad.

Rörlig ersättning till anställda inom Enhet Kapitalförvaltning kan utgå till handlare, analytiker och förvaltare inom aktier, räntebärande värdepapper och valuta.

Gratifikationer till övriga anställda för goda prestationer kan utgå med mindre belopp.

Syftet med den rörliga ersättningen är att attrahera och behålla kvalificerad personal samt att belöna långsiktigt goda prestationer. Den rörliga ersättningen baseras på det sammanvägda utfallet per kalenderår av den anställdes resultat, gruppens eller avdelningens resultat och företaget resultat. Resultatet för de olika delarna ska ange hur mycket bättre förvaltningen är än motsvarande index mätt på en rullande treårsperiod. Den rörliga ersättningen för en anställd kan som mest uppgå till sex månadslöner per år. Rörlig ersättning kan endast utgå för de rullande treårsperioder som företaget visat en positiv absolut avkastning och till en enskild anställd som har följt placeringsreglementen, placeringsriktlinjer och övriga styrande regelverk.

Sextio procent av en utbetalning av rörlig ersättning till anställda som kan påverka företaget risknivå ska skjutas upp i tre år. En uppskjuten ersättning kan, om särskilda skäl föreligger, sättas ned eller bortfalla helt.

Styrelsen kan ett enskilt år besluta att det inte ska utgå någon rörlig ersättning. Detta kan bli aktuellt om till exempel den absoluta avkastningen varit negativ eller om det finns något annat skäl med hänsyn till den finansiella ställningen.

Berednings- och beslutsprocess

Ersättningsutskottet ansvarar för att ta fram den riskanalys som ska ligga till grund för utformningen av ersättningspolicyn. Riskanalysen ska ange vilka risker som ersättningspolicyn är förknippad med, hur ersättningspolicyn påverkar de risker som företaget utsätts för och hur dessa risker hanteras. Vidare ska av analysen framgå en bedömning av om ersättningspolicyn är förenlig med och främjar en effektiv riskhantering och om den uppmuntrar till ett överdrivet risktagande. Ansvarig för riskfunktionen ansvarar för underlaget till riskanalysen.

Styrelsen beslutar varje år en ram för rörlig ersättning till anställda inom Enhet Kapitalförvaltning. Styrelsen delegerar till verkställande direktören att inom ramen, efter avstämning med Ersättningsutskottet, besluta om ersättningen.

Verkställande direktören beslutar, efter avstämning i Ersättningsutskottet, om viktningen av parametrar, mål och jämförelseindex som ska gälla för varje del som bidrar till den rörliga ersättningens storlek samt den högsta möjliga ersättningen i månadslöner för varje enskild individ.

Verkställande direktören beslutar om gratifikationer till anställda på mindre belopp. Sådana beslut bör rapporteras till Ersättningsutskottet.

Ansvarig för funktionen för internrevision ska årligen granska om ersättningarna överensstämmer med ersättningspolicyn. Funktionen för internrevision rapporterar granskningen till styrelsen senast i samband med att årsredovisningen fastställs.

Definition av anställda som kan påverka företagets risknivå

Anställda som kan påverka företagets risknivå utgörs av verkställande direktör, vice verkställande direktör, övriga i företagsledningen, internrevisionschefen, ansvarig för riskfunktionen, regelefterlevnadsansvarig, chefen för aktuarieavdelningen, chefen för risk och resultat, chefen för investeringsanalys samt chefen för fastigheter. Dessutom kan anställda inom avdelningarna för aktier, alternativa investeringar samt räntor och valuta påverka företagets risknivå. Detta gäller dock inte anställda inom dessa avdelningar som utför rent administrativa uppgifter.

Ersättningsutskott

Ersättningsutskottet är ett för AFA Försäkring gemensamt utskott. Under året bestod utskottet av styrelsens ordförande Anitra Steen och ledamöterna Torbjörn Johansson, Carola Lemne och Marina Aman.

Pensioner

I moderföretaget finns både avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser. De förmånsbestämda pensionsplanerna är tryggade genom pensionsavsättningar i balansräkningen, Konsumentkooperationens pensionsstiftelse eller genom försäkring. Moderföretaget har tecknat kreditförsäkring motsvarande pensionsavsättningen hos Försäkringsbolaget PRI Pensionsgaranti. De individuella pensionsutfästelserna är tryggade genom försäkring och i form av direktpension som säkerställts via kapitalförsäkring med pantförskrivning.

Enligt gällande kollektivavtal mellan FAO och FTF/SACO om FTP-planen har anställd som är född 1955 eller tidigare och som den 1 juni 2006 var anställd inom gällande kollektivavtal, rätt att på eget initiativ gå i pension vid 62 års ålder. För övriga anställda gäller pensionsåldern 65 år. För anställd som väljer att gå i förtida pension betalar moderföretaget pensionskostnaden löpande. Den totala kostnaden för avtalade men ännu ej utbetalade förtida pensioner finns reserverade som avsättning i balansräkningen.

Verkställande direktören har pensionsålder 65 år med en avgiftsbestämd pensionslösning motsvarande 30 procent av den fasta lönen inklusive semestertillägg.

Vice verkställande direktören har pensionsålder 65 år med en avgiftsbestämd pensionslösning motsvarande 30 procent av den fasta lönen exklusive semestertillägg plus bilförmånsvärde.

För övriga i företagsledningen är pensionsåldern 65 år. Fyra personer har avgiftsbestämd pensionslösning motsvarande 30 procent av den fasta lönen inklusive semestertillägg. Fem personer följer kollektivavtalets förmånsbestämda pensionsplan FTP 2.

Avgångsvederlag

Avgångsvederlag utgår med 18 månader för verkställande direktör och vice verkställande direktör vid uppsägning från AFA Försäkrings sida. Avgångsvederlaget är ej pensionsgrundande. Uppsägningstiden är sex månader vid uppsägning från såväl koncernens sida som verkställande direktörs och vice verkställande direktörs sida. Avgångsvederlag för övriga i företagsledningen utgår ej. Vid uppsägning från koncernens sida och vid uppsägning från övriga i företagsledningens sida gäller kollektivavtal mellan Försäkringsbranschens arbetsgivarorganisation och Försäkringstjänstemannaförbundet.

Lån till ledande befattningshavare

Inga lån finns till ledande befattningshavare.

NOTUPPLYSNINGAR

Löner, ersättningar och övriga förmåner under år 2016, tkr

	Styrelsearvode/ grundlön		Övriga förmåner		Pensionskostnad		Övrig ersättning, kommittéarbete		Totalt	
	Koncernen	Moder- företaget	Koncernen	Moder- företaget	Koncernen	Moder- företaget	Koncernen	Moder- företaget	Koncernen	Moder- företaget
<i>Styrelsens ordförande</i>										
Steen Anitra	200	111					89	45	289	156
<i>Styrelseledamöter</i>										
Abrahamsson Thomas	55	55							55	55
Ahlberg Kjell	55	55					66	33	121	88
Andersson Pär	10						12	-	22	0
Andersson Renée	13						36	24	49	24
Backle Ingvar	55	55					20	10	75	65
Bäck Catharina	43						60	36	103	36
Carlén Stefan	5	5							5	5
Furbring Magnus	11	11					60	36	71	47
Georgiadou Anastasia	43						14	7	57	7
Gidhagen Hans	55	55					12	12	67	67
Granlund Lenita	26	4							26	4
Guovelin Eva	55	55							55	55
Johansson Torbjörn	51	51					26	13	77	64
Lemne Carola	98	55							98	55
Lindfelt Carina	12								12	0
Nilsson Annika	43						20	10	63	10
Oxhammar Björn	8	8					52	26	60	34
Rådkvist Kristina	14						14	7	28	7
Tillgren Tommy	26	5							26	5
Wallin Jonas	43								43	0
Wehtje Ulrik	98	55					52	26	150	81
Åman Marina	43						5	-	48	0
<i>Verkställande direktör</i>										
Moberg Anders	3 371	2 747	123	100	1 087	886			4 581	3 733
<i>Vice verkställande direktör</i>										
Held Johan	3 014	2 055	61	42	852	581			3 927	2 678
<i>Övriga i företagsledningen (9)</i>										
	12 342	9 044	248	179	3 887	2 822			16 477	12 045
Summa	19 789	14 426	432	321	5 826	4 289	538	285	26 585	19 321

Tabellen ovan avser styrelseledamöter i AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring. Övriga dotterföretags styrelseledamöter erhåller inget styrelsearvode.

Koncernen	VD, vVD, företagsledning				Övriga anställda som kan påverka företagets risknivå				Övriga anställda			
	2016		2015		2016		2015		2016		2015	
	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal
Ersättningar												
Totalbelopp för samtliga kostnadsförda ersättningar	19,2	11	17,2	9	31,8	22	29,1	21	282,1	575	266,6	568
Totalbelopp för kostnadsförd fast ersättning	19,2	11	17,2	9	30,5	22	29,0	21	282,0	575	266,5	568
Totalbelopp för kostnadsförd rörlig ersättning	-	-	-	-	1,3	¹⁾	0,1	¹⁾	0,1	12	0,1	10
Intjänade rörliga ersättningar under senaste räkenskapsår	-	-	-	-	2,3	¹⁾	1,9	¹⁾	0,1	12	0,1	10
Utbetalda rörliga ersättningar 2016 som intjänats under tidigare år	-	-	-	-	1,7		1,3		-	-	-	-
Akkumulerade utestående uppskjutna rörliga ersättningar	-	-	-	-	3,5		3,2		-	-	-	-

¹⁾ Uppgift om antalet anställda har inte publicerats, detta för att inte riskera att identifiera enskilda personers ekonomiska förhållanden.

Moderföretaget	VD, vVD, företagsledning				Övriga anställda som kan påverka företagets risknivå				Övriga anställda			
	2016		2015		2016		2015		2016		2015	
	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal
Ersättningar												
Totalbelopp för samtliga kostnadsförda ersättningar	14,2	11	13,1	9	25,7	22	23,7	21	132,0	575	130,2	568
Totalbelopp för kostnadsförd fast ersättning	14,2	11	13,1	9	24,7	22	23,6	21	131,9	575	130,1	568
Totalbelopp för kostnadsförd rörlig ersättning	-	-	-	-	1,0	¹⁾	0,1	13	0,1	12	0,1	10
Intjänade rörliga ersättningar under senaste räkenskapsår	-	-	-	-	1,9	¹⁾	1,6	13	0,1	12	0,1	10
Utbetalda rörliga ersättningar 2016 som intjänats under tidigare år	-	-	-	-	1,4		1,1		-	-	-	-
Akkumulerade utestående uppskjutna rörliga ersättningar	-	-	-	-	2,9		2,7		-	-	-	-

¹⁾ Uppgift om antalet anställda har inte publicerats, detta för att inte riskera att identifiera enskilda personers ekonomiska förhållanden.

All rörlig ersättning lämnas som kontant ersättning.

Koncernen

Belopp redovisade i balansräkningen för förmånsbestämda pensionsförpliktelser

	2016			2015		
	Fonderade pensionsplaner	Ofonderade pensionsplaner	Summa	Fonderade pensionsplaner	Ofonderade pensionsplaner	Summa
Nuvärdet av förmånsbaserade förpliktelser	43	848	891	46	858	904
Förvaltningsstillgångarnas verkliga värde	-57	-	-57	-57	-	-57
Särskild löneskatt	-3	77	74	-3	54	51
Nettoskuld i balansräkningen	-17	925	908	-14	912	898

NOTUPPLYSNINGAR

Specifikation av nuvärdet av förmånsbestämda pensionsförpliktelser

	2016			2015		
	Fonderade pensionsplaner	Oforderade pensionsplaner	Summa	Fonderade pensionsplaner	Oforderade pensionsplaner	Summa
Ingående balans	46	858	904	50	881	931
Tjänstgöringskostnad under innevarande period	-	29	29	-	30	30
Räntekostnad	1	24	25	1	21	22
Aktuariella vinster och förluster - ändringar i finansiella antaganden	-1	-46	-47	-2	-73	-75
Aktuariella vinster och förluster - erfarenhetsbaserade	-	1	1	-	16	16
Pensionsutbetalningar	-3	-18	-21	-3	-17	-20
Utgående pensionsförpliktelser	43	848	891	46	858	904

Pensionskostnad redovisad i resultaträkningen

	2016			2015		
	Fonderade pensionsplaner	Oforderade pensionsplaner	Summa	Fonderade pensionsplaner	Oforderade pensionsplaner	Summa
Tjänstgöringskostnad under innevarande år	-	-161	-161	-	30	30
Räntekostnad	1	24	25	1	21	22
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	-	-2	-2	-	-1	-1
Inbetalda försäkringspremier	-	4	4	-	3	3
Premier för sjukförsäkring enligt kollektivavtal	-	6	6	-	8	8
Summa pensionskostnad förmånsbestämda planer	1	-129	-128	1	61	62
Premier för avgiftsbestämda pensionsplaner	-	21	21	-	20	20
Avgångspensioner	-	1	1	-	-1	-1
Premier för sjukförsäkring enligt kollektivavtal	-	1	1	-	1	1
Särskild löneskatt på pensionskostnader	-	22	22	-	18	18
Årets pensionskostnad	1	-84	-83	1	99	100

I posten Avsättningar för pensioner i balansräkningen ingår pensionsförpliktelser som säkerställs med kapitalförsäkringar om 10 miljoner kronor (6).

Koncernen

Förändringar av förvaltningstillgångar	2016	2015
Verkligt värde vid ingången av perioden	57	57
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	1	1
Pensionsutbetalningar	-3	-3
Aktuariella vinster och förluster	2	2
Verkligt värde vid utgången av perioden avseende särskilt avskilda tillgångar i pensionsstiftelse	57	57

Av de förvaltningstillgångar som fanns per utgången av år 2016 utgjorde aktier 30 procent (30), räntebärande värdepapper 59 procent (61) och fastigheter 11 procent (9). Den faktiska avkastningen på förvaltningstillgångarna uppgick till 3,5 miljoner kronor.

Antaganden

	2016	2015
Diskonteringsränta	2,9%	2,8%
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	2,9%	2,8%
Personalomsättning	5,5%	5,5%
Framtida årliga löneökningar	2,8%	3,0%
Förändring i inkomstbasbelopp	2,8%	3,0%
Inflation	1,8%	2,0%
Livslängd	FFFS 2007:31	FFFS 2007:31

För att kunna bestämma kostnaden för förmånsbestämda pensionsförpliktelser krävs att ett antal så kallade aktuariella antaganden görs. Dessa antaganden rör den framtida utvecklingen av faktorer som påverkar storleken på de framtida ersättningarna.

För att bestämma den räntesats som används för att diskontera förpliktelseerna och värdet av de framtida utbetalningarna, den så kallade diskonteringsräntan, används en marknadsmässig

ränta som speglar pensionsförpliktelsearnas återstående löptid samt övriga egenskaper. Koncernen baserar sitt ränteantagande på realränteblogation 3104, där diskonteringsräntan interpoleras för att överensstämja med skuldens duration.

De riskfaktorer som kan komma att påverka pensionsskuldens storlek avser förändringar i de antaganden som framgår i flerårsöversikten ovan. En sänkning av diskonteringsräntan med 0,05 procentenheter tillsammans med att inflationen sänks med 0,25 procentenheter skulle medföra en ökad skuld och pensionskostnad med 47 miljoner kronor (88). Eftersom förändringar i pensionsskuden inte har någon väsentlig påverkan på koncernens finansiella ställning lämnas ingen ytterligare känslighetsanalys.

Moderföretaget

Arets pensionskostnad	2016	2015
Kostnad exklusive räntekostnad (+)	-161	43
Räntekostnad (+)	25	13
Avkastning på särskilt avskilda tillgångar (+/-)	-3	-3
Resultateffekt av inlösen av förpliktelse (+/-)	0	-3
Avgångspensioner enligt kollektivavtal (+)	1	-1
Kostnader som täcks av överskott i särskilt avskilda tillgångar/ökning av överskott i särskilt avskilda tillgångar (-/+)	1	1
Kostnad för pensionering i egen regi	-137	50
Försäkringspremier (+)	32	32
Särskild löneskatt på pensionskostnader (+)	22	18
Arets pensionskostnad	-83	100

Årets pensionskostnad avser kostnader för samtliga anställda i AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring. AFA Sjukförsäkrings andel av årets pensionskostnad uppgår till -31 miljoner kronor (52).

Byte av pensionsadministratör under 2016 har medfört en ändrad diskonteringsränta på pensionsskuden, vilket har resulterat i en minskad pensionskostnad för moderföretaget om 83 miljoner kronor för 2016.

Pensionsförpliktelse för vilka det inte finns avskilda tillgångar

	2016	2015
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser som avser pensionering i företagets egen regi vid ingången av perioden	706	674
Kostnad exklusive räntekostnad (+)	-178	38
Räntekostnad (+)	23	13
Utbetalning av pensioner (-)	-23	-20
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser som avser pensionering i företagets egen regi vid utgången av perioden	528	706
Värdesäkring pensionsförpliktelse	-0,4%	-0,4%
Ränta pensionsförpliktelse	3,8%	1,9%

Posten redovisas i AFA Sjukförsäkrings balansräkning under rubriken Avsättning för pensioner.

Pensionsförpliktelser vilka täcks av avskilda tillgångar

	2016	2015
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser som avser pensionering i företagets egen regi vid ingången av perioden	43	44
Kostnad exklusive räntekostnad (+)	13	1
Räntekostnad (+)	1	1
Utbetalning av pensioner (-)	-3	-3

Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser som avser pensionering i företagets egen regi vid utgången av perioden

Värdesäkring pensionsförpliktelse	-0,4%	-0,4%
Ränta pensionsförpliktelse	2,0%	2,3%

Pensionsfond

	2016	2015
Verkligt värde vid ingången av perioden avseende särskilt avskilda tillgångar i pensionsstiftelse	58	58
Avkastning på särskilt avskilda tillgångar (+)	3	3
Betalning till och från pensionsstiftelse (-/+)	-3	-3

Verkligt värde vid utgången av perioden avseende särskilt avskilda tillgångar i pensionsstiftelse

Ränta pensionsfonden	4,9%	4,6%
-----------------------------	-------------	-------------

Posten redovisas i AFA Sjukförsäkrings balansräkning under rubriken Avsättning för pensioner. I AFA Sjukförsäkrings balansräkning under rubriken Övriga fordringar redovisas 10 miljoner kronor (6) relaterat till kapitalvärdet av pensionsförpliktelser.

Kapitalvärdet av pensionsförpliktelse

	2016	2015
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser som avser pensionering i företagets regi vid utgången av perioden	581	746
Verkligt värde vid utgången av perioden avseende särskilt avskilda tillgångar i pensionsstiftelse (-)	-57	-56
Överskott i särskilt avskilda tillgångar inklusive garantibuffert (+)	16	15

Netto redovisat avseende pensionsförpliktelser	540	706
---	------------	------------

Not 26. Upplysningar om revisionsarvoden

Arvode och kostnadsersättning	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Deloitte AB				
Revisionsuppdrag	2,7	2,7	1,8	1,8
Övriga tjänster	0,7	0,5	0,6	0,4
Förtroendevalda revisorer				
Revisionsuppdrag	0,2	0,2	0,1	0,1
Summa	3,6	3,4	2,5	2,3

Koncernen äger huvudsakligen inte rätt till avdrag för ingående mervärdesskatt, vilket medför att ovanstående kostnader redovisas inklusive mervärdesskatt.

Not 27. Uppllysning om hyres- och leasingavtal

Koncernen och moderföretaget	2016	2017	2018–2021	2022
Hyesavtal	25	25	44	-
Övriga leasingavtal (minimileaseavgifter)	5	3	4	-
Summa	30	28	48	-

AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring bedrivs i en gemensam organisation. Samtliga hyres- och leasingavtal träffas av AFA Sjukförsäkring, men nyttjas av alla tre företagen.

Koncernen äger huvudsakligen inte rätt till avdrag för ingående mervärdesskatt, vilket medför att ovanstående kostnader redovisas inklusive mervärdesskatt.

Not 28. Upplysningar om väsentliga relationer med närstående

AFA Sjukförsäkring ägs gemensamt av Svenskt Näringsliv och LO. Företaget äger 90,9 procent av aktierna i AFA Trygghetsförsäkring, samt aktier i bolag vars rörelse begränsas till att äga AFA Sjukförsäkrings fastighetsinvesteringar samt alternativa investeringar (private equity). Resterande 9,1 procent av aktierna i AFA Trygghetsförsäkring ägs av Förhandlings- och samverkansrådet PTK. AFA Livförsäkringsaktiebolag ägs i sin helhet av Svenskt Näringsliv och LO.

Utöver ovanstående organisationer ingår även styrelseledamöter och andra ledande befattningshavare i AFA Försäkring i närståendekretsen. Ersättningar till styrelse och ledande befattningshavare i AFA Sjukförsäkring framgår av not 25.

LO och Svenskt Näringsliv äger gemensamt även AMF Pension och Fora AB (Fora). AFA Sjukförsäkring och AMF Pensionsförsäkring AB (AMF) äger gemensamt fastigheten Svalan 9 där bolagen har sina huvudkontor och bedriver gemensamt ett begränsat antal administrativa tjänster relaterade till kontorsfastigheten. Fora hanterar alla tjänster relaterade till tecknande av försäkringsavtal samt fakturering och inkasso gentemot försäkringstagarna. Under 2015 och 2016 har Fora även administrerat den retroaktiva återbetalningen av sjukförsäkringspremier avseende tidigare år.

AFA Sjukförsäkring finansierar Svenskt Näringsliv och LO, som utför informations- och utbildningstjänster avseende företagens försäkringar. Under året har AFA Sjukförsäkring bidragit med 60 miljoner kronor (59). Se vidare not 5.

AFA Försäkring bedriver kapitalförvaltningstjänster åt Kollektivavtalsstiftelsen Trygghetsfonden TSL, Kollektivavtalsstiftelsen TRR Trygghetsrådet och Stiftelsen för särskilda pensionsmedel samt administrativa tjänster åt Kollektivavtalsstiftelsen Trygghetsfonden TSL.

AFA Sjukförsäkrings fastighetsdotterbolag och private equity-bolag redovisas i tabellen som dotterföretag. Övriga bolag med

nära anknytning till AFA Sjukförsäkring redovisas som övriga närstående.

Styrelsen har fastställt att en tydlig dokumentation ska ske av överenskommelse och värdering av transaktioner med närstående, där det ska framgå vem som är ansvarig för transaktionen. Samtliga överenskommelser ska förtecknas och redovisas årligen för styrelsen. Vid försäljning av tillgångar ska värdering, då marknadsnotering saknas, ske av utomstående värderare.

Transaktioner av engångskaraktär till betydande värden ska beslutas av styrelsen och transaktioner av engångskaraktär till mindre värden ska beslutas av verkställande direktören. När det gäller transaktioner av löpande karaktär finns en etablerad process som innebär att koncernen har utsett en ansvarig för respektive uppdrag som ansvarar för styrning och uppföljning. Uppdragsavtal och specifikation ska tas fram för respektive uppdrag som specificerar uppdraget och dess närmare utförande, styrning och planering. Den prissättningsmetod som tillämpas är självkostnadspris.

Närstående	Transaktion	Koncernen		Modertiföretaget	
		2016	2015	2016	2015
Dotterföretag					
	Intäkter	-	-	818	857
	Kostnader	-	-	2	1
	Fordringar	-	-	6038	6473
	Skulder	-	-	565	775
Andra närstående					
	Intäkter	108	163	102	157
	Kostnader	417	379	266	240
	Fordringar	71	6	71	4
	Skulder	12	42	0	40

Dotterföretag

Under året har AFA Sjukförsäkring erhållit 440 miljoner kronor (501) avseende driftkostnadsersättning från AFA Trygghetsförsäkring.

AFA Sjukförsäkring har erhållit koncernbidrag från fastighetsdotterbolagen med 261 miljoner kronor (220).

AFA Sjukförsäkrings fordringar avser i huvudsak fordringar på fastighetsdotterbolagen.

Andra närstående

Modertiföretagets intäkter består till största del av driftkostnadsersättning från AFA Livförsäkring om 92 miljoner kronor (101).

Kostnaden avseende avtalstecknings-, fakturerings- och inkassotjänster erlagd till Fora har i koncernen uppgått till totalt 203 miljoner kronor (196) och i moderföretaget till 166 miljoner kronor (160). Kostnaden för premieåterbetalningen för Fora har i koncernen och moderföretaget uppgått till 33 miljoner kronor (10). Under året har även en kostnad tagits för projektet Rapportering Premiefil Informationsutbyte med 4 miljoner kronor.

Not 29. Överförda finansiella tillgångar**Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen**

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Utlånade värdepapper	371	2 129	283	1 615
Erhållna säkerheter för utlånade värdepapper	389	2 231	297	1 696
Ställda finansiella säkerheter för standardiserade derivat	266	395	209	325
Ställda finansiella säkerheter för icke-standardiserade derivat	635	82	559	63
Återköpstransaktioner	7 086	-	5 540	-

De överförda tillgångarna i tabellen redovisas enligt gällande redovisningsprinciper till verkligt värde via resultaträkningen. Erhållna säkerheter för utlånade värdepapper har motparten ställt till tredje part och redovisas inte i balansräkningen, se vidare avsnittet Kreditrisker i not 2.

Not 30. Finansiella instrument som kvittas i balansräkningen eller omfattas av nettningsavtal

Belopp som inte kvittas men som omfattas av ramavtal
för nettningsavtal eller liknande avtal

Koncernen					
31 december 2016	Belopp redovisade i balansräkningen ¹⁾	Finansiella instrument, nettningsavtal	Mottagna finansiella säkerheter	Mottagna kontanta säkerheter	Nettobelopp ²⁾
Tillgångar					
Derivat	254	-237	-	-	17
Utlåning till kreditinstitut	7 286	-	-7 360	-	0
Utlånade värdepapper	371	-	-187	-203	0
Övriga finansiella placeringstillgångar					
Återköpstransaktioner	2 424	-2 424	-	-	0
31 december 2016	Belopp redovisade i balansräkningen¹⁾	Finansiella instrument, nettningsavtal	Ställda finansiella säkerheter	Ställda kontanta säkerheter	Nettobelopp²⁾
Skulder					
Derivat	1 413	-237	-634	-	542
Återköpstransaktioner	6 889	-6 889	-	-	0
Moderföretaget					
31 december 2016	Belopp redovisade i balansräkningen ¹⁾	Finansiella instrument, nettningsavtal	Mottagna finansiella säkerheter	Mottagna kontanta säkerheter	Nettobelopp ²⁾
Tillgångar					
Derivat	203	-190	-	-	13
Utlåning till kreditinstitut	5 698	-	-5 755	-	0
Utlånade värdepapper	283	-	-145	-152	0
Övriga finansiella placeringstillgångar					
Återköpstransaktioner	1 844	-1 844	-	-	0
31 december 2016	Belopp redovisade i balansräkningen¹⁾	Finansiella instrument, nettningsavtal	Ställda finansiella säkerheter	Ställda kontanta säkerheter	Nettobelopp²⁾
Skulder					
Derivat	1 128	-190	-559	-	379
Återköpstransaktioner	5 384	-5 384	-	-	0

¹⁾ Upplupna ränteintäkter och räntekostnader ingår i beloppen.

²⁾ I enlighet med IFRS 7 kan nettobeloppet aldrig bli lägre än noll.

Belopp som inte kvittas men som omfattas av ramavtal
för nettning eller liknande avtal

Koncernen

31 december 2015	Belopp redovisade i balansräkningen ¹⁾	Finansiella instrument, nettingsavtal	Mottagna finansiella säkerheter	Mottagna kontanta säkerheter	Nettobelopp ²⁾
Tillgångar					
Derivat	468	-91	-	-61	316
Utlåning till kreditinstitut	2 124	-	-2 148	-	0
Utlånade värdepapper	2 129	-	-1 767	-464	0

31 december 2015	Belopp redovisade i balansräkningen ¹⁾	Finansiella instrument, nettingsavtal	Ställda finansiella säkerheter	Ställda kontanta säkerheter	Nettobelopp ²⁾
Skulder					
Derivat	230	-91	-82	-	57

Moderföretaget

31 december 2015	Belopp redovisade i balansräkningen ¹⁾	Finansiella instrument, nettingsavtal	Mottagna finansiella säkerheter	Mottagna kontanta säkerheter	Nettobelopp ²⁾
Tillgångar					
Derivat	368	-54	-	-61	253
Utlåning till kreditinstitut	1 627	-	-1 646	-	0
Utlånade värdepapper	1 615	-	-1 316	-380	0

31 december 2015	Belopp redovisade i balansräkningen ¹⁾	Finansiella instrument, nettingsavtal	Ställda finansiella säkerheter	Ställda kontanta säkerheter	Nettobelopp ²⁾
Skulder					
Derivat	184	-54	-63	-	67

¹⁾ Upplupna ränteintäkter och räntekostnader ingår i beloppen.

²⁾ I enlighet med IFRS 7 kan nettobeloppet aldrig bli lägre än noll.

NOTUPPLYSNINGAR

Not 31. Panter och därmed jämförliga säkerheter ställda för egna skulder och för såsom avsättningar redovisade förpliktelse

Registerförda placeringstillgångar	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015 ¹⁾	2016	2015 ¹⁾
Byggnader och mark	13 551	8 310	10 474	6 283
Aktier och andelar	74 553	38 207	63 307	32 367
Obligationer och andra räntebärande värdepapper inklusive upplupen ränta	85 616	84 500	67 192	66 541
Summa	173 720	131 017	140 973	105 191

¹⁾Jämförelsetalen för 2015 avser skuldtäckningsregistret som upprättades i enlighet med FFFS 2011:20 till och med 2015-12-31.

Tillgångar enligt ovan är värderade till verkligt värde och intagna i förmånsrättsregistret som upprättas i enlighet med Finansinspektionens föreskrift FFFS 2015:8. Förmånsrättsgraden (tillgångar intagna i förmånsrättsregistret dividerat med försäkringstekniska avsättningar) uppgick för koncernen till 201 procent och för moderföretaget till 212 procent.

32. Övriga ansvarsförbindelser

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Borgensåtaganden Grön Bostad	1 664	1 269	1 664	1 269
Summa	1 664	1 269	1 664	1 269

AFA Försäkring ansvarar solidariskt, tillsammans med ByggVesta AB, för borgensåtaganden mot Grön Bostad. Redovisat belopp avser AFA Sjukförsäkringsaktiebolags femtioprocentiga andel.

Not 33. Åtaganden

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Åtaganden avseende kapitaltillskott till innehav i alternativa investeringar	11 016	9 748	9 248	8 297
Kvarstående åtaganden avseende beslutad premiesänkning år 2004	65	400	65	400
Summa	11 081	10 148	9 313	8 697

Not 34. Pantsatt kapitalförsäkring

	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Pantsatt kapitalförsäkring	10	6	10	6
Summa	10	6	10	6

Not 35. Händelser efter balansdagen

För att anpassa allokeringen i linje med normalportföljen för AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring, samt för att uppnå en jämnare allokering av lokaltyperna mellan företagen har internöverlåtelse skett av tre fastigheter mellan AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring.

AFA Sjukförsäkring har överlåtit fastigheten Stockholm Elefanten Mindre 1 och tomträten Stockholm Glädjen 14 till AFA Trygghetsförsäkring genom överlåtelse av bolagen Fastighets AB Klaratvärgränd respektive Fastighets AB Östra Kungsholmsporten.

AFA Trygghetsförsäkring har överlåtit fastigheten Göteborg Inom Vallgraven 54:11 till AFA Sjukförsäkring genom överlåtelse av bolaget Fastighets AB Långreven.

Samtliga transaktioner har skett per den 1 januari 2017.

Den 1 februari 2017 sålde AFA Sjukförsäkring kontorsfastigheten Fortet 2 i Solna. Köpeskillingen uppgick till 172 miljoner kronor.

Not 36. Vinstdisposition**Koncernen**

Koncernens fria egna kapital uppgick enligt koncernbalansräkningen till 41 300 miljoner kronor (38 413).

Moderföretaget

Enligt bolagsordningen får utdelning inte lämnas. Styrelsen föreslår att till bolagsstämmans förfogande stående överskott i kronor enligt nedan, balanseras i ny räkning.

Ingående fritt eget kapital	39 616 853 346
Årets resultat	1 047 323 482
Summa	40 664 176 828

UNDERSKRIFTER

Stockholm den 5 april 2017

Anitra Steen
STYRELSENS ORDFÖRANDE

Thomas Abrahamsson

Kjell Ahlberg

Ingvar Backle

Hans Gidhagen

Eva Guovelin

Torbjörn Johansson

Carola Lemne

Ulrik Wehtje

Anders Moberg
VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

Vår revisionsberättelse har lämnats den 5 april 2017

Henrik Nilsson
AUKTORISERAD REVISOR

Elisabeth Werneman
AUKTORISERAD REVISOR

Till bolagsstämman i
AFA Sjukförsäkringsaktiebolag
Org nr 502033-0642

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för AFA Sjukförsäkringsaktiebolag för räkenskapsåret 2016-01-01–2016-12-31.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), såsom de antagits av EU, och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS såsom de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden

som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen.

Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risker för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor

REVISIONSBERÄTTELSE

som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för AFA Sjukförsäkringsaktiebolag för räkenskapsåret 2016-01-01–2016-12-31 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, försäkringsrörelselagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse

för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 5 april 2017

Henrik Nilsson
AUKTORISERAD REVISOR

Elisabeth Werneman
AUKTORISERAD REVISOR

GRANSKNINGSRAPPORT

Till bolagsstämman i
AFA Sjukförsäkringsaktiebolag
Org nr 502033-0642

Vi har i egenskap av lekmannarevisorer granskat verksamheten i AFA Sjukförsäkringsaktiebolag för år 2016.

Granskningen har utförts i enlighet med försäkringsrörelselagen och god sed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört granskningen för att i rimlig grad försäkra oss om att bolagets

verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Vår granskning har inte föranlett några anmärkningar.

Stockholm den 5 april 2017

Gösta Jedberger
LEKMANNAREVISOR

Jan-Olof Gustafsson
LEKMANNAREVISOR